

Outi Eerikäinen

Anna Sutinen

Terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ kuntalaisille Kotkan kaupungissa

Opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

4/2016



KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Outi Eerikäinen Anna Sutinen	Sairaanhoitaja	4/2016
Opinnäytetyön nimi		
Terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ kuntalaisille Kotkan kaupungissa		87 sivua 9 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kotkan terveydenedistämisyksikkö, terveydenedistämisenkoordinaattori Johanna Sipari		
Ohjaaja		
Yliopettaja Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on koota tiivis ja kattava kokonaisuus Kotkan kaupungin eri hallintokuntien terveyttä edistävästä työstä. Tutkimus Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä tehtiin deduktiivisen sisällönanalyysin menetelmin käyden läpi kaupungin hallintokuntien strategiat, toimintasuunnitelmat, päätöspöytäkirjat sekä kaupungin internet sivut, joista etsittiin merkintöjä terveyttä edistävästä palveluista sekä toimista. Sisällönanalyysin tuloksia täydennettiin yhdellä teemahaastattelulla koskien kaupunkisuunnittelun terveyttä edistävää työtä. Työssä tuloksia Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä peilattiin lakeihin sekä sosiaali- ja terveystieteiden edistämisen laatusuosituksiin.</p> <p>Kotkassa lakisääteiset terveyttä edistävät palvelut toteutuvat lakien asettamilla tavoilla, mutta terveyden edistämisen laatusuositukset eivät kuitenkaan täyty kaikilla hallinnonaloilla. Kotkassa mielenterveys- ja päihdepalveluihin tulisi kiinnittää tulevaisuudessa enemmän resursseja ottaen huomioon kotkalaisten mielenterveys- ja päihdepotilaiden suuren määrän verrattuna muuhun maahan. Terveys- ja sosiaalihuollon henkilöstön ammatilliset koulutukset jäivät sisällönanalyysin tulosten perusteella myös puutteelliseksi.</p> <p>Haasteita kaupungin terveyden edistämiseksi tuottavat kasvava työttömien määrä, runsas päihteiden käyttö sekä kunnan ikärakenteen vanheneminen. Kaupungin tiukka taloustilanne aiheuttaa myös haastetta terveyttä edistävien palvelujen toteutuksen ja järjestämisen suhteen. Kotkassa on panostettu ennaltaehkäisyyn ja varhaisen tuen saantiin terveys- ja sosiaalihuollossa, millä pyritään ehkäisemään kuntalaisten sairastuvuutta sekä ongelmien puhkeamista.</p> <p>Tietoa terveyden edistämisestä kerättiin useista eri lähteistä ja tieto Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä koottiin yhteensä 52:sta kaupungin asiakirjasta. Kirjallisuuskatsaus, huolella suunniteltu teemahaastattelurunko sekä tiivis yhteistyö työn tilaajan ja ohjaavan opettajan kanssa mahdollistivat luotettavan tutkimuksen toteuttamisen. Kotkan kaupungin sosiaali- ja terveyshuolto tulee organisoitumaan uudelleen vuosina 2015-2018. Uusia palvelurakenteita suunniteltaessa voidaan hyödyntää työn tuloksia.</p>		
Asiasanat terveydenedistäminen, kunta, hyvinvointi, kuntalaiset, suositukset		

Author (authors) Outi Eerikäinen Anna Sutinen	Degree Bachelor of Health Care	Time 4/2016
Thesis Title Health promotional and preventional work for citizens in Kotka city		87 pages 9 pages of appendices
Commissioned by Kotka's Health Promotional Unit, Cordinator Johanna Sipari		
Supervisor Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, Principal Lecturer		
Abstract <p>The objective of this Bachelor thesis is collect together health promotional and preventional work in Kotka city. In Kotka there is not previously same kind of research and that is why it is important to examine healt promotional condition in Kotka. This thesis brings out Kotka's healt promotional problems for municipal board. In Kotka the health promotional services will be reorganized in 2015-2018. The resoult of this thesis can be also used when new services are organizing.</p> <p>The information of Kotka's health promotional work were collected by analyzing the city documents and websites. The information was completed with one interview which was dealed by city planning.</p> <p>Results of Kotka's health promotional work was compared to the laws and social and health ministry references. The resource of health promotion is collected in many sources and Kotka's city health promotional work results are collected on 52 city documents.</p> <p>Kotka's statutory missions are organized in a manner set by the laws. All social and health ministry recommendations are not taken noticed in Kotka. In Kotka there is a lot of mental health problems and intoxicant substance abuse. That is why Kotka's should increase recourses for mental health and substance abuse counseling services. Health care employees should also have more education in professional skills.</p> <p>Challenges for Kotka's health promotional work causes a growing number of unemployeed citizens, intoxicant substance abuse and citizens aginin. Also Kotka's bad economic situation causes challenges for services organization.</p> <p>Kotka's health and social care is invested preventional work and citizens access to early support. That is important factor prevent citizens morbidity and the outbreak of problems. In future Kotka's should increase even more health preventional services.</p>		
Keywords health promotion, well-being, city, citizens, references		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KIRJALLISUUSKATSAUS TERVEYDEN EDISTÄMISESTÄ	7
3	TERVEYDEN MÄÄRITTELYÄ	8
4	TERVEYDEN EDISTÄMINEN	11
4.1	Terveyden edistämisen laatusuositus	13
4.1.1	Terveyden edistämisen toimintapolitiikka ja johtaminen.....	14
4.1.2	Terveyttä edistävät elinympäristöt	14
4.1.3	Terveyttä edistävä yhteistyö ja osallistuminen.....	15
4.1.4	Terveyden edistämisen osaaminen.....	15
4.1.5	Terveyttä edistävät peruspalvelut.....	16
4.1.6	Terveyden edistämisen seuranta ja arviointi.....	16
4.2	Terveyden edistäminen kunnissa.....	17
4.3	KASTE – ohjelman terveyden edistämisen painopisteet	18
5	KOTKAN KAUPUNKI.....	22
5.1	Kotkan kaupungin kuntaorganisaatio	23
5.2	Kotkalaisten nykyterveydentila	25
5.3	Terveyden edistämisen haasteet Kotkan kaupungissa	29
6	LAKIEN VELVOITTEET KUNNAN TERVEYDENEDISTÄMISELLE	30
6.1	Terveydenhuoltolaki 3012/2010	31
6.2	Erikoissairaanhoidonlaki 1062/1989	31
6.3	Kuntalaki 410/2015.....	32
6.4	Muut terveyden edistämistä velvoittavat lait	32
7	TUTKIMUSKYSYMYKSET	34
8	KOTKAN KAUPUNGIN ASIAKIRJOJEN SISÄLLÖNANALYYSI	34
9	TEEMAHAASTETTELU.....	39
10	KOTKAN KAUPUNGIN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄ TYÖ HALLINTOKUNNITTAIN ...	40
10.1	Terveydenhuoltopalveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ	40
10.2	Sosiaalihuoltopalveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ	51
10.3	Opetus- ja kulttuuripalveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ	54

10.4	Teknisten palveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ	58
11	YHTEENVETO KOTKAN KAUPUNGIN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄSTÄ TYÖSTÄ .	59
12	POHDINTA	66
12.1	LUOTETTAVUUS	69
12.2	EETTISTEN PERIAATTEIDEN TOTEUTUMINEN	72
13	KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET	72
14	KOTKAN KAUPUNGIN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄN TYÖN TULOSTEN ESITTELY	73
	LÄHTEET	73

LIITTEET

Liite 1 Tutkimustaulukko

Liite 2 Kotkan kaupungin kuntaorganisaatio kaavio

Liite 3 Tutkimuslupa

Liite 4 Yhteenveto Kotkan kaupungin lakisääteisistä terveyttä edistävästä tehtävistä

1 JOHDANTO

Terveys ja hyvinvointi ovat käsitteinä hyvin päällekkäiset ja niiden erottaminen toisistaan on mahdotonta. Maailman terveysjärjestön määritelmän mukaan terveys on täydellisen fyysisen, psyykkisen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin kokonaisuus. (Taipale, Lehto, Mäkelä, Kokko, Muuri, Lahti 2004, 15.) Reivisen ja Vähäkylän määritelmän mukaan terveys pitää sisällään myös elin- ja työympäristön vaikutukset, sosioekonomiset tekijät sekä yhteiskunnalliset päätökset (2012. 9,11,21).

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on jokaisen kunnan tehtävä. Terveyttä ja hyvinvointia edistävällä työllä pyritään kunnassa parantamaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia ottamalla terveysnäkökulmat huomioon kaikessa päätöksenteossa. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ei ole ainoastaan terveydenhuollon vastuualue, vaan se koskee kaikkia hallinnonaloja (HiAP-ajattelu). Jokainen hallinnonala vastaa oman erityisosaamisensa kannalta terveysnäkökulmiin ja ottaa terveyden edistämisen huomioon suunnittelussa, toteutuksessa ja päätöksenteossa (Terveyden edistämisen laatusuositus, STM:n julkaisu 2006:19, 19–20).

Kunnan terveyttä edistävä työ on lakisääteistä ja siitä määrätään terveydenhuoltolaissa, kuntalaissa, erikoissairaanhoidolaissa, laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä sekä sosiaalihuoltolaissa. Kunnan terveyttä ja hyvinvointia edistävää työtä ohjaavat sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen ohjeistukset ja suositukset. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää mitä terveyttä edistävää työtä Kotkan kaupungin eri hallinnonaloilla tehdään ja vastaako se lakeja sekä sosiaali- ja terveysministeriön säädöksiä ja suosituksia. Tutkimusmenetelmänä käytetään aineiston kvalitatiivista analyysia. Käymme työssämme läpi aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla Kotkan kaupungin eri hallintokuntien strategioita, toimintasuunnitelmia sekä päätöspöytäkirjoja, joista etsimme suunnitelmia, tuloksia ja tavoitteita terveyttä edistävästä työstä. Tietoa kerättiin yhdellä teemahaastattelulla koskien kaupunkisuunnittelun terveyden edistämistä. Tämä opinnäytetyö kokoaa terveyttä edistävästä työstä tiiviin kokonaisuuden, jossa tulee ilmi kaikkien hallinnonalojen tekemä terveyttä edistävä työ

sekä lait ja määräykset, joiden mukaan työtä pitää toteuttaa. Työn toimeksiantajana on Kotkan terveydenedistämisyksikkö.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS TERVEYDEN EDISTÄMISESTÄ

Tutkimuksen taustatietojen keräyksellä tarkoitetaan aiempiin tutkimuksiin ja aiempaan tietämykseen perehtymistä. Aikaisempien tutkimusten pohjalta saa käsityksen siitä, mitä aihetta käsitteleviä tutkimustuloksia ja teorioita on olemassa. (Kananen 2014, 51-52.)

Taustatietojen keräämisessä käytimme tietokantoina Melindaa, yliopiston tietokantoja sekä Theseusta. Hakusanoiksi valikoituvat terveyden edistäminen, health promotion, terve kunta, väestön terveys sekä väestön terveys kunnassa. Taulukossa 1 esitellään kirjallisuuskatsauksen löydökset.

Taulukko 1 Kirjallisuuskatsauksen löydökset

Tietokanta	Hakusanat	Löydetyt tutkimukset	Valikoidut tutkimukset
Melinda	terveyden edistäminen, terve kunta, väestön terveys, health promotion	322	2
Theseus	terveyden edistäminen, terve kunta, väestön terveys kunnassa	7676	4
Yliopistojen tietokannat	terveyden edistäminen, health promotion	1642	2

Kirjallisuuskatsauksesta mukaan valikoitui kahdeksan tutkimusta aineiston sisällön perusteella: yksi opinnäytetyö, kolme ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, kolme pro gradua sekä yksi väitöskirja. Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksista koottiin tutkimustaulukko, joka on työssä liitteenä numero 1.

Poimimme tutkimustaulukkoon valikoiduista tutkimuksista sisällönanalyysin avulla asioita, jotka liittyivät meidän opinnäytetyöhömmä. Teimme aineiston sisällönanalyysin Tuomin ja Sarajärven ohjein (Tuomi, Sarajärvi 2009, 91-94). Kävimme aineistot läpi ja poimimme vain meidän aiheeseemme liittyvät asiat, jonka jälkeen koottu aineisto luokiteltiin eri teemojen mukaisesti. Eri teemoja olivat esimerkiksi terveyserot, kunnan terveyttä edistävä toiminta ja kuntalaisten terveyteen vaikuttavat asiat.

Monissa tutkimuksissa, joita kävimme läpi, käsiteltiin terveyden edistämistä esimerkiksi sairauden näkökulmasta, kuten sydän- ja verisuonisairaahan potilaan terveyden edistäminen. Tällaiset tutkimukset karsiutuivat kriteeriemme mukaisesti pois työstä. Suosimme sellaisia tutkimuksia, jotka käsitelivät terveyden edistämistä tai hyvinvointia hallinnon tai päättäjien kannalta. Tällaisten tutkimusten sisältö vastasi enemmän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin.

3 TERVEYDEN MÄÄRITTELYÄ

Terveys käsitteenä on monisäikeinen ilmiö ja sille on kymmenittäin erilaisia määritelmiä (Vertio 2003, 15). Terveys on paljon muutakin kuin sairauden puuttumista. Elämäntapojen ja niihin liittyvien ratkaisujen lisäksi terveys käsite sisältää ihmisen sosiaalisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden, elinympäristön sekä työolosuhteet ja yhteiskunnalliset päätökset. (Pietilä 2010, 16-17.) Terveiden ja hyvinvoinnin osa-alueet on kuvattu kuvassa 1. Ihmisen hyvinvointi on moniulotteinen kokonaisuus, jota ei kuitenkaan voi tiivistää yhteen määritelmään tai mittariin. Hyvinvoinnin kokonaisuuteen kuuluu niin ihmisen sisäisiä kuin ulkoisiakin tekijöitä. Ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi terveys, elinolot ja tulotaso. Sisäiset tekijät koostuvat puolestaan mm. sosiaalisista suhteista, itsensä toteuttamisesta ja onnellisuuden tunteesta. (Haapala 2008, 11.)



Kuva 1 Terveiden osa-alueet (Pietilä 2010, 16-17; Haapala 2008, 11.)

Sosiaaliseen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat ihmissuhteet, työ, harrastukset, vapaa-aika ja nautinto. Ihminen kaipaa elämässään lä-

heisyyttä ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Ryhmässä ihminen tuntee parhaimmillaan itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi, mikä vahvistaa sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Työnteko vaikuttaa myös positiivisesti psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin, jos työ on mielekästä ja oikein mitoitettua. Liian kuormittava sekä stressaava työ puolestaan vaikuttaa negatiivisesti hyvinvoinnin kokemukseen. Elämässä tulisi olla tilaa myös vapaa-ajalle ja harrastuksille. Vapaa-ajan ja harrastusten avulla ihminen pystyy lepäämään ja ottamaan etäisyyttä arjen asioihin, mikä edistää hyvinvointia. (Sallinen, Kandolin, Purola 2007a.)

Fyysinen hyvinvointi rakentuu terveydestä, kunnosta ja jaksamisesta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä (Sallinen, Kandolin, Purola 2007b). Terveys määritellään eri lähteissä hyvin eri tavoin. Maailman terveysjärjestön mukaan terveyttä ei voida määritellä vain sairauden poissaolona, vaan se on täydellinen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. Määrittelyn ongelmaksi on nostettu se, että esimerkiksi eri-ikäiset ihmiset ymmärtävät täydellisen hyvinvoinnin eri tavoin. Määritelmää onkin korjattu ja täydennetty muuttamalla se koskemaan mm. tietyn ikäkauden terveyttä. (Taipale, Lehto, Mäkelä ym. 2004, 15-17.) Fyysiseen terveyteen vaikuttavia tekijöitä on kuvattu taulukossa 2.

Hyvän elinympäristön ja ekologisen hyvinvoinnin merkitys terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä on kasvanut viime vuosikymmenten aikana. Tärkeä ja ajankohtainen näkökulma asian suhteen on tasa-arvoisuus. Eri kansojen sekä väestöryhmien elinympäristöjen väliset erot ovat huomattavia. (Taipale, Lehto, Mäkelä ym. 2004, 15.) Sosioekonomisista syistä johtuvat terveyserot ovat terveys- ja yhteiskuntapoliittinen haaste. Suomessa sekä muissa maissa on meneillään useita ohjelmia ja hankkeita, joiden tavoitteena on terveyserojen kaventaminen. (Reivinen, Vähäkylä 2012, 35.)

Elintavoilla on suuri vaikutus ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Huonot elintavat vaikuttavat sairauksien syntyyn ja negatiivisesti ihmisen hyvinvointiin. Hyvät elintavat puolestaan ehkäisevät sairauksia ja vaikuttavat kokonaisvaltaisesti terveyteen. (Huttunen, 2015.)

Taulukko 2 terveyteen vaikuttavat elintavat (Rautavara-Nurmi, Westergård, Henttonen, Ojala, Vuorinen. 2013, 57-62.)

	Suosituksukset	Vaikutus terveyteen
Liikunta	Perus- ja arkiliikuntaa tulisi har- rastaa joka päivä, kuntoliikuntaa 1-2 kertaa viikossa	Ehkäisee kansansairauksilta. Vahvistaa hengitys- ja veren- kierto sekä tuki- ja liikuntaeli- mistöä. Positiivinen vaikutus mielialaan.
Ravinto	Ruokavalion tulisi olla monipuoli- nen ja sen vitamiini- ja kiven- näisainepitoisuuden pitäisi olla korkea. Ruokavalion tulisi sisäl- tää mm: täysjyvävalmisteita, kasviksia, hedelmiä, marjoja, vähärasvaista lihaa, kalaa ja kasviöljyä.	Liiallinen energiansaanti joh- taa ylipainoon, mikä altistaa monille kansansairauksille. Liian vähäinen energiamäärä johtaa puolestaan laihumi- seen, mikä voi johtaa alipai- noon tai jopa kataboliaan.
Päihteet (alkoholi, tupakka, huumausai- neet, väärinkäytetyt lääkkeet)	Tupakan käyttö ja levitys on sal- littua yli 18-vuotiaille. Tupakka- riippuvuuteen on puututtava ter- veydenhuollossa. Alkoholit on sallittu yli 18-vuotiaille. Säännöl- liseen ja riskikäyttöön on puutut- tava. Huumeiden ja lääkkeiden vää- rinkäyttö on kiellettyä Suo- messä.	Tupakointi mm. lisää keuhko- syövän riskiä, heikentää keuhkofunktiota sekä supistaa verenkiertoa. Alkoholin myön- teiset vaikutukset saavutetaan muutamalla annoksella eikä kohtuuskäytöstä ole haittaa. Säännöllinen ja riskikäyttö ai- heuttaa muutoksia elimistössä ja altistaa mm. maksa sai- rauksille. Huumeet altistavat ja johtavat ennenaikaiseen kuolemaan.

Terveydenhuoltohenkilöstön yksi tärkeimmistä tehtävistä on kartoittaa asiak-
kaan/potilaan terveystottumukset. Merkittävimmät terveyteen vaikuttavat elin-
tavat ovat ravitsemus, liikunta sekä päihteiden käyttö. Väestön terveyden edis-
tämiseksi ihmisiä tulisi neuvoa kohti terveellisempiä elintapoja. Terveyden-
huollon ammattilaisen tulee osata tarvittaessa neuvoa ja ohjata asiakasta/poti-
lasta ravinnon, liikunnan ja päihteiden käytön lopettamisen suhteen. (Rautava-
Nurmi, Westergård, Henttonen ym. 2013, 40-60.)

4 TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Terveyden edistäminen käsitteenä ei ole yksiselitteinen, vaan monet eri tahot ja järjestöt määrittelevät sen hyvinkin eri tavoin. Terveyden edistäminen käsitteenä on noussut kirjallisuuteen 1970-luvulla ja sen sisältöön ja merkitykseen on vaikuttanut suuresti Maailman terveysjärjestö, WHO (Perttilä 1999, 65). WHO on tehnyt terveyden edistämisen kehittämistyötä monien vuosikymmenten ajan. Muut järjestöt pohjaavat ajatuksiaan terveyden edistämisestä WHO:n kehittämistyön tuloksiin. Terveyden edistämistä käytetään usein laajana käsitteenä, joka kattaa kaiken terveyteen ja hyvinvointiin liittyvän toiminnan. Toiminnoilla tarkoitetaan terveyden suojelua sekä ehkäisevää ja edistävää toimintaa. (Sihto, Palosuo, Topo, Vuorekoski, Leppo. 2013, 24.)

WHO:n mukaan terveys on perusihmisoikeus, joka ei katso rotua, uskontoa, poliittista-, taloudellista- eikä sosiaalista asemaa. WHO:n tavoitteena on, että jokaiselle ihmiselle yksilöstä riippumatta turvataan hyvä terveys. Suurimmat terveyskysymykset koskevat lapsikuolleisuuden vähentämistä, HIV:n ja muiden tartuntatautien ehkäisyä ja hoitoa sekä äitien terveydenhuollon edistämistä. (WHO 2015a.)

WHO tekee työtä myös tarttumattomien tautien (noncommunicable diseases) ehkäisyssä ja hoidossa. WHO:n mukaan näiden tarttumattomien tautien hoito tarvitsee muutakin kuin vain ehkäisyä ja edistämistä. Kenttä on niin laaja, ettei terveyssektori pysty siihen enää vastaamaan yksin. WHO ohjaa, neuvoo ja koordinoi terveyskysymyksiä yhteistyössä valtion ministeriöiden kanssa. Organisaatio tekee tiedotus- ja tutkimustyötä sekä valvoo maailman terveystilannetta ja seuraa erilaisia terveystrendejä. (WHO 2015b.)

WHO:n mukaan myös ympäristö vaikuttaa terveyteen ja erilaiset ympäristöriskit ovat haittana ihmisen terveydelle. Eri ympäristöriskien takia valtiot ovat eriarvoisessa asemassa johtuen niiden maantieteellisestä sijainnista ja väkiluvusta. Valtioiden väliset erot kulttuurissa ja elämäntyyliä ovat myös yhteiskunnan rakenteellisia ja kulttuurisia tekijöitä, jotka vaikuttavat terveyteen. (Sihto, Palosuo, Topo ym. 2013, 25.) WHO pyrkii tasoittamaan kuiluja eri valtioiden välillä ja saamaan ihmiset samanarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippumatta (WHO 2015c).

Ensimmäinen kansainvälinen terveyden edistämisen konferenssi pidettiin Ottawassa 21.11.1986 (Ottawa Charter for 1986). Ottawan konferenssi oli pääasiassa vastaus kansanterveyden edistämisen kasvaviin odotuksiin ympäri maailmaa (WHO 2015d). Konferenssissa otettiin ensimmäistä kertaa esiin terveyden edistämisen laaja-alaisuus (Pietilä 2010, 15). Konferenssin tuloksena käsitys terveyden edistämisestä laajeni koskemaan myös aineellisten ja sosiaalisten tekijöiden vaikutusta terveyteen. Konferenssi muutti terveyden edistämisen parissa työskentelevien ajattelua yksilökeskeisestä yhteisöllisempään ajatteluun. Ottawan julistuksen mukaan tärkeimpiä terveyden edistämisen voimavaroja ovat elinympäristöön liittyvät asiat, kuten sosiaalinen oikeudenmukaisuus, aineelliset voimavarat ja elinkelpoiset asumisolot. Ottawan konferenssi on ollut yksi merkittävimmistä terveyden edistämisen kivijaloista. (Perttilä 1999, 66.)

WHO:n kahdeksas terveyden edistämisen konferenssi pidettiin Helsingissä vuonna 2013. Helsingin konferenssin teemana oli ”terveys kaikissa politiikoissa” (Health in All Policies, HiAp). Konferenssissa keskityttiin sairauksien ennaltaehkäisyyn, ja siinä todettiin, että terveyden edistäminen tulisi ottaa huomioon kaikkien yhteiskunnan tahojen päätöksenteossa. (WHO 2013.) Aikaisemmin terveydenhuolto oli ainut sektori, joka otti terveyden edistämisen huomioon toiminnassaan, vaikka monet sairaudet syntyvät olosuhteissa, joihin vaikuttavat terveydenhuollon ulkopuoliset tahot (WHO, 2015d). Suomi on ollut maailmassa ”terveys kaikissa politiikoissa”-ajattelun edelläkävijä (Melkas 2013, 190–194).

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ohjaa ja valvoo terveyden edistämistä. Hyvinvointia, sosiaalisuutta, terveyttä ja toimintakykyä pyritään lisäämään ja tavoitteena onkin, että päätöksenteossa ja toimissa otetaan hyvinvointi ja terveyden edistäminen huomioon. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2014a.) Pääohjelmana toimii KASTE-ohjelma, jonka avulla uudistetaan ja johdetaan sosiaali- ja terveyspolitiikka. Ohjelman tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja ja järjestää asiakasta kuunnellen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet ja palvelut. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2014b.)

Ministeriö pyrkii vaikuttamaan terveyden edistämiseen ja sairauksien ehkäisyyn, vaikka keskeinen merkitys onkin ihmisen omissa elintavoissa ja

oloissa. Näihin kuuluvat liikunta ja ravinto, päihteiden käyttö ja tupakointi, tapaturmat, työ- ja elinympäristö. Haitallisten aineiden käyttöön ja saatavuuteen sekä terveelliseen ravintoon ja liikuntaan vaikuttamalla vähennetään ja ehkäistään sairauksia ja tapaturmia, jotka ovat Suomessa suuri terveysriski. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c.)

Ministeriön keskeisin tavoite on kaventaa terveyseroja. Vaikka hyvinvointi ja terveys ovat kohentuneet Suomessa, ongelmana ovat sukupuolten, alueiden ja eri sosiaaliryhmien erot. Eroja kaventamalla vähennetään sairastuvuutta, ennen aikaisia kuolemia ja tarvetta eri sosiaali- ja terveyspalveluille sekä parannetaan työ- ja toimintakykyä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014d.) Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa myös tartuntatautien torjunnasta, johon kuuluvat valvonta, ohjaus ja yleinen suunnittelu. Osana tartuntatautien torjuntaa ovat mm. hyvä hygienia, seksuaaliterveys ja rokotusohjelma. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014e.)

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) toimii Suomessa terveysministeriön hallinnon alla. THL on vuonna 2009 perustettu tutkimus- ja kehittämislaitos. THL painottaa terveyttä edistävässä työssään hyvinvointivaltion kestävyyttä, toimivia ja tehokkaita palvelujärjestelmiä, sairauksien sekä terveysuhkien ehkäisyä sekä turvallista elinympäristöä. (THL, 2014a.)

4.1 Terveyden edistämisen laatusuositus

Terveyden edistämisen laatusuositus on sosiaali- ja terveysministeriön luoma toimintamalli kunnan terveyttä edistävälle työlle. Laatusuosituksen tavoite ja tarkoitus on jäsentää terveyden edistämisen toimintakenttää sekä auttaa kuntia terveyden edistämisen arvioinnissa. Laatusuositusta ei ole luotu vain terveydenhuollon päättäjille, vaan se on työväline kaikkien hallinnonalojen työhön ja päätöksentekoon. (Terveyden edistämisen laatusuositus, STM:n julkaisuja 2006:19, 3-4.) Simonsen toteaa myös väitöskirjassaan, että tehokkaiseen ja vaikuttavaan terveyden edistämiseen tarvitaan kunnassa kaikkien hallintokuntien panostus (2013, 11). Terveyden edistämisen laatusuositus sisältää kuusi eri toimintalinjaa, jotka kaikki sisältävät omat suosituksensa. Suositukset perustuvat tutkittuun tietoon sekä käytännöstä saatuihin hyviin kokemuksiin. (Terveyden edistämisen laatusuositus, STM:n julkaisuja 2006:19, 3-4.)

4.1.1 Terveyden edistämisen toimintapolitiikka ja johtaminen

Terveyden edistäminen on väestön tarpeista lähtevää ja niihin vastaavaa toimintaa. Tämän vuoksi terveyden edistäminen haastaa kaikki hallinnonalat sekä muut kunnan toimijat yhteistyöhön, koska mikään hallinnonala ei voi vastata yksin kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Terveyden edistämisen johtaminen vaatiikin monialaista osaamista yli hallintokuntien rajojen. Kunnan terveyttä edistävän toiminnan suunnittelun perustana ovat kunnan sekä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kehitystarpeet. (Terveyden edistämisen laatusuositus, STM:n julkaisuja 2006:19, 19–20.)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön suositusten mukaan kunnan tulisi luoda terveyden edistämisen tavoitteet sekä hyvinvointistrategia ja -kertomus. Tavoitteiden rakentamisen lähtökohtana ovat kuntalaisten tarpeet, kunnan olosuhteet sekä kansalliset terveystieteelliset tavoitteet. Nämä kunnan luomat tavoitteet kirjataan hyvinvointistrategiaan, jossa määritellään terveyden edistämisen painopisteet ja vastualueet. Strategiassa tulee määritellä myös miten terveyden edistämisen tehokkuutta kunnassa mitataan (ns. hyvinvointi-indikaattorit). Hyvinvointikertomus on väline terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumiseksi ja arvioimiseksi. Hyvinvointikertomuksessa kuvataan terveyden ja hyvinvoinnin tilaa kunnassa, sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Suositusten mukaan kunnanhallituksen tulee myös sopia terveyden edistämisen johtamisjärjestelmästä kunnassa, sekä eri hallinnonalojen terveyden edistämisen vastuista. Päätöksenteossa ja suunnitelmissa kunnanhallitus tuo terveystieteelliset esille käyttämällä ennakoarviointia. Ennakoarvioinnilla tarkoitetaan, että ennen päätöksentekoa hallinnossa arvioidaan sen ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia (IVA), sosiaalisia vaikutuksia (SVA) sekä ympäristövaikutuksia (YVA). (STM:n julkaisuja 2006:19, terveyden edistämisen laatusuositus, 20–21.)

4.1.2 Terveyttä edistävät elinympäristöt

Terveyttä edistävällä elinympäristöllä tarkoitetaan rakennetun ympäristön luomista terveyttä edistäväksi. Kriteerejä terveyttä edistävälle elinympäristölle ovat turvallisuus, esteettömyys, viihtyisyys, virikkeellisyys sekä sosiaalisuus. Terveyttä edistävän elinympäristön luominen edellyttää, että terveyden edistäminen otetaan huomioon yhdyskuntarakentamiseen liittyvässä suunnittelussa ja päätöksenteossa. Yksilötasolla kuntalaisilla tulee myös olla kyky tunnistaa nämä terveyttä edistävät ratkaisut omassa kotikunnassaan, jotta niistä tulee

toimivia ja kestäviä ratkaisuja. (STM:n julkaisu 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 21.)

STM:n suositusten mukaan hallinnonalojen tulisi kiinnittää huomiota terveyttä edistävän ympäristön kriteereihin ja luoda tavoitteita niiden saavuttamiseksi. Kunnassa tulisi luoda paino- ja vastuualueet ympäristöterveyden edistämiseksi. Yleiskaavoituksessa pitäisi kiinnittää huomiota terveyttä heikentäviin tekijöihin ja puuttua mahdollisiin epäkohtiin. Kaavoituksen ja maankäytön suunniteluun tulisi osallistua myös sosiaali-, terveys- ja ympäristöviranomaiset, jotta terveystieteiden näkökulmat otetaan aktiivisesti huomioon. Joukkoliikenteen palvelut sekä kevyen liikenteen reitit tulee kunnassa suunnitella sekä toteuttaa niin, että ne ylläpitävät ja edistävät kuntalaisten sosiaalisuutta. Erityisryhmien tarpeet tulee ottaa huomioon ympäristöä suunniteltaessa esimerkiksi asumis- ja palvelujärjestelmissä sekä liikkumis- ja liikenneympäristöissä. (STM:n julkaisu 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 21–22.)

4.1.3 Terveyttä edistävä yhteistyö ja osallistuminen

Kolmas toimintalinja käsittelee terveyttä edistävää yhteistyötä sekä osallistumista. Sillä tarkoitetaan kunnan eri tahojen (esim. päiväkodit, koulut) yhteistyötä sekä osallistumista terveyden edistämisen suunnittelussa sekä valmistelussa. (STM:n julkaisu 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 22.)

Kunnan yhteistyö eri tahojen kanssa on edellytys sille, että eri hallintokunnat, organisaatiot ja kuntalaiset voivat osallistua terveyden edistämisen suunnitteluun. Kunnan tulisikin aktiivisesti tarjota vaikutusmahdollisuuksia suunnitteluun osallistumiseen sekä vaikuttamiseen. Kunnan tulisi myös tukea erilaisten hyvinvointia edistävien yhteisöjen toimintaa paikkakunnalla. Tukea voi osoittaa esimerkiksi tarjoamalla tiloja yhteisön toiminnan ylläpitämiseksi. Yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa kunta voi myös järjestää erilaisia tilaisuuksia ja kokoontumisia, joihin kuntalaiset voivat tulla kertomaan ajatuksiaan tai kokemuksiaan terveydestä sekä hyvinvoinnista. (STM:n julkaisu 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 22–23.)

4.1.4 Terveyden edistämisen osaaminen

Osaava ja ammattitaitoinen henkilökunta on terveyden edistämisen kannalta merkittävä voimavara kunnassa. Henkilökunnalle on tärkeää antaa mahdolli-

suus hankkia lisäkoulutusta ja – tietämystä, jolla ammattitaitoa pystytään päivittämään ja vahvistamaan (STM:n julkaisuja 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 23.)

Sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaan kunnan johdolla tulee olla ajantasainen tietämys kuntalaisten terveydentilasta sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä kehitystarpeista. On tärkeää, että henkilöstöllä on tieto terveysongelmien taustatekijöistä sekä keinot ongelmien ratkaisuun. Eri hallinnonaloilla tulee olla selvillä terveyden edistämisen päämäärät sekä tavoitteet joihin pyritään. Kunnan terveyttä edistävän toiminnan kannalta on tärkeää, että kunnassa käytetään hyödyksi kaikkien tahojen osaamista ja asiantuntemusta. Terveyden edistämisen pitää kuulua kaikkien koulutusasteiden sekä alojen opetussuunnitelmaan. Näin pystytään takaamaan kaikille perustiedot esimerkiksi terveyttä edistävästä elintavoista. (STM:n julkaisuja 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 23–24.)

4.1.5 Terveyttä edistävät peruspalvelut

Kunnan terveyttä edistävillä palveluilla tulee olla yhteiset toiminnalliset sekä strategiset tavoitteet sekä indikaattorit tavoitteiden toteutumisen seurantaan (STM:n julkaisuja 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 24).

Terveyttä edistävien palveluiden tarjonta tulee suunnitella ja toteuttaa kuntalaisten tarpeiden mukaisesti. Peruspalveluilla tulee olla riittävät voimavarat ja resurssit palvelun tarpeeseen suhteutettuna. Kunnan peruspalvelujen tehtävänä on ohjata ja opastaa kuntalaisia ottamaan itse vastuu oman terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidosta. Väestön terveyserojen kaventamiseksi huomio kunnassa tulee kiinnittää riskiryhmässä oleviin asukkaisiin. (STM:n julkaisuja 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 24–25.)

4.1.6 Terveyden edistämisen seuranta ja arviointi

Terveyttä ja hyvinvointia edistävän työn seuranta sekä arviointi ovat kunnan tehtäviä. Seuranta ja arviointi antavat tietoa siitä, missä ja miten käytännössä terveys ja hyvinvointi otetaan huomioon ja kuinka kunnan laatimat tavoitteet ovat täyttyneet. Osa kunnan seurantaindikaattoreista tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoisia, jotta terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä pystytään seuraamaan myös valtakunnallisella tasolla. (STM:n julkaisuja 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 29.)

Sosiaali- ja terveysministeriöiden suositusten mukaan seurannan ja arvioinnin tuottaman tiedon raportointi kunnan johdolle on tärkeää positiivisen kehityksen kannalta. Tulosten raportoinnin tulee tapahtua kunnassa säännöllisesti. Seuranta ja arviointi antavat arvokasta tietoa kunnan tulevaisuuden kehittämistarpeista. (STM:n julkaisu 2006:16, terveyden edistämisen laatusuositus, 29–30.)

4.2 Terveyden edistäminen kunnissa

Yhtenä kunnan perustehtävänä on terveyden edistäminen. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa Suomessa sosiaalipolitiikan suunnittelusta sekä valvoo ja ohjaa terveyden edistämistä (STM, 2014a). Sosiaali- ja terveysministeriöllä on Kaste – ohjelma (sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma), jonka tarkoitus on edistää asukkaiden terveyttä kunnissa. Kaste – ohjelma pyrkii pienentämään kuntalaisten hyvinvointi- ja terveyseroja sekä uudistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja rakenteita kuntalaisten tarpeiden mukaisesti. Ohjelman strategisena johtona toimii STM, mutta alueellisesta toimeenpanosta vastaavat puolestaan alueelliset johtoryhmät. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos vastaa työterveyslaitoksen kanssa omalla asiantuntijatyöllään kuntien terveyden edistämisestä. Kaste – ohjelma valmistellaan joka neljäs vuosi, ja nykyinen ohjelma kattaa vuodet 2012–2015. (STM, 2014b.)

Käytännössä kunnan terveyttä edistävä työ on erilaisten tehtävien suorittamista, joiden tarkoitus on parantaa kuntalaisten terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on kunnassa kaikkien toimialojen ja päättäjien tehtävä, ja se tulee ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa (HiAP-ajattelu). Kunnan johtoryhmä koordinoi terveyden edistämisen työtä ja toimintaa. Johtoryhmän yhtenä tehtävänä on tehdä selkeä vastuu ja työnjako eri hallinnonalojen välillä koskien terveyttä edistävää toimintaa. Isoissa kunnissa kunnan johtoryhmän lisäksi toimii myös hyvinvointiryhmä, joka vastaa terveyden edistämisen käytännön työstä. Hyvinvointityöryhmään kuuluu jäseniä eri hallinnonaloilta. Tehokkaalla ja toimivalla terveyden edistämisellä kunnassa saadaan parannettua työllisyyttä ja tuottavuutta sekä saadaan pienennettyä terveys- ja sosiaalihuollon kuormitusta. (THL, 2014b.)

Yksi kunnan terveyttä edistävästä tehtävästä on seurata kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä vastata sen vaatimiin tarpeisiin. Seurannasta saadun tiedon perusteella kunnanvaltuusto tekee kunnalle terveyden ja hyvinvoinnin kehittämisen strategiset tavoitteet. Kun tavoitteet on luotu, valtuuston tulee miettiä millaisilla toimenpiteillä asetettuihin tavoitteisiin päästään. Tavoitteista ja toimenpiteistä raportoidaan vuosittain sekä yhden valtuustokauden aikana luodaan laajempi hyvinvointikertomus. (THL, 2014b.)

Kunnan johtoryhmä tekee päätöksiä, jotka vaikuttavat laajalti terveyden edistämiseen eri hallinnonalojen sisällä. Päätökset koskevat elinympäristöä, elinoloja, perheitä ja perheiden hyvinvointia, terveyttä edistäviä elintapoja sekä palvelujärjestelmien toimivuutta, vaikuttavuutta ja saatavuutta. Kunnan terveyttä edistävä työ toteutetaan moniammatillisessa työryhmässä, ja kaikilla kunnan päättäjillä on oma, ennalta määrätty vastuu terveyden edistämisestä. Terveyden edistäminen ei koske ainoastaan kunnan päättäjiä, vaan vastuu on myös kolmannella sektorilla, jolla tarkoitetaan mm. eri järjestöjä, kuten seurakuntia. (THL, 2014b.)

4.3 KASTE – ohjelman terveyden edistämisen painopisteet

Kaste- ohjelma on sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma. Se kehittää suomalaista terveys- ja hyvinvointipolitiikkaa (Kaste-ohjelma 2012, 13). Ohjelma valmistellaan joka neljäs vuosi ja siinä määritellään terveyden edistämisen painopisteet seuraaville vuosille. Painopisteet ja uudistartarpeet määrittävät sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset sekä Suomen väestö. (Kaste-ohjelma 2012, 19.) Näiden painopisteiden ja niiden käytännön toteutuksen tulee näkyä kunnan terveyttä edistävässä työssä.

Kaste – ohjelman tarkoitus on kaventaa väestöryhmien välisiä eroja terveyden ja hyvinvoinnin eri ulottuvuuksissa. Väestöryhmien väliset erot syntyvät sosioekonomisista syistä. Eroja on kaikilla terveyden eri alueilla: somaattisella ja psyykkisellä alueella sekä terveystottumuksissa. Kaste- ohjelma pyrkii kuromaan tätä kuilua eri väestöryhmien välillä umpeen ja takamaan kaikille ihmisille tulotasosta ja sosiaalisesta asemasta johtumatta mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Suomessa erityinen haaste on väestön nopea ikääntyminen ja sen myötä ikäranteen muuttuminen. Suomessa on yhä enenevässä määrin vanhuksia, minkä myötä myös terveydenhuolto joutuu paineen

alle. (Kaste-ohjelma 2012, 15–16.) Sosiaali- ja terveydenhuolto ei voi ottaa yksin vastuuta Suomen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, vaan kaikkien eri hallinnonalojen tulee ottaa terveyden edistäminen huomioon kaikissa ratkaisuisissa ja päätöksenteossa.

Kaste-ohjelman (2012–2015) tavoitteena on kuroa väestön terveyseroja umpeen. Tämä sisältää riskiryhmään kuuluvien ihmisten (työttömät, syrjäytyneet, mielenterveys- ja päihdeongelmaiset) kannustamisen yhteiskunnalliseen osallisuuteen ja kokonaisvaltaiseen terveyteen ja hyvinvointiin. Huomiota kiinnitetään ennalta ehkäisevään työhön, jolloin pyritään estämään ongelmien synty. Ennaltaehkäisevään työhön liittyy tiivisti varhaisen tuen saanti elämän eri vaiheissa. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on ongelma erityisesti riskiryhmään kuuluvien ihmisten parissa, ja siihen pyritään vaikuttamaan ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tuen avulla. Toinen Kaste – ohjelman tavoite on järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kuntalaisten tarpeita palvellen. Palvelut tulee maantieteellisesti järjestää kaikkien kuntalaisten saataville. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tulee saada kuntalaisten luottamus palveluiden laadun ja vaikuttavuuden suhteen. Terveys- ja sosiaalihuollon henkilöstön hyvinvointiin tulee kiinnittää myös huomiota hyvän ja tehokkaan johtamisen kautta. (Kaste-ohjelma 2012, 18.)

Kansallisen kehittämissuunnitelman painopistettä on siirretty ongelmien ja sairauksien hoidosta tehokkaaseen, ennalta ehkäisevään ja aktiiviseen terveyttä edistävään työhön (Kaste-ohjelma 2012, 18). Painopiste näkyy selkeästi ohjelman tavoitteissa sekä osaohjelmissa.

Kaste-ohjelma koostuu kuudesta erilaisesta osaohjelmasta, jotka selkeyttävät ja jäsentävät säädösuudistuksia ja suosituksia. Osaohjelmiksi on otettu sellaisia asioita, joita asiantuntijat ja väestö ovat nostaneet kehitystarpeiksi. (Kaste-ohjelma 2012, 19.)

Ensimmäisen osaohjelman tavoite on parantaa riskiryhmien osallisuutta, hyvinvointia sekä terveyttä. Tässä osaohjelmassa huomio koko väestön sijaan kohdistetaan riskiryhmiin, jotka ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta. Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten, pitkäaikaistyöttömien, asunnottomien sekä maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen tilanteisiin ja ongelmiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kaste-ohjelma on kehittänyt toimenpideohjelman, joka vastaa edellä mainittujen ongelmien toimenpidelähtöisestä ratkaisusta.

Tavoitteena on kehittää sellaisia työmuotoja, joilla lisätään riskiryhmien osallisuutta. Toimenpidettä tuetaan edistämällä ja uudistamalla työllisyyttä, kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalityön menetelmiä. Riskiryhmien koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia tulee lisätä. Vapautuvien vankien sijoittumista takaisin yhteiskuntaan tulee myös tukea terveydenhuollon ja kuntoutuksen voimin. Matalan kynnyksen palveluiden ja kohdennettujen terveyden edistämisen muotoja tulee lisätä. Tämä tarkoittaa sitä, että riskiryhmien terveyden edistämiseksi otetaan käyttöön kannustavia keinoja ja kohdennettuja palveluita. Yhteistyössä tulee olla julkinen, yksityinen ja kolmas sektori. Päihteiden käyttöä ja päihteistä johtuvia haittavaikutuksia tulee ehkäistä Alkoholiohjelman mukaisesti ja väkivallan ehkäisemisen osaamista on lisättävä. Lähisuhdeväkivallassa toimitaan STM:n antamien suositusten mukaisesti sekä kuritusväkivallan kansallisen toimintaohjelman mukaan. Huomio kiinnitetään väkivallassa erityisryhmien kokemaan väkivaltaan ja sen ehkäisyyn. Erityisryhmiä ovat esimerkiksi lapset, nuoret ja vammaiset. Toiminnassa luodaan myös malleja seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden ihmisten tueksi. (Kaste-ohjelma 2012, 20–21.)

Toisen osaohjelman tavoite on palveluiden uudistaminen koskien lapsia, nuoria sekä lapsiperheitä. Tässäkin ohjelmassa keskitytään erityisesti ennalta ehkäisevään työhön ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiseen. Toimenpiteet koskevat palvelukokonaisuuksien kehittämistä ja uusien toimintamallien käyttöön ottoa, mikä tukee niin perhettä, vanhempia sekä ammattilaisia jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa. Kuntien tulisi tehdä lastensuojelulain mukainen hyvinvointisuunnitelma, mikä on sovitettu yhteen terveydenhuollon tekemän hyvinvointikertomuksen kanssa. Ehkäisevän ja varhaisen tuen palveluiden sekä lastensuojelun toimintaa tulee vahvistaa. Pyritään ehkäisemään riskiryhmässä olevien lasten sekä nuorten syrjäytymistä. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajiin sekä romaneihin. Nuorisotyötä tulee kehittää ja edistää ja perhekeskustoimintaa laajentaa. (Kaste-ohjelma 2012, 22–23.)

Kolmas osaohjelma käsittää palveluiden rakenteen uudistamisen ikäihmisten kohdalla. Ikäihmisten toimintakykyä pyritään ylläpitämään mahdollisimman korkeaan ikään asti, jotta kotona asuminen mahdollistuu tarvittaessa kotiin saatavien palveluiden myötä. Vanhuksille tulee tehdä palvelun tarpeen arviointeja sen suhteen pärjääkö vanhus yksin. Pitkäaikaista laitoshoidoa pyritään vähentämään ja lyhentämään lisäämällä kotiin saatavien palveluiden sekä

kuntoutuksen saatavuutta. Vanhusten palveluiden lisäämistä tulee kehittää sekä gerontologiaan liittyvää osaamista vahvistaa. Vanhusten muistiongelmiä ehkäistään kansallisen muistiohjelman avuin. Vanhusten suun terveydenhuoltoa tulee tehostaa sekä lääkityksiä seurata ja arvioida säännöllisemmin.

(Kaste 2012, 24–25.)

Neljäs osaohjelma koskee palvelurakenteiden sekä peruspalveluiden uudistamista. Tarkoituksena on kehittää uusia kustannustehokkaita sekä asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia. Kunnissa tulee vahvistaa ajatusta siitä, että terveyden edistäminen kuuluu kaikkien hallinnonalojen työhön. Uudistaminen koskee myös sitä, että varmistetaan ihmisten asianmukainen hoitoon pääsy. Kunnissa tulisi kehittää uusia innovaatioita terveyden edistämiseen, kuten erilaisia internetin neuvonta- ja tukipalveluita. Kannustamalla kuntia rohkeasti arvioimaan nykyisiä toimintakäytäntöjä saadaan karsittua toimimattomia käytäntöjä sekä kehitettyä uusia niiden tilalle. (Kaste-ohjelma 2012, 26-27.)

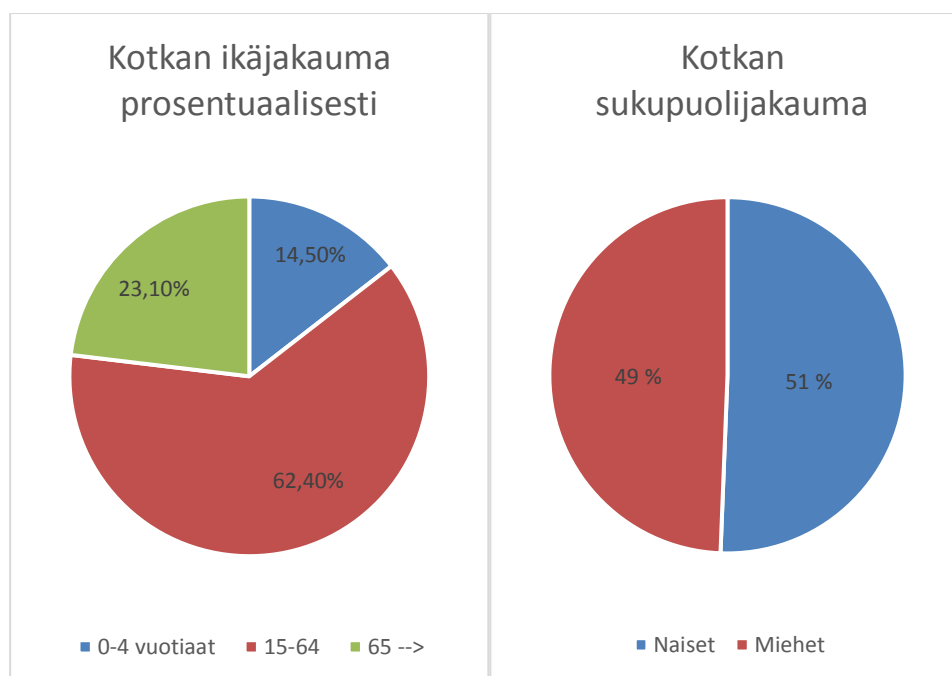
Viidennessä osaohjelmassa tieto- ja tietojärjestelmät saatetaan asiakkaiden ja ammattilaisten tueksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta perustuu tutkimuksiin ja kokemukselliseen tietoon sekä väestöstä, asiakkaista ja henkilöstöstä koottuun tietoon. Asiakkaan ongelmaksi on muodostunut itseä koskevan tiedon saaminen sekä omien tietojen käytön hallinta. Ammattilaisten näkökulmasta ongelmaksi on puolestaan muodostunut ajantasaisen tiedon saaminen sekä tiedon tehokas hallinta. Näitä ongelmia on lähdetty työstämään uusilla tiedonhallinnan linjauksilla ja teknologiajärjestelmien kehittämisellä. eResepti sekä eArkisto tietojärjestelmien käyttöä tuetaan, millä tuodaan helpotusta niin asiakkaiden kuin ammattilaisten ongelmiin. Kuntien hyvinvointikertomusten laatimista tuetaan ja kuntia kehoitetaan arvioimaan eri päätösten vaikutusta kunnassa. Sähköisen asioinnin vahvistamiseen tulee panostaa ja siihen tulee kiinnittää nykypäivänä yhä enemmän huomiota. (Kaste-ohjelma 2012, 28–29.)

Kuudes ja viimeinen osaohjelma keskittyy johtamisella tuettuun palvelurakenteen uudistamiseen ja työhyvinvointiin. Osaava henkilöstö on sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuuden ja vaikuttavuuden perusedellytys. Työntekijöiden työhyvinvointiin ja jaksamiseen tulee kiinnittää huomiota henkilöstön pysyvyyden turvaamiseksi. Tulevina vuosina terveydenhuollon kuormitus tulee lisääntymään entisestään, kun väestön ikärakenne vanhentuu jatkuvasti. Samaan

aikaan kuitenkin suuri osa terveydenhuollon ammattilaisista saavuttaa eläkeiän, minkä vuoksi myös osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan tarve kasvaa. Esimiestyötä tulee vahvistaa rakenteellisessa ja toiminnallisessa uudistamisessa. Hyvällä johtamisella voidaan edistää eri-ikäisten ammattilaisten omaa jaksamista työssään. Työhyvinvoinnista tulee kerätä systemaattisesti tietoa ja tehdä kehitysmuutoksia tarpeiden mukaisesti. Henkilöstön koulutus- tarpeet tulee ottaa huomioon ja osaamisen arvioita tulisi tehdä aktiivisemmin. (Kaste-ohjelma 2012, 30–31.)

5 KOTKAN KAUPUNKI

Kotka sijaitsee Suomenlahden rannikolla, Kymijoen suistossa. Kotka kuuluu Kymenlaakson maakuntaan ja on maakuntansa toiseksi suurin kaupunki. Kokonaispinta-alaa Kotkalla on 949,55 km². Tunnettavuutensa Kotka on saanut mm. satamasta ja Meripäivistä. (Kotka 2014.) Kotkassa oli rekisteröityjä asukkaita vuoden 2014 lopussa 54 518. Kuvassa 2 on esitelty Kotkan väestön ikä- sekä sukupuolijakauma. Kotkan ikäjakaumassa eläkeläisten määrä on kasvusuunnassa. Tällä hetkellä yli 65-vuotiaiden määrä on yli 20% väestöstä. Prosentuaalisesti naisia kunnassa on 51% ja miehiä 49%.



Kuva 2 Kotkan ikäjakauma (Tilastokeskus 2013.) ja sukupuolijakauma (Väestötietojärjestelmä 2015.)

Kotkasta on hyvät kulkuyhteydet pääkaupunkiseudulle. Kotkasta pääsee Helsinkiin uuden E18 moottoritien ansiosta noin tunnissa ja matkaa kertyy noin 115km. (Kaakko135° 2015.)

Kotkan tunnetuimpia nähtävyyksiä ovat Merikeskus Vellamo, Maretarium sekä Langinkosken keisarillinen kalastusmaja. Kotkassa sijaitsee myös Suomen palkituimmat puistot, kuten Sibeliuspuiisto ja Sapokan Vesipuisto. (Kaakko135° 2014.)

5.1 Kotkan kaupungin kuntaorganisaatio

Valtuusto toimii kunnissa ylimpänä päättävänä elimenä. Valtuuston jäsenet valitaan kuntavaaleissa ja vaalit järjestetään neljän vuoden välein. Kunnanhallituksen tehtävänä on valmistella valtuuston päätökset sekä panna ne täytäntöön. Kunnanhallituksen jäsenet päättää valtuusto. (Suomi.fi 2015.) Henkilöstö- ja konsernijaosto toimivat kaupunginhallituksen alaisina. Konsernihallinto toimii kaupunginhallituksen valmistelu- ja toimeenpanoelimenä. (Kotka2015a.)

Valtuuston päätösten valmistelun ja täytäntöönpanon sekä laillisuuden valvonnan lisäksi kunnanhallituksen tehtäviä ovat vastata taloudenpidosta sekä kaupungin hallinnosta. Hallitus huolehtii myös Kotka-konsernin valvonnasta ja ohjauksesta. Kunnan etujen valvominen sekä kaupungin edustus kuuluu kaupunginhallitukselle. (Kotka2015a.)

Ylimmän virkamiesjohdon Kotkan kaupungissa muodostavat kaupunginjohtaja, palvelujohtaja sekä kansliapäällikkö. Kaupunginjohtaja kuuluu johtoryhmään, joka käsittelee organisaation kannalta merkittäviä asioita. (Kotka 2015b.)

Kotkassa on yhdeksän lautakuntaa, jotka ovat kaupunginvaltuuston valitsemia. Lautakunnat on esitetty kuvassa 3.



Kuva 3 Kotkan lautakunnat (kotka 2015c.)

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on järjestää kunnassa ennakoäänestys sekä vaalipäivän äänestys (Kotka 2015d). Tarkastuslautakunta seuraa ja valvoo yleisesti kaupungin taloutta ja hallintoa (Kotka 2015e). Kaupunginsuunnittelulautakunta huolehtii mm. kaavoituksesta, kaupunkikuvan kehittamisestä ja hyväksyy esimerkiksi puistoalueiden yleissuunnitelmat (Kotka 2015f). Sosiaali- ja terveyslautakunta vastaa terveydenhuollon, vanhustenhuollon, sosiaalihuollon ja liikuntapalveluiden järjestämisestä, kehittamisestä ja toteutuksesta. (Kotka 2015e.) Liikuntalautakunnan vastuulla on liikuntayksikön talouden ja toiminnan kehittäminen ja tulosten seuranta (Kotka 2015f). Lasten- ja nuorten palveluiden lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukio-opetuksen, neuvola- ja neuvontapalveluiden sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä (Kotka 2015g). Kulttuurilautakunta vastaa erilaisten kulttuuritapahtumien järjestämisestä, kirjastopalveluista, vapaan taiteen perusopetuksesta ja museotoiminnasta (Kotka 2015h). Tekninen lautakunta vastaa mm. teiden, katujen, pysäköinti- ja viheralueiden kunnossapidosta, suunnittelusta ja rakentamisesta. Lautakunta vastaa myös liikennejärjestelyistä sekä edistää joukkoliikennettä. (Kotka2015i.) Ympäristölautakunnalla kuuluvat laissa säädetyt tehtävät koskien rakennusvalvontaa ja terveyden- sekä ympäristönsuojelua (Kotka 2015j).

Kotkassa toimii näiden lisäksi kuusi muuta toimielintä, joita ovat lasten parlamentti, nuorisovaltuusto, saaristotoimikunta, vammaisneuvosto, esteetön

Kotka ja vanhusneuvosto (Kotka 2015k). Kotkan kaupungin kuntaorganisaatiokaavake on lisätty työn liiteosioon liitteenä 2.

5.2 Kotkalaisten nykyterveydentila

Kotkalaisten nykyterveydentilaa on esitelty taulukossa numero 3. Taulukkoon on koottu tietoa lasten ja nuorten, työikäisten sekä vanhusten terveydentilasta Kotkan kaupungissa.

Taulukko 3 Kotkalaisten nykyterveydentila (Hyvinvointikertomus 2012, MIETIPPÄ Etelä-Kyminlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, Hyvinvointisuunnitelma 2015, Kotkan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017.)

	Lapset ja nuoret	Työikäiset	Vanhukset
Yleinen terveydentila	Yläkoululaisten terveydentila hyvä/keskitasoa parempi. Ylipainoisia 14.3%, koko maassa 14.9%. Koko maassa erityiskorvattavien lääkkeiden määrä on kasvanut. Hammasterveys melko hyvä. Terveystarkastukset toteutuvat 87,5 %:sesti.	Lääkärikäyntejä, sairaalahoidon hoitopäiviä ja psykiatrian avohoitopäiviä on vähemmän kuin muissa kaupungeissa. Sairauspäivärahaa saavien ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä on suurempi kuin muussa maassa. Sairastetaan enemmän tuki- ja liikuntaelinsairauksia kuin muussa maassa. Erityiskorvattavien lääkkeiden määrä on pienempi kuin muualla maassa. Masennus ja masennuslääkkeiden käyttö lisääntynyt.	Erityiskorvattavien lääkkeiden määrä on valtakunnallista keskitasoa. Perusterveyden- ja avohuollon lääkärikäyntejä on vähemmän kuin muussa maassa.
Päivähoito, kasvatus ja perheneuvonta	Päivähoidossa noin 61% lapsista, vanhemmat tyytyväisiä palveluun. Terveystarkastukset toteutuvat lähes 100 %:sesti. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja ja lastensuojelun piirissä olevia lapsia ja nuoria on valtakunnallista keskitasoa enemmän.	Kotkassa on käytössä neuvokas perhe –ohjausmenetelmä. Kasvatus- ja perheneuvontaa on keskimäärin vähemmän suhteessa muuhun maahan.	

Mielenterveys/Kiusaaminen	Erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian käyn- tejä on vähemmän suh- teessa muuhun maa- han, mutta nuorisopsy- kiatrian käyn- teitä suh- teessa enemmän. Kou- luissa on mielenter- veysvalistusta sekä koulu-uupumusmittari käytössä. KiVa-koulu järjestelmän ansiosta kiusaaminen vähentynyt ja ystävyyssuhteita solmi- taan enemmän.	Eri palveluiden välinen yhteistyö on lisäänty- nyt ja avunsaanti pa- rantunut. Perustervey- denhuollossa on vah- vempaa mielenter- veysosaamista. BDI – kyselylomake masen- nuksen mittaukseen käytössä.	Mielenterveyteen liitty- vää ohjausta on saata- villa matalalla kynnyk- sellä. Hoito- ja palvelu- suunnitelmat ovat ter- veyttä ja hyvinvointia tukevia. Hoivakodeissa kiinnitetään huomiota masennuksen eh- käisyyn ja tunnistami- seen.
Tapaturmat	Sairaalassa hoidettuja lapsia on keskimää- räistä vähemmän. Sai- raalassa hoidettuja nuoria on keskimäärin saman verran kuin muussa maassa.	Sairaalahoitoja on vä- hemmän muuhun maahan verrattuna.	Sairaalahoitoja ovat keskimäärin pysyneet samana.
Liikunta ja vapaa-aika	Nuorten ylläpitämä har- rastustoiminta, puistot ja viheralueet, liikuntapal- velut. Yläasteikäinen harrastaa viikossa kes- kimäärin vapaa-ajallaan max. 1h hengästyttävää liikuntaa.	Järjestetään painon- hallinta-, liikunta- ja ra- vitsemusryhmiä (tee- maviikot, tapahtumat).	Opastukset internetin ja e-aineiston käy- tössä, muistelutyö, dia- koniatyö, eläkejärjes- töt, kotikäynnit, IKINÄ- toimintamalli, museot ja kirjastot, suunnit- teilla kaveri-hanke, VOITAS-koulutus.
Palveluiden käyttö	Koulu- ja opiskeluter- veydenhuolto, suun terveydenhuolto, terveyskeskuksen vas- taanottopalvelut, neuvola, päivähoito ja esiopetus, perusopetus, lukiokou- lutus, ammatillinen kou- lutus, lasten- ja nuorten eri- koissairaanhoido, puheterapia, toimintaterapia,	Suun terveydenhuolto, terveyskeskuksen vas- taanottopalvelut, perhesuunnitteluneu- vola, perheneuvola, ennaltaehkäisevä päihdetyö, lastenvalvojan palve- lut, toimeentulotuki, lastensuojelun sosiaa- lityön palvelut, lapsiperhetyö, vammaispalvelut, Villa Jensen,	Muistipoliklinikka, suun terveydenhuolto, terveyskioski, terveydenhuolto, fysioterapia, uimahalli- ja liikunta- palvelut, kulttuuripalvelut, Kotkan opisto, päiväsairaaloiminta, tukipalvelut, apuvälinepalvelut, sosiaalihuollon kulje- tuspalvelut, veteraanipalvelut,

	<p>perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta, oppilas- ja opiskelijahuolto,</p> <p>erityisopetus,</p> <p>vammaispalvelut,</p> <p>Pikku Villa,</p> <p>Poliisi.</p>	<p>Poliisi.</p>	<p>kuntouttava hoitotyö hoivakodeissa, kotihoidon piirissä 75 vuotiaista 13%, pitkäaikaisessa laitoshoidossa määrä puolittunut,</p> <p>hoiva-asumisessa 75-vuotiaita 6,3%.</p> <p>Omaishoidon tukea 75-vuotiaista saa keskimääräisesti enemmän koko maahan verrattuna.</p> <p>Täyttä kansaneläkettä saa keskimäärin vähemmän muuhun maahan verrattuna.</p>
<p>Päihteiden käyttö</p>	<p>Tupakoivien nuorten määrä on alhaisempi kuin koko maassa.</p> <p>Alkoholin käyttö on vähentynyt.</p> <p>Laittomia huumeita kokeillaan enemmän kuin valtakunnassa yleisesti.</p>	<p>Päihdehuollon avopalvelussa on asiakkaita enemmän muuhun maahan verrattuna.</p> <p>Hoitomahdollisuudet ja ongelmiin puuttuminen kehittyvät.</p> <p>Perusterveydenhuollossa on vahvempaa päihdeosaamista.</p> <p>AUDIT (riskijuomista ja alkoholihaittoja mitaava testi) käytössä.</p>	<p>Päihteiden käytön ohjausta on saatavilla matalalla kynnyksellä.</p> <p>Yli 65-vuotiaiden vähäriskisen ja riskikäytön rajat ovat matalammat kuin alle 65-vuotiailla.</p> <p>Hoito- ja palvelusuunnitelmat ovat hyvinvointia tukevia.</p>

Kotkalaisten lasten ja nuorten nykyterveydentila on hyvä ja prosentuaalisesti ylipainoa esiintyy vähemmän muuhun maahan verrattuna. Hammashuoltoa ja kouluterveystarkastuksia on kuvailtu sanoin ”melko hyvä”. Päivähoidossa lapsia käy yli puolet ja vanhemmat ovat tyytyväisiä lastensa hoitoon. Lasten terveystarkastukset toteutuvat 100%:sesti. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia on Kotkassa enemmän muuhun maahan verrattuna. Lasten psykiatrian käyn-tejä on yleisesti vähemmän, kun taas nuorten psykiatriakäyn-tejä on enemmän verrattaessa muuhun maahan. (Hyvinvointikertomus 2012, 11.) Lasten ja nuorten mielenterveyteen on vaikuttanut positiivisesti se, että kouluissa pidetään mielenterveyteen liittyvää opetusta. Koulu-uupumusmittari on yläkou-

luikäisille kehitetty mittari koulu-uupumuksen arviointiin ja tätä kautta pystytään vaikuttamaan nuorten hyvinvointiin. Mietippä-hanke on mielenterveys- ja päihdeongelmien ennaltaehkäisyyn nuorille suunnattu kysely. (MIETIPPÄ Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 16.) Tupakoivien nuorten määrä Kotkassa on alhaisempi kuin muualla maassa ja alkoholin käyttö on vähentynyt. Laittomia huumeita kokeillaan kuitenkin Kotkassa enemmän verrattuna muihin kuntiin. (Hyvinvointikertomus 2012, 12.) KiVa-koulu on kiusaamisen vastainen ohjelma, johon on Suomessa rekisteröitynyt 2500 koulua. Koulukiusaamiseen puututaan kouluissa ja sitä pyritään ehkäisemään aktiivisesti. (MIETIPPÄ Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 16.) Koulukiusaaminen on Kotkassa jyrkässä laskussa ja ystävyysuhteiden solmiminen lisääntynyt. Lasten tapaturmien osalta sairaalahoitoa tarvitsevia lapsia on keskimääräisesti vähemmän ja sairaalahoitoa tarvitsevia nuoria saman verran kuin muuallakin maassa. (Hyvinvointikertomus 2012, 12.) Lasten ja nuorten liikuntaan ja vapaa-aikaan pyritään vaikuttamaan kunnan järjestämällä erilaisilla kerhoilla ja nuorisotalotyöllä. Kotkassa on myös nuorten ylläpitämää harrastetoimintaa, kuten skeittihallitoimintaa, bänditiloja ja liikuntakerhoja. (Vuositainen raportti 2014 ja hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2015, 21-24.) Lähiliikuntapaikkoja Kotkassa on kahdeksan, joista viimeisin on rakennettu Karhuvuoreen. Ulkoliikuntamahdollisuudet ovat myös Kotkassa hyvät: puistoja ja viheralueita on yhteensä 1400 hehtaaria, joissa kotkalaisilla lapsilla ja nuorilla on tilaa liikkua ja leikkiä. (Kotkan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017, 9.)

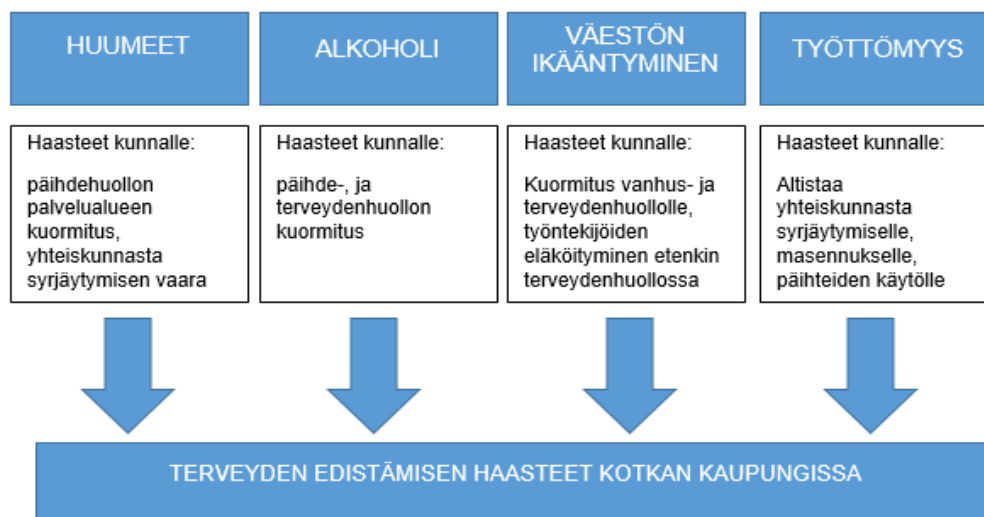
Kotkalaisten työikäisten lääkärikäyntejä, sairaalahoidon hoitopäiviä ja psykiatrian avohoitokäyntejä on vähemmän muuhun maahan verrattuna, mutta sairauspäivärahaa saavia enemmän. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä on korkeampi kuin muualla Suomessa. Suurin syy työkyvyttömyyseläkkeeseen on kuntalaisten tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Kasvatus- ja perheneuvontaa annetaan kotkalaisille keskimääräisesti vähemmän verrattuna muihin kuntiin. (Hyvinvointikertomus 2012,13.) Lapsiperheille on käytössä Neuvokasperhe -malli, joka on Suomen sydänliiton perheohjausmenetelmä (Sydänliitto, 2015). Työikäisten masennuksen mittaukseen on käytössä BDI-kyselylomake, joka on kansainvälisesti laajassa käytössä. Päihdehuollon avopalvelussa työikäisiä on keskimääräisesti enemmän kuin muualla maassa. Erityiskorvattavien lääkkeiden määrä on Kotkassa pienempi muihin kuntiin verrattuna, kun

taas masennuslääkkeiden käyttö on lisääntynyt. (Hyvinvointikertomus 2012, 14.) Kotkassa on käytössä myös riskijuomista ja alkoholihaittoja mittaava AUDIT-testi (MIETIPPÄ Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 20). Tapaturmien osalta Kotkassa on enemmän sairaalahoitoja tarvitsevia muuhun maahan verrattuna (Hyvinvointikertomus 2012, 13). Liikunta ja vapaa-ajan mahdollisuudet ovat työikäisillä monipuoliset. Käytössä ovat liikuntahallit sekä lähi- sekä ulkoliikuntapaikat. Erikseen työikäisille suunnattuja liikuntamahdollisuuksia ovat erilaiset painonhallintaryhmät sekä liikunta- ja ravitsemusohjaukset, jotka ovat Kotkassa toteutettu erilaisilla teema- viikoilla ja tapahtumilla. (Vuositainen raportti 2014 ja hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2015, 26-27.)

Vanhuksilla perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä on vähemmän koko maahan verrattuna ja erityiskorvattavien lääkkeiden käyttö valtakunnallista keskitasoa (Hyvinvointikertomus 2012,15). Vanhuksille tarjotaan mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön liittyvää matalan kynnyksen ohjausta, sekä palvelu- ja hoitosuunnitelmat ovat tehty hyvinvointia tukeviksi (MIETIPPÄ Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 23). Kotkassa vanhuksille järjestettyä vapaa-ajan toimintaa ovat muun muassa kirjaston järjestämät opastukset internetin ja e-aineiston käytössä, diakoniatyö, erilainen muistelutyö, eläketyö sekä museot. VOITAS-koulutus on vanhuksille suunnattu liikuntakoulutus joka on vapaaehtoinen. Suunnitteilla on myös kaveri-hanke, joka on ikäihmisten kaveritoiminnan malli. Kotkassa vanhuksia, eli yli 75 – vuotiaita, on kotihoidon piirissä 13% ja hoiva-asumisessa 6,3%. (Vuositainen raportti 2014 ja hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2015, 28-33.)

5.3 Terveyden edistämisen haasteet Kotkan kaupungissa

Kotkan terveyden edistämisen haasteita on esitelty kuvassa 4. Suurimmat haasteet Kotkan kaupungin terveyden edistämiseksi ovat huumeiden ja alkoholin käyttö, väestön nopea ikääntyminen sekä kasvava työttömyys. (taulukko 3.)



Kuva 4 Terveyden edistämisen haasteet Kotkassa

Ikärakenteen vanhentuminen aiheuttaa kuormitusta etenkin terveydenhuollon palveluille. Kotkassa pitkäaikaistyöttömyys on jatkuvasti kasvussa. Työttömien määrä nousi vuonna 2014 20,7%. Vuoden 2014 lopussa työttömiä Kelan tuen piirissä oli 1116 henkilöä, vaikka tavoitteena oli 850. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 21.) Työttömyys altistaa mm. masennukselle, mikä lisää omalta osaltaan terveydenhuollon palveluiden tarvetta (Hult 2014, 3). Päihdeongelmaisia työkäisiä on Kotkassa enemmän verrattuna muuhun maahan. Nuorten keskuudessa puolestaan päihteiden käyttö on vähentynyt, mutta tilalle on tullut huumeiden käyttö. (vrt. taulukko 2.)

6 LAKIEN VELVOITTEET KUNNAN TERVEYDENEDISTÄMISELLE

Kunnan terveyttä edistävä toiminta on lakisääteistä ja monet eri lait velvoittavat kuntaa terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan. Kunnan tärkeimmät lakisääteiset terveyden edistämisen tehtävät sisältyvät terveydenhuolto-, erikoissairaanhoidon-, kunta- ja sosiaalilakiin sekä lakiin ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kunnan mm. järjestämään kuntalaisille perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon. Sosiaalilaki määrää kunnan järjestämään lakisääteiset sosiaalipalvelut, joita on esimerkiksi kuntalaisten perustoimeentulon turvaaminen. Valtiovarainministeriö seuraa kunnan toimintaa ja puuttuu asiaan jos lakisääteisiä palveluita/tehtäviä ei noudateta. Tästä määrätään kuntalaisia.

6.1 Terveydenhuoltolaki 3012/2010

Kunnan tulee osoittaa riittävät voimavarat terveydenhuollon järjestämiselle sekä terveyden edistämiseksi ja ennalta ehkäisevälle työlle. Terveydenhuollon henkilökunnan tulee olla riittävä suhteutettuna palveluiden tarpeeseen sekä henkilökunnan tulee muodostaa moniammatillinen työryhmä, jolla taataan laadukas hoito. (4§). Palvelut tulee myös järjestää sen laajuisena kuin kunnan tarve edellyttää (10§). Kunnan tulee seurata asukkaidensa hyvinvointia sekä raportoida siitä valtuustolle vuosittain hyvinvointikertomuksen muodossa (12§). Kunnan tulee järjestää terveydenhuollon palvelut kaikille kuntalaisille yhdenvertaisesti. Esimerkiksi palveluiden maantieteellinen sijainti tulee sijoittaa niin, että palvelut ovat kaikkien kuntalaisten saatavilla asuinpaikasta riippumatta. (10§.) Terveydenhuollon toimitilojen tulee olla laajuudeltaan ja toimivuudeltaan riittävät (4§). Kunnan tulee myös määrittää tavoitteet terveyden edistämiseksi sekä järjestää toimenpiteitä, joilla tavoitteita tuetaan. Kunnassa tulee jakaa eri hallintokuntien sisällä vastuualueet terveyden edistämisestä. (12§.) Terveysneuvonnan järjestäminen on yksi kunnan merkittävistä lakisääteisistä tehtävistä. Terveysneuvonnan tulee olla osa kaikkia terveydenhuollon palveluita. Tällä toimintatavalla tuetaan terveyden edistämistä sekä sairauksien ehkäisyä. Terveystarkastuksia tulee järjestää kuntalaisille tarpeen mukaan. Tämä tukee kuntalaisten työ- sekä toimintakykyä sekä edistää mielen-terveyttä ja elämänhallintaa. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelut ovat osa terveysneuvonnan lakisääteisiä tehtäviä. (13§.) Kunnan tulee järjestää kuntalaisille seulontaohjelmien mukaiset seulonnat (14§). Kunnan lakisääteisiin terveysneuvonnan palveluihin kuuluvat myös neuvolapalveluiden (15§), kouluterveydenhuollon (16§), opiskeluterveydenhuollon (17§), työterveyshuollon (§18) sekä iäkkäiden neuvolapalveluiden (20§) järjestäminen. Kotkassa lakisääteisiin tehtäviin kuuluu myös merenkulkijoiden työterveyshuollon järjestäminen (20§).

6.2 Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989

Kuntien on huolehdittava siitä, että kunnan asukkaat saavat tarvittaessa myös erikoissairaanhoitoa. Jokainen kunta kuuluu johonkin sairaanhoitopiiriin. (3§.) Suomessa on 20 sairaanhoitopiiriä, joissa kaikissa järjestetään erikoissairaanhoitoa. Ne muodostuvat kuntayhtymään kuuluvista kunnista. Kotka kuuluu Kymenlaakson sairaanhoitopiiriin. (7§.) Suomi jaetaan sairaanhoitopiirien lisäksi

myös erityisvastuualueisiin, joiden alueella on lääkärikoulutusta järjestävä yliopisto (9§). Kuntayhtymällä pitää olla sairaaloita, joissa pystytään tarjoamaan erikoissairaanhoidon. Tämän lisäksi tulisi olla kuntayhtymän tarpeen mukaan erillään olevia sairaanhoidollisia sekä muita toimintayksiköitä (12§). Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa, suunnittelee ja valvoo erikoissairaanhoidon yleisellä tasolla. Aluehallintovirasto taas vastaa oman toimialueensa valvonnasta, suunnittelusta sekä ohjauksesta. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos toimii erikoissairaanhoidon asiantuntijavirastona. (5§.)

6.3 Kuntalaki 410/2015

Kuntalaki velvoittaa kuntaa vastaamaan sille määrättyjen lakisääteisten tehtävien ja palveluiden toimeenpanosta. Laissa määrättyt tehtävät kunnan tulee myös toteuttaa lain asettamalla tavalla. Mikäli kunta järjestää yhteistoimintaa muiden kuntien kanssa, säätää tätäkin toimintaa laki. (7§.) Kunnalla on mahdollisuus antaa palveluiden järjestämisvastuu vaihtoehtoisesti myös toiselle kunnalle, kuntayhtymälle tai yksityiselle sektorille ostopalveluna. Tällöin järjestävä taho vastaa mm. palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, palveluiden määrän sekä tarpeen että laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta sekä valvonnasta. Kunnan vastuulle jää kuitenkin rahoituksen hoitaminen. (8§.) Palveluiden tuottajalla on laissa säädetty järjestämisvastuu. Muut palveluiden tuottajan vastuut määräytyvät lakien, asetusten sekä kunnan tai kuntayhtymän yhteisten sopimusten perusteella. (9§.) Kuntien toimintaa ja taloutta valvoo valtiovarainministeriö, joka myös huolehtii siitä, että kuntien itsehallinto otetaan huomioon kun valmistellaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä. Kuntien toimintaa koskevat kantelut tutkii aluehallintovirasto. (10§.)

6.4 Muut terveyden edistämistä velvoittavat lait

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015

Joka kunnassa tulee olla päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin, joka huolehtii alueensa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (5§).

Tehtävinä 5§ mukaan ovat:

- 1) huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta
- 2) huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle
- 3) lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä

4) esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa

5) huolehtia siitä, että 4 kohdassa tarkoitetut kunnan toimet sovitetaan yhteen poliisin, alkoholilain (1143/1994) ja tupakkalain (693/1976) noudattamisen valvonnan, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

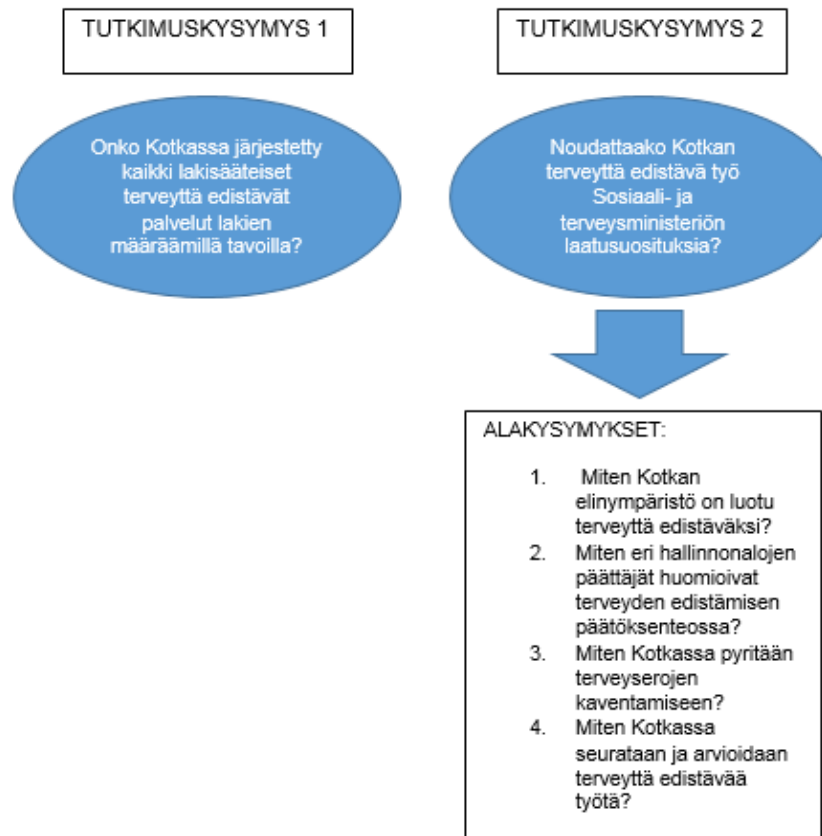
Sosiaalihuoltolaki ottaa kantaa terveyden edistämiseen sosiaalihuollon näkökulmasta. Laki velvoittaa kuntaa järjestämään sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. Lain mukaan kunnan asukkailla on oikeus sosiaalihuollon saamiseen. Toiminnassa sovelletaan säädöksiä, jotka parhaiten turvaavat asiakkaan palvelullisia ja lääketieteellisiä tarpeita. (2§.) Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon moniammatillinen yhteistyö tulee olla osa terveyttä edistävää ja ennalta ehkäisevää työtä. Sosiaalihuoltolaki painottaa lasten ja nuorten hyvinvointia ja heidän hyvinvointinsa edistämistä sekä ylläpitoa. Neuvontaa ja ohjausta tulee olla asukkaiden saatavilla, varsinkin lasten, nuorten ja erityistä tukea tarvitsevien. (6§.) Lasten ja nuorten hyvinvointia seurataan ja edistetään ehkäisemällä ja poistamalla kasvuolojen epäkohtia sekä niiden syntymistä (9§). Tiedon tuottaminen joka perustuu asiakastyöhön, ongelmien ehkäisyyn ja korjaamiseen sekä asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseen kuuluvat rakenteelliseen sosiaalityöhön (7§). Kunnalliset viranomaiset seuraavat ja edistävät tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia. Erityistä huomiota kiinnitetään tukea tarvitsevien tarpeisiin ja toiveisiin (8§). Kunnan on järjestettävä tuen tarpeisiin vastaavia sosiaalipalveluita, joihin kuuluvat muun muassa sosiaalinen työ- ja ohjaus, kuntoutus, perhe- ja kotipalvelut, kotihoito, asumis- ja laitospalvelut, päihde- ja mielenterveystyö sekä kasvatus- ja perheneuvonta (14§).

Liikuntalaki 390/2015

Kunnan tehtävänä on järjestää asukkaille terveyttä ja hyvinvointia edistäviä liikuntapalveluja huomioiden eri ikäluokat ja kohderyhmät. Kunnan tehtävänä on tarjota liikuntapaikkoja ja tukea seuratoimintaa. (5§.)

7 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Työmme tavoitteena ja tarkoituksena on peilata Kotkan kaupungin terveyttä edistävää työtä lakeihin sekä sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksiin. Tarkoitus on löytää Kotkan kaupungin asiakirjoista merkintöjä terveyttä edistävästä työstä. Olemme jakaneet tutkimuskysymykset laajuuden perusteella ylä- ja alakategorioihin. Tutkimuskysymykset ovat esitelty kuvassa 5.



Kuva 5 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksiin etsitään vastausta Kotkan kaupungin asiakirjojen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysin eri teemat luodaan tutkimuskysymysten pohjalta, jolloin saamme analyysin avulla vastaukset kysymyksiin.

8 KOTKAN KAPUNGIN ASIAKIRJOJEN SISÄLLÖNANALYYSI

Sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää teoreettisena kehyksenä erilaisille kirjoitetuille, kuulluille tai nähdyille aineistoille. (Tuomi, Sarajärvi, 2009, 91.) Opinnäytetyössä sisällönanalyysin aineistona toimivat Kotkan kaupungin eri hallinnonalojen luomat strategiat, toimintasuunnitelmat ja päätöspöytäkirjat, jotka ovat

esitelty tarkemmin kuvassa 9. Puutteellisia tietoja täydensimme Kotkan kaupungin internet sivujen sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysin avulla pyritään luomaan Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä kokonaisuus, jossa määritellään eri hallinnonalojen tekemä terveyttä edistävä työ, sekä työtä ohjaavat lait ja suositukset (kuva6).



Kuva 6 Työn edistyminen

Aineisto analysoitiin deduktiivisen eli teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Aineiston luokittelu perustuu terveyttä edistäviin lakeihin sekä sosiaali- ja terveysministeriön suosituksiin, jotka ovat kuvattu työn teoriaosassa. Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa rakennettiin analyysirungot, jotka ovat esitetty kuvissa 7 ja 8. Kuvan 7 analyysirunkoon on poimittu kunnan lakisääteiset terveyttä edistävät tehtävät, joita etsittiin analyysin aineistosta. Analyysirunko on rajattu tarkasti koskemaan terveyden edistämistä ja tehtävät on kuvattu yksityiskohtaisesti eri hallinnonaloilta. Kuvan 8 analyysirungossa on eritelty sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksset eri hallinnonaloille. Analyysirungot ovat strukturoituja, eli aineistoista on kerätty ainoastaan analyysirunkojen mukaisia asioita. (Tuomi, Sarajärvi 2007, 113.)

KUNTIEN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT LAKISÄÄTEISET TEHTÄVÄT HALLINNONALOITTAIN			
sosiaalipalvelut	terveyspalvelut	opetus- ja kulttuuripalvelut	tekniset palvelut
<ul style="list-style-type: none"> - sosiaalityö - kasvatusta ja perheneuvonta - asumispalvelut - laitoshuolto - vammaisten tukitoiminta ja vammaispalvelut - lastensuojelu - vanhusten hyvinvointia edistävät palvelut - päihdehuolto - perheasioiden sovittelu - kuntouttava työote - toimeentulo - tiedotustoiminta - kotipalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen - terveysneuvonta ja terveyspalvelut - seulonnat - neuvolapalvelut - kouluterveydenhuolto - opiskeluterveydenhuolto - työterveyshuolto - tartuntatauti- torjunta - vanhuspalvelun hyvinvointia edistävät palvelut - sairaanhoito - kotisairaanhoito - suun terveydenhuolto - mielenterveys- työ - päihdetyö - lääkinällinen kuntoutus - erikoissairaanhoito - ympäristöterveydenhuolto - terveyden- suojelu - tupakkalain valvonta - liikuntapalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - varhaiskasvatus - esiopetus - perusopetus - maahanmuuttajien valmentava koulutus - aamu- ja iltapäivätoiminta - lukiokoulutus - ammatillinen koulutus - ammattikorkeakoulutus - yleinen kulttuuri- toiminta 	<ul style="list-style-type: none"> - kaavoitus - maankäyttö - liikenne - joukkoliikenne - väylät - rakennuttaminen

Kuva 7 Lakisääteisten palveluiden sisällönanalyysin kategoriat (Kunnat.net 2013)

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TERVEYDEN EDISTÄMISEN LAATUSUOSITUKSET ERI HALLINNONALOILLE			
SOSIAALI-PALVELUT	TERVEYS-PALVELUT	OPETUS- JA KULTTUURI-PALVELUT	TEKNISET PALVELUT
<ul style="list-style-type: none"> - eri elämäntilanteissa olevien ihmisten voimavarojen tukeminen - varhainen puuttuminen ongelmiin - varhaiskasvatuksessa lapsille opetetaan terveellisten elämäntapojen perusta - syrjäytymisen ehkäisy oman alansa asiantuntijoina - sosiaalipalvelut osallistuvat terveyttä edistävään toimintapolitiikkaan - työntekijöiden jatkuva työnohjaus ja täydennyskoulutus 	<ul style="list-style-type: none"> - työmenetelmien kehittäminen - terveyttä edistävien toimintamuotojen kehittäminen - terveyspalveluiden osaajat ylläpitävät ja edistävät myös muiden alojen terveyden edistämistä - työntekijöiden kouluttaminen - päätöksentekoon osallistuminen - terveyspalvelut omaksuvat kokonaisvaltaisen käsityksen terveydestä - liikunta- ja palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - terveysosaaminen - valtakunnalliset tavoitteet terveyden edistämisen opetuksessa - koulutettu henkilökunta tunnistaa oppilaiden ongelmat ja puuttuu niihin - sovituin toimintavain koulun fyysinen ympäristö turvallinen - koulun terveyspalvelut vastaavat tarvetta 	<ul style="list-style-type: none"> - turvalliset kevyen liikenteen väylät - kunnan yhdyskunta suunnitteluun otetaan mukaan sosiaaliterveys- ja ympäristöviranomaiset - kaavoituksessa ja maankäytössä terveysvaikutusten huomiointi - turvalliset ja viihtyisät asuinalueet - esteettömyys vanhuksien ja vammaisten kotona asumisen turvaamiseksi

Kuva 8 STM:n laatusuosituksen sisällönanalyysin kategoriat (STM:n julkaisu 2006:19 terveyden edistämisen laatusuositus, 24-29.)

DEDUKTIIVISEEN SISÄLLÖNANALYYSIIN VALIKOITU AINEISTO

STRATEGIAT

Elinkeinostrategia 2013 - 2020
 Kaupunkistrategia 2013 – 2016
 Henkilöstöstrategia 2013 - 2016
 Hyvinvointikertomus 2014
 Kotkan vammaispoliittinen ohjelma 2013–2016
 Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012 - 2016
 Viestintästrategia 2008 - 2012
 Tietohallintostrategia 2007 - 2012
 Kotkan ilmasto- ja energiaohjelma
 Palveluverkkoselvitys ja palvelustrategia 2020
 Vanhustenhuollon strategia 2008 - 2015
 Kotkan väestöpoliittinen ohjelma 2008 - 2030
 Kotkan lasten ja nuorten palveluiden strategia 2011 - 2016

TOIMINTAKERTOMUKSET

Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, kaupunkisuunnittelulautakunta
 Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, kulttuurilautakunta
 Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, liikuntalautakunta
 Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, lasten ja nuorten palveluiden lautakunta
 Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, sosiaali- ja terveyslautakunta
 Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, tekninen lautakunta
 Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, Ympäristölautakunta

PÄÄTÖSPÖYTÄKIRJAT VUODELTA 2015

Kaupunkisuunnittelulautakunta (3kpl)
 Kulttuurilautakunta (2kpl)
 Lasten- ja nuorten palveluiden lautakunta (4pl)
 Liikuntalautakunta (4kpl)
 Sosiaali- ja terveyslautakunta (5kpl)
 Tarkastuslautakunta (3kpl)
 Tekninen lautakunta (4kpl)
 Vanhusneuvosto (3kpl)
 Ympäristölautakunta 4kpl)

Asiakirjoja yhteensä 52

Kuva 9 Deduktiivisen sisällönanalyysin aineisto

Aineiston analyysin tulostamisen jälkeen aineistosta alleviivattiin terveyttä edistävät tehtävät ja palvelut. Palvelut luokiteltiin oikeiden hallinnonalojen alle.

Strategioiden, toimintakertomusten ja päätöspöytäkirjojen sisällönanalyysin jälkeen puutteellista tietoa täydennettiin Kotkan kaupungin internet sivujen sisällönanalyysin avulla. Kotkan kaupungin internetsivujen sisällönanalyysi tehtiin myös deduktiivisen sisällönanalyysin menetelmin käyttäen samoja analyysirunkoja kuin asiakirjojen sisällönanalyysissä. (Tuomi, Sarajärvi 2007, 113-114.)

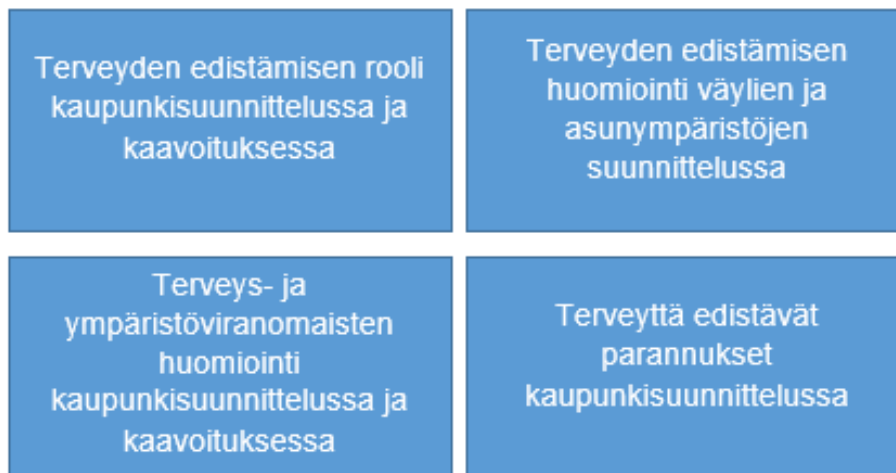
9 TEEMAHAASTETTELU

Asiakirjoille (kuva 9) tehdyn sisällönanalyysin pohjalta ei löytynyt riittävästi tietoa Kotkan kaupungin kaupunkisuunnittelun terveyttä edistävästä työstä. Kuvan 15 tiedot kaupunkisuunnittelun terveyttä edistävästä työstä hankittiin teemahaastattelun avulla. Haastattelu tehtiin Kotkan kaupunkisuunnittelun kaavoitusarkkitehdille, Jarkko Purolle.

Haastattelussa käytettiin samaa teknisten palveluiden analyysirunkoa kuin asiakirjojen sisällönanalyysissä, joka on esitelty kuvassa 7 ja 8 (Hirsijärvi, Hurme 2010, 47). Teemahaastattelun tutkimusongelmat pohjautuvat sosiaali- ja terveysministeriön terveyden edistämisen laatusuositukseen. Haastattelun tutkimuskysymykset ovat esitelty kuvassa 10.



Kuva 10 Teemahaastattelun tutkimuskysymykset



Kuva 11 Haastattelun teemat

Teemahaastattelulle ominaista on se, että haastattelu etenee ennalta suunniteltujen teemojen mukaisesti (Hirsijärvi, Hurme 2010, 48). Haastattelu eteni kuvassa 11 esiteltyjen teemojen varassa. Haastattelu myös taltioitiin nauhalle, mikä on teemahaastattelulle yleistä (Hirsijärvi, Hurme, 92).

10 KOTKAN KAUPUNGIN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄ TYÖ HALLINTOKUNNITTAIN

10.1 Terveydenhuoltopalveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ

Terveydenhuoltopalveluihin kuuluu Kotkassa terveydenhuollon vastualueet sekä vanhustenhuollon vastualueet. Terveyspalveluiden tarkoitus ja tavoite on edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä ohjata ja kannustaa kuntalaisia pitämään huolta omasta terveydentilastaan. Terveydenhuollon tulee järjestää myös sairauksien hoitoon tarpeenmukaiset hoitoympäristöt ja laitokset. (Kotka.fi, 2015a.)

Hyvinvointineuvola tarjoaa kuntalaisille perusterveydenhuollon palveluita ja ennaltaehkäisevää neuvontaa. Hyvinvointineuvolaan kuuluu varhaisen tuen palveluita, jotka edistävät ja turvaavat lapsen ja nuoren normaalia kasvua sekä kehitystä. Hyvinvointineuvolat antavat myös vanhemmille tukea ja ohjausta vanhemmuuteen sekä perheen hyvinvointiin. (Kotka.fi, 2015b.) Vuonna

2014 hyvinvointineuvoloiden painoalueena oli kehittää varhaisen tuen eli vatu-passin palveluita. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten lautakunta 2014, 23).

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja tarkkailla lapsen sekä nuoren kehitystä ja kasvua. Kotkan kouluterveydenhuollon jokaisessa toimipisteessä toteutetaan valtioneuvoston asetusten mukaista ohjelmaa mm. terveystarkastusten ja seurantojen suhteen. Jokaiselle Kotkan koululle on nimetty oma terveydenhoitaja sekä lääkäri jota hoitaja voi konsultoida tarvittaessa. Terveystarkastajat ovat koulusta riippuen tavattavissa muutamasta päivästä koko viikkoon. (kotka.fi, 2015c.) Laajat terveystarkastukset ovat toteutuneet melkein 100%:sesti vuonna 2014 Kotkan peruskouluissa (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 2). **Opiskeluterveydenhuolto** ylläpitää ja edistää toisen tai kolmannen asteen opiskelijoiden hyvinvointia. Lukioissa ja ammattikorkeakouluissa terveydenhoitajan tekemät terveystarkastukset tehdään ensimmäisenä ja toisena vuonna. Ammattikorkeakouluissa terveystarkastuksia ei tehdä automaattisesti, vaan opiskelija voi hakeutua tarpeen mukaan koulun terveydenhoitajan vastaanotolle. (Kotka.fi, 2015c.)

Neuvolapalvelut ovat yksi terveyden edistämisen ja ylläpitämisen peruspalveluita. Neuvolapalveluiden tarkoitus on antaa asiakkaalle tukea perhesuunnittelussa, lapsen odotuksessa sekä synnytyksessä. Neuvolapalveluiden tavoite on tunnistaa erilaisia terveystarpeita, ehkäistä ennalta sairauksia sekä lisätä asiakkaan tai perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kotkan kaupungissa toimii yhteensä kolme eri neuvola, jotka ovat Kotkansaaren neuvola, Länsi-Kotkan neuvola sekä Toivelinnan neuvola. (Kotka.fi, 2015d.) Vuonna 2014 neuvolapalveluiden laajat terveystarkastukset toteutuivat lähes 100%:sesti. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten lautakunta 2014, 2). Laadukkaiden palveluiden ja hyvinvoinnin takaamiseksi perheneuvolan jonojen tulisi olla korkeintaan 2kk ja puheterapian arviokäynnin 3kk. Perheneuvolassa kahden kuukauden tavoitetasoon on päästy vuonna 2014, mutta puheterapiaan joutuu jonottamaan noin vuoden verran. Kotkassa on täyttämättömiä puheterapeutin virkoja, mikä on johtanut jonojen kasvuun. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 20-21.)

Äitiysneuvolassa tuetaan ja turvataan odottavan äidin, sikiön tai vastasyntyneen hyvinvointia. Äitiysneuvolassa seurataan raskauden aikana sikiön kehitystä ja kasvua sekä pyritään tunnistamaan mahdolliset kasvun ja kehityksen riskitekijät. Äitiysneuvolassa järjestetään myös perhevalmennusta ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille tai huoltajille. Perhevalmennuksessa saadaan apua ja ohjausta muuttuvaan elämänvaiheeseen vauvan synnyttyä. Kotkan kaupungin äitiys- ja perheneuvoloissa otetaan puheeksi mielenterveyden tukeminen sekä päihteiden käyttö. Keskusteluiden pohjalta pyritään tunnistamaan mahdollinen avun ja tuen tarve. (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 10.) Äitiysneuvolan terveydenhoitajat tekevät myös kotikäyntejä asiakkaiden koteihin tarvittaessa raskauden aikana sekä aina lapsen syntymän jälkeen (Kotka.fi 2015e). Vuonna 2014 Kotkassa kotikäynnit ensimmäisten lastaan odottavien äitien kohdalla toteutuivat 100%:sesti (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 20).

Perhesuunnitteluneuvolassa asiakasta autetaan ajoittamaan toivottu raskaus hänen haluamallaan tavalla tai vaihtoehtoisesti estämään raskaaksi tulo eri ehkäisymenetelmin. Perhesuunnittelulla pyritään vähentämään ei-toivottuja raskauksia ja siten raskaudenkeskeytyksiä. Neuvonnan ja tiedottamisen avulla perhesuunnittelulla voidaan ehkäistä sukupuolitautilien tarttumista ja leviämistä. Kotkassa perhesuunnitteluneuvola on keskitetty Toivelinnan neuvolan tiloihin. (Kotka.fi, 2015e.)

Lastenneuvoloissa kiinnitetään huomiota lapsen kehitykseen ja kasvuun sekä terveydentilaan. Lastenneuvoloissa hoidetaan myös rokotusohjelman mukaiset rokotuksen lapselle. (Kotka.fi, 2015f.)

Kotkan kaupungissa **terveysasemavastaanottoa** järjestetään Länsi-Kotkassa, Kotkansaarella sekä Karhulassa. 12.1.2015 lähtien Kotkassa on siirrytty käyttämään vastuuhoitaja-lääkäri-työparimallia, eli jokaiselle kuntalaiselle on nimetty oma lääkäri-hoitaja-pari. Terveysasemien hoitajilta saa sairaanhoitopalveluita sekä ohjausta erilaisissa pitkäaikaissairauksissa kuten diabeteksen tai astman hoidossa ja seurannassa, jalkojenhoidossa ja erilaisten tartuntatautien hoidossa. Terveysasemilla tehdään myös hoitotarvikejakeluita. (Kotka.fi, 2015g,h.) Terveysasemilla potilaan hoitotakuu toteutuu, mutta kau-

pungin omaan kahden viikon tavoitetasoon ei olla vuonna 2014 päästy. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 6). Vuoden 2014 lopulla kaikille Kotkan terveysasemille oli palkattu psykiatrinen sairaanhoitaja vahvistamaan terveysasemien päihdetyön osaamista (Hyvinvointikertomus 2014, 25).

Kotkassa toimii myös **terveyskioski**, josta saa terveydenhoitajalta ohjausta ja neuvontaa ilman ajanvarausta. Terveyskioskissa voidaan mm. mitata verensockeri ja hemoglobiini arvoja tai poistaa pienten haavojen ompeleita. (Kotka.fi, 2015i.) Terveyskioski järjestää vuosittain työikäisille terveyden edistämiseksi painonhallinta ryhmän, jolla ehkäistään kuntalaisten ylipainoa. (Hyvinvointikertomus 2014, 25). Terveyskioskin yhtenä tehtävänä on huomioida ja puuttua aktiivisesti etenkin ikääntyvien ihmisten mielenterveys- ja päihdeongelmiin (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 23).

Vuonna 2014 Kotkan kaupungin terveyskioskin tavoitteellinen asiakasmäärä toteutui ja käyntejä kertyi 5877 (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 7).

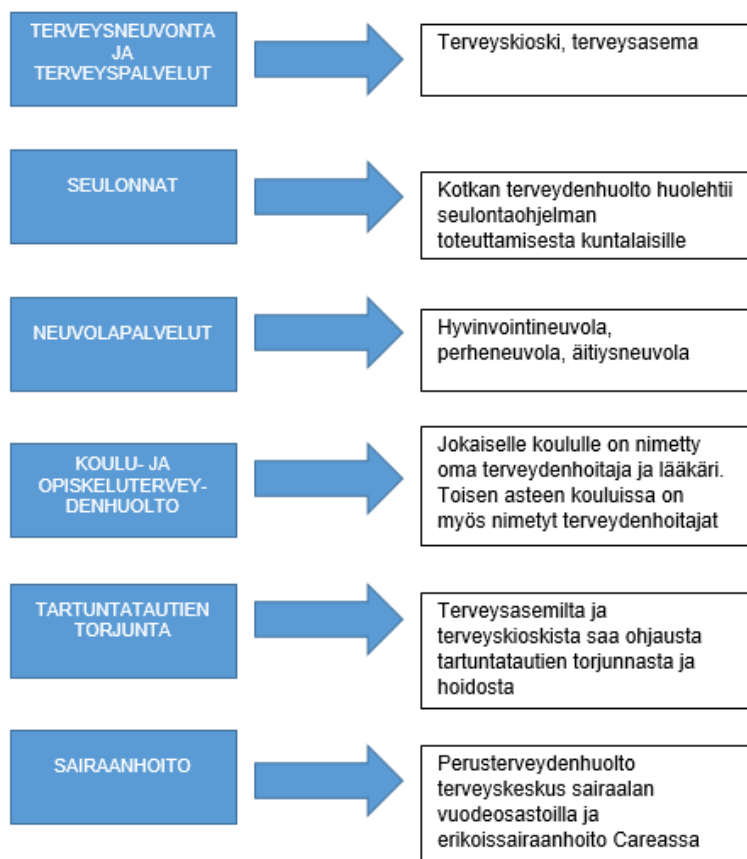
Kotkan **terveydenedistämisyksikön** tehtävänä ja tavoitteena on parantaa ja ylläpitää kuntalaisten terveyttä. Terveysenedistämisyksikössä tehdään moniammatillista työtä esimerkiksi erilaisissa terveyttä edistävissä hankkeissa. Vuonna 2014 terveydenedistämisyksikkö oli mukana terveyden edistämisen teemaviikoilla, kuten maaliskuussa järjestetyllä aivoviikolla (Hyvinvointikertomus 2014, 26.) Terveysenedistämisyksikkö tuo kunnallisessa päätöksenteossa asukkaiden mielipiteet sekä terveysnäkökulmat esiin (Kotka.fi, 2015j).

Kotkassa **perusterveydenhuollon** sairaala- ja poliklinikkapalvelut järjestetään Karhulan sairaalassa, joka on jatkohoitoon ja kuntoutukseen panostava akuutisairaala. Sairaalassa on viisi vuodeosastoa sekä poliklinikka jossa tehdään rasisus-EKG tutkimuksia sekä gastro-, colon- ja sigmoidoskoppioita. (kotka.fi, 2015k.) **Terveyskeskussairaalan** luonne on muuttunut akuutimmaksi ja päivystystoiminta on keskitetty kokonaisuudessa Carean tiloihin (Hyvinvointikertomus 2014, 38-39). Sairaalassa toimii myös muistipoli, jossa pyritään tunnistamaan muistisairaudet ja aloittamaan hoidot sekä lääkitys (Kotka.fi, 2015l).

Muistipoliklinikan toiminnassa korostetaan terveyttä edistävää työtä. Vastaanottokäynneillä kiinnitetään huomiota omatoimisuuteen ja tuetaan itsemää-

räämisoikeutta. Huomiota kiinnitetään myös elintapoihin, lepoon ja unen laatuun sekä mielenterveyteen. Muistipoliklinikka tekee yhteistyötä monien eri terveyttä edistävien tahojen kanssa turvatakseen mahdollisimman hyvän hoidon. (Hyvinvointikertomus 2014, 38.) Muisti- ja sisätautipoliklinikan hoitotakuut toteutuivat vuotena 2014. Vuonna 2014 Kotkan kaupungin terveydenhuollon lakisääteiset henkilöstömitoitukset toteutuvat lain määräämin tavoin. Terveydenhuollon vastuualueella on nimetty kaksi ekotukihenkilöä jotka vastaavat ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä. Kotkan terveydenhuollon potilasturvallisuutta on parannettu eri yksiköiden potilasturvallisuussuunnitelmilla sekä henkilökunnan koulutuksilla. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 2-12.)

Kotkan **keskussairaala**, Carea, kuuluu Kymenlaakson sairaanhoitopiiriin mikä vastaa erikoissairaanhoidon järjestämisestä Kymenlaaksossa (carea.fi, 2015). Potilaan hoidon sujumuuden turvaamiseksi Kotkan kaupungin terveydenhuollossa tehdään yhteistyötä monien eri toimijoiden kanssa. Yhteistyössä toimii eri Kymenlaakson kunnat sekä Carea. Työn tuloksena on syntynyt esimerkiksi lonkkaliukumäki. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 2.) Kuvassa 10 on tiivistettynä edellä mainitut terveydenhuollon lakisääteiset terveyttä edistävät palvelut Kotkassa.



Kuva 12 Lakisääteiset terveydenhuollon terveyttä edistävät palvelut Kotkassa

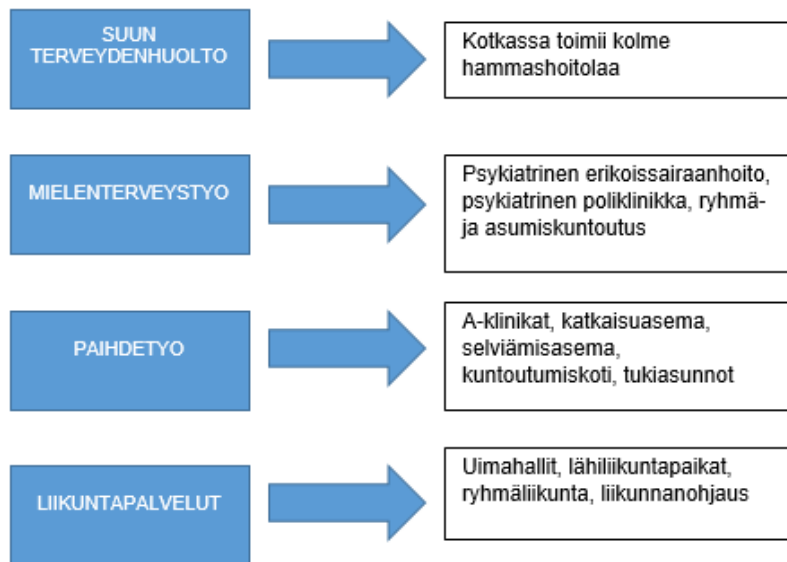
Kotkassa järjestetään ennaltaehkäisevää sekä kuntouttavaa **mielenterveys-**
työtä sekä tarpeen mukaan **psykiatrista erikoissairaanhoidoa**. Mielenter-
veyden hoitotakuu toteutui vuonna 2014. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus
sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 6.) Asiakas hakeutuu terveyskeskukseen,
jos hänellä on mielenterveyden ongelmia tai häiriöitä (Kotka.fi, 2015m). Psyki-
atrian poliklinikalle pääsee Kotkassa lääkärin läheteellä, jonka voi saada esi-
merkiksi terveyskeskuksesta. **Psykiatrian poliklinikka** on asiakkaalle maksu-
ton sekä luottamuksellinen. Poliklinikka toimii ainoastaan virka-aikana.
(Kotka.fi, 2015n.) Psykiatrian poliklinikalla toimii myös akuuttityöryhmä, joka
vastaa kiireellisten psykiatristen potilaiden hoidosta. **Akuuttityöryhmä** toimii
virka-aikana ja hoitoon pääsee ilman lääkärin lähetettä. (Kotka.fi, 2015n.) Kot-
kalaiset mielenterveyspotilaat, jotka ovat hoitosuhteessa mielenterveyskes-
kuksessa, voivat osallistua ryhmäkuntoutukseen (Kotka.fi, 2015o). **Mieku** jär-
jestää Kotkassa mielenterveyskuntoutujille asumiskuntoutumispaikkoja. Mie-
kussa Kotkan kaupunki toimii palveluntuottajana. Asumiskuntoutumispaikat
voivat olla myös intervallipaikkoja. Asumiskuntoutuksessa harjoitellaan arki-
päivän toiminnoista suoriutumista. Mieku järjestää myös päivätoimintaa, johon

muuallakin asuvat mielenterveyskuntoutujat voivat ottaa osaa. (Kotka.fi, 2015o.)

Päihdehuollon erityispalveluista huolehtii Kotkassa **A-klinikkatoimi**. A-klinikat sijaitsevat Haminassa, Karhulassa sekä Kotkansaarella. Karhulan A-klinikan yhteydessä toimii myös katkaisuhuoltoasema, kuntoutumiskoti, selviämisasiema sekä tukiasuntoja (a-klinikkatoimi, 2012a.) A-klinikkasäätiössä oli vuonna 2014 lomautuksia, minkä vuoksi käyntitavoitteet jäivät vajaiksi ja asiakasjonot kasvoivat. Asiakkaita A-klinikoilla oli 981 ja käyntejä 18 155. Kotkan ja Kouvolan selviämis- ja katkaisuasemia pidettiin vuorotellen auki, mikä vaikeutti asiakkaiden katkaisuhuoltoon sitoutumista. Tämä puolestaan kuormitti psykiatrianpoliikklinikkaa ja Kuusankosken psykiatrista sairaalaa, koska katkaisuhoidon asiakkaat hakeutuivat määrittelemättömän psykoosin vuoksi hoitoon. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali ja terveyslautakunta 2014, 24.) A-klinikkatoimella on useampia tuetun asumisen asunomuotoja kotkalaisille päihdepotilaille, jotka eivät pärjää kotona. Kiviniemikoti on asumispalveluyksikkö iäkkäille päihderiippuvaisille asiakkaille, joiden toimintakyky on vielä hyvä, mutta jotka päihdeongelman vuoksi tarvitsevat valvontaa (a-klinikkatoimi.fi, 2012b.) Valkama-yhteisö tarjoaa asumispalveluita mielenterveys- ja päihdeongelmallisille, joiden toimintakyky on päihteiden käytön vuoksi huonontunut niin paljon, että kotona asuminen ei enää onnistu (a-klinikkatoimi, 2012c). Leporannan palvelutalo on tehostetun palveluasumisen yksikkö ikääntyneille päihteidenkäyttäjille (a-klinikkatoimi.fi, 2012d). Kesärantakodin asukkaat eivät pärjää kotona päihteiden käytöstä johtuvan dementian vuoksi (a-klinikkatoimi, 2012d). Päihteiden käyttö sekä erilaiset mielenterveydelliset ongelmat ovat olleet kasvussa viime vuosien ajan. Tämän vuoksi Kotkassa on pyritty kehittämään ja tehostamaan mielenterveys- ja päihdepalveluiden laatua ja tehokkuutta. Kotkassa pyritään siihen, että kuntalaiset pääsevät hoitoon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mielenterveys- ja päihdepotilaiden varhaisen tuen saanti perustuu siihen, että terveydenhuollon ammattilaiset osaavat tunnistaa sekä kohdata päihde- ja mielenterveyspotilaita. Hoitajien merkitys ja ammattitaito mielenterveys- ja päihdepotilaiden kohtaamisessa on viime vuosina kasvanut Kotkassa terveysasemien lääkäripulan vuoksi. Kotkan päihde- ja mielenterveystyön kehittämiseen otetaan aktiivisesti mukaan myös palveluiden käyttäjät, jolloin palveluita pystytään kehittämään asiakaslähtöisemmiksi. (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 3-21.)

Suun terveydenhuolto kuuluu osaksi kunnan järjestämää perusterveydenhuoltoa. Hammashuollon tehtäviin ja vastuualueisiin kuuluu kiireellinen hammashoito, kuten särky ja tapaturmat, suun tutkimus ja hammas- sekä suusairauksien ehkäisy ja hoito. Kotkassa toimii kolme hammashoitola: Kotkansaaressa, Länsi-Kotkassa sekä Karhulassa. Kymenlaakson kuntien ilta-, viikonloppu- sekä arkipyhäpäivystys tapahtuvat Karhulan hammashoitolassa. (Kotka.fi, 2015p.) Suun terveydenhuollossa jokaiselta yli 12-vuotiaalta kuntalaiselta kysytään tupakoinnista vastaanottokäynnillä. Toimintamalli kuuluu Savuton Kunta – toimenpideohjelmaan ja sillä kannustetaan kotkalaisia nuoria tupakoimattomuuteen. (Hyvinvointikertomus 2014, 40.)

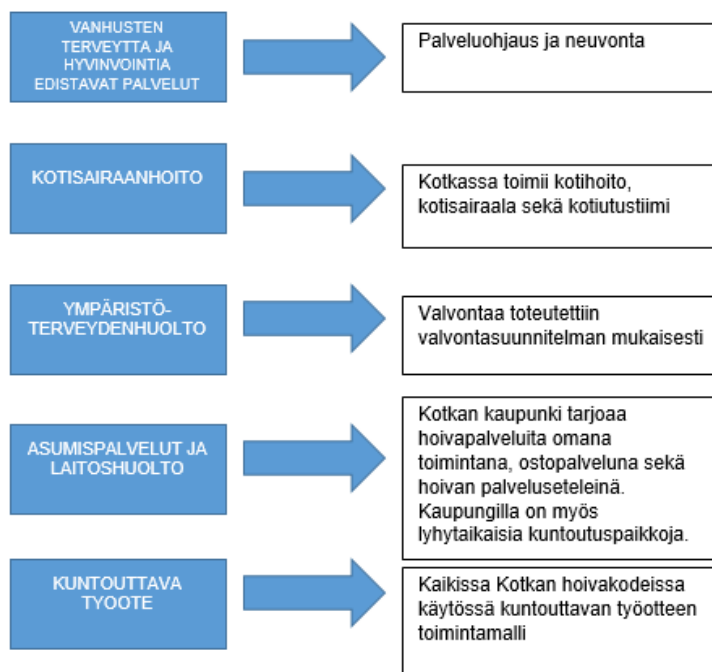
Kuntalaisten terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisyyn vaikuttaa suuresti kaupungin tarjoamat **liikuntapalvelut**. Kotkassa on monipuoliset liikuntamahdollisuudet kaikille ikäluokille. Kotkan kaupungin liikuntayksikkö on vastuussa kaupungin tarjoamista julkisista liikuntapaikoista sekä –palveluista. (Palveluverkkoselvitys ja palvelustrategia 2020, 33.) Kotkassa toimii kaksi uimahallia, jotka sijaitsevat Karhulassa ja Kotkansaaressa. Vuonna 2014 Kotkan kaupunki tarjosi uima- ja jäähallipalveluita tavoitetasoa enemmän. Terveysliikunnan ryhmämääriä on nostettu vuoden 2014 aikana. Ryhmämääriä nostettiin erityisesti lasten liikuntaryhmissä. Liikunnanohjauspalveluiden kysyntä on ollut Kotkassa nousussa viime vuosien aikana. Henkilökohtaisesta ohjauksesta ollaan erityisen kiinnostuneita kuntosalin ja uimahallin puolella. (tilinpäätös- ja toimintakertomus liikuntalautakunta 2014, 2-3.) Vuodesta 2014 alkaen yli 75 vuotta täyttäneet saavat vuosikortin uimahalliin kuudellakymmenellä eurolla. Vuosikortin ikäraja on ehdotettu vanhusneuvoston toimesta alennettavaksi 70 vuoden ikään. Kotkassa on 10 eri lähiliikuntapaikkaa. Kotkan lasten parlamentin arvon mukaan liikuntapaikkojen määrä ei vastaa kysyntää, minkä vuoksi Hovinsaarelle on rakennettu 2015 uusi liikuntapaikka. Kotkan koulujen syys- ja hiihtoloma aikoina peruskoululaiset pääsevät ilmaiseksi uimahalliin sekä kaikille kuntalaisille tarjotaan Ruonalan urheiluhallilla maksuttomia vuoroja. Kotkassa tuetaan pienituloisten lapsiperheiden harrastustoimintaa. Toimeentulotukea pienituloiset perheet voivat saada 300e/vuosi/lapsi, jotta vähävaraisuudesta huolimatta voidaan taata jokaiselle lapselle mahdollisuus harrastuksiin. (Hyvinvointikertomus 2014, 21-32.) Kuvassa 11 on kuvattu edellä mainitut lakisääteiset terveydenhuollon palvelut.



Kuva 13 Lakisääteiset terveydenhuollon terveyttä edistävät palvelut Kotkassa

Vanhustenhuollon vastuualueisiin kuuluvat kotihoito sekä hoivapalvelut. Kuvassa 12 on esitelty vanhustenhuollon vastuualueen lakisääteisiä terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tehtäviä. Kotkassa tavoitteena on että vanhuset elävät kodeissaan mahdollisimman pitkään (Vanhustenhuollon strategia 2008-2015, 17.) Vuonna 2014 75 vuotta täyttäneitä oli kotihoidon piirissä 29% ja hoiva-asumisessa 11%. Hoidon piirissä olevien vanhusten tavoitetasot ovat prosentuaalisesti ylittyneet kotihoitossa 4%:a ja hoiva-asumisessa 2%:a. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 15.) Vanhustenhuollon palveluilla edistetään sekä ylläpidetään ikääntyneiden kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Kotkan hoivakodeissa panostetaan kuntouttavaan hoito-otteeseen, jolla ylläpidetään ja edistetään vanhusten toimintakykyä. Kotkan hoivapalveluissa ja kotihoidossa kaatumisriskin kartoittamiseksi on käytössä Ikinä-toimintamalli. Toimintamallin käyttöönoton seurauksena on pystytty vähentämään kaatumisia noin 100 tapauksella vuodessa. (Hyvinvointikertomus 2014, 31.) Hoivakodeissa työskentelee kolme fysioterapeuttia ja kaksi lähihoitajaa, joiden tehtävänä on muiden hoitajien ergonomiakorttikouluttaminen. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 18). Hoivapalvelut tarjoavat Kotkassa ympärivuorokautista hoivaa ja apua henkilöille, jotka eivät pärjää kotona kotihoidon turvin. Vanhustyön toiminnan lähtökohdista on työn suunnitelmallisuus ja voimavaralähtöisyys, joilla tuetaan asukkaiden omatoimisuutta sekä yksityisyyttä. Kotkan kaupunki tarjoaa kuntalaisille hoivapalveluita niin omana toimintana, ostopalveluna yksityisiltä kuin hoivan palvelusetelienä. (Kotka.fi 2015q) Kotkan kaupunki on itse palveluntuottajana

seuraavissa hoivakodeissa: Villa Eskola, Hovinsaaren hoivakoti 2, Karhuvuorikoti 1-6 ja Kotkansaaren City-koti. Karhuvuoressa sijaitseva Pihkapolun hoivakoti on ollut myös Kotkan kaupungin omistuksessa, mutta hoivakoti lopetettiin toukokuussa 2015 ja asukkaat siirtyivät Karhuvuorikotiin. Ostopalveluna toimivia yksityisiä hoivakoteja ovat Kotkassa Attendon hoivakodit, joita ovat Karhuvuorikoti 7-8 sekä Hovinsaaren hoivakoti 1 ja 3, Vetrean hoivakoti Paimenportilla, Mediverkon hoivakodit Villa Otsola ja Villa Karhula, A-klinikan Kesärantakoti ja Leporantakoti sekä Koskenrinteen palvelukodit. (Kotka.fi 2015r.) Kotkan kaupungilla on myös lyhytaikaisia kuntoutuspaikkoja Karhuvuorikodin kotikuntoutusosastolla, City-kodin pihlakoti 1:ssä sekä Eskolan Virkkulassa ja Kotvassa (kotiutusvalmennus). (Kotka.fi 2015q.)



Kuva 14 Vanhustenhoidon lakisääteiset terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut

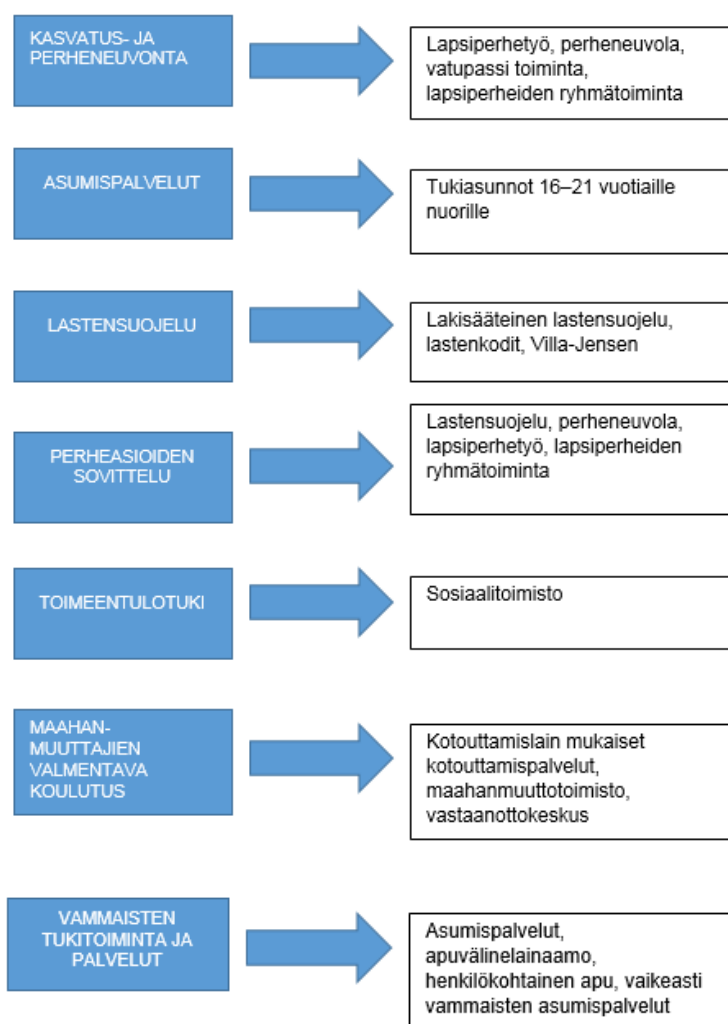
Kotihoito tarkoittaa aikuisten ja vanhusten kodeissa tapahtuvaa hoitoa ja palveluita sekä kaikenikäisten kotisairaanhoitoa. Kotihoidon palvelut pitävät sisällään hoidon järjestämisen ja suunnittelun, hoivan ja huolenpidon, sairaanhoidon, perushoidon, ruokailun sekä elinympäristöstä huolehtimisen (Kotka 2015s.) Kotkan kaupungissa toimii Karhulan kotihoitoalue, Kotkansaaren kotihoitoalue sekä Länsi-Kotkan kotihoitoalue (Kotka.fi 2015s,t,u). Kotkansaaren kotihoito vastaa myös Mussalossa tapahtuvasta kotihoidosta. Kotkassa toimii myös kotiutustiimi, jonka tavoitteena on potilaiden mahdollisimman nopea kotiutus erikoissairanhoidon piiristä takaisin kotiin. **Kotiutustiimi** tukee potilaan

kuntoutumista kotona sairaalajakson jälkeen normaalisti noin 1-2 viikkoa kotiutumisesta. (Kotka.fi 2015v.) **Kotisairaala** vastaa puolestaan asiakkaan kotona tapahtuvasta sairauksien hoidosta ja terveyden ylläpitämisestä. Kotisairaalan toimenkuvaan kuuluvat esimerkiksi tulehdusten hoito, suonensisäiset neste-, lääke- tai ravitsemushoidot sekä asiakkaiden saattohoito kotona. Kotisairaalan asiakkaat voivat olla minkä ikäisiä tahansa. (Kotka.fi 2015x.)

Kotkan kaupunki tarjoaa muiden toimijoiden kanssa ikäihmisten terveyttä ja hyvinvointia parantavia palveluita Kotkassa (Kotka.fi 2015y). **Ennalta ehkäiseviin palveluihin** kuuluvat palveluohjaus ja neuvonta, jotka pitävät sisällään mm. terveystietokioskin toiminnan, 70-vuotiaiden terveystarkastukset, ikäihmisille suunnatut neuvontapalvelut ja info-tilaisuudet sekä kotihoidon kartoituskäynnit (Kotka, ennalta ehkäisevien palveluiden yhteenveto, 2014, 1-3). Kotihoidon tekemillä terveyttä edistävillä kotikäynneillä kartoitetaan aina vanhuksen mielenterveys- ja päihdeasioita (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 24). Kotkassa kaikille 70-vuotiaille jaetaan tietopaketti, josta saa informaatiota hyvinvoinnin tukemiseen. Kotkalaisista 70-vuotiaista noin 27% osallistui terveyttä ja hyvinvointia kartoittavaan terveystapaamiseen. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta 2014, 1.) Ikäihmisten arjen aktiviteetteihin kuuluu esimerkiksi kerran vuodessa järjestettävät 60+ liikuntapäivät, uimahallien vesijumppat ja ryhmäliikunnat sekä kulttuuripalvelut, kuten Kotkan Opiston kurssien alennetut hinnat eläkeläisille (Kotka, ennaltaehkäisevien palveluiden yhteenveto, 2014, 2-4). Kesällä 2014 vanhustenhuolto ja liikuntatoimi järjestivät yhteistyönä vanhuksille puistojumppia, joissa oli yhteensä 1172 osallistujaa (Hyvinvointikertomus 2014, 24). Kolmas sektori, esimerkiksi seurakunnat, järjestävät myös virike- ja yhteisötoimintaa kunnassa (Kotka, ennalta ehkäisevien palveluiden yhteenveto, 2014, 5). Kymin seurakunnan diakoniatyö on tehnyt vuonna 2014 243 kotikäyntiä yli 74-vuotiaiden koteihin (Hyvinvointikertomus 2014, 30). Ikäihmisten kotona asumisen tukeen sisältyy esimerkiksi päiväkeskustoiminta, päiväsairaalatoiminta, apuvälinelainaamo ja kuljetuspalvelut. Kotkan hoivakodeissa järjestetään myös ennalta ehkäisevää työtä omatoimisuuden tukemisella, kaatumisten ehkäisyllä ja asukkaiden masennuksen tunnistamisella. Hoivakodeissa pyritään aktiivisesti hyödyntämään vapaaehtoistyötä ja näin luomaan vanhuksille virikkeitä. (Kotka, ennalta ehkäisevien palveluiden yhteenveto, 2014, 7-9.)

10.2 Sosiaalihuoltopalveluiden terveyttä edistävää ja ennaltaehkäisevää työ

Perhe- ja sosiaalipalvelut ovat luotu tukemaan perheitä, ja auttamaan selviytymään haastavista tilanteista. Perhe- ja sosiaalipalveluiden tarkoitus ja tavoite on lisätä kuntalaisten hyvinvointia ja voimavaroja itsenäiseen elämään. Kotkaan on tulevaisuudessa suunnitelmassa hyvinvointipuisto, jossa perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido sekä sosiaalipalvelut olisi keskitetty samaan paikkaan. (Kotka.fi, 2015a.) Palveluiden keskittämällä yhteen paikkaan parannetaan niiden laatua sekä lisätään kustannustehokkuutta (Kaupunkistrategia 2013-2016, 4). Lakisääteiset terveyttä edistävät sosiaalihuollon palvelut on esitelty taulukossa 13.



Kuva 15 Sosiaalihuollon lakisääteiset terveyttä edistävät tehtävät Kotkassa

Kotkan kaupungin **lapsiperhetyön** tarkoitus on auttaa perheitä erilaisissa elämäntilanteissa, jossa heidän omat voimavaransa eivät riitä. Lapsiperhetyö antaa tukea vanhemmuuteen ja tietoa eri palveluista monenlaisissa kriisi- tai ongelmatilanteissa. Lapsiperhetyön tavoite on vastata lastensuojelun vaatimiin

tarpeisiin ja auttaa lastensuojelun piirissä olevia perheitä. Kotkassa toimii lapsiperhetyön Pikku-Villa, jonne pääsee sosiaalityöntekijän päätöksellä. Pikku-Villa toimii tukikeskus Villa-Jensenin tiloissa. Pikku-Villassa pyritään edistämään perheensisäistä toimintakykyä ja turvallisuutta. Kotkassa toimii myös vanhempi-lapsikerho Mussukka, jonka toimintaa ylläpidetään yhdessä seurakunnan kanssa. Kotkan kaupungin lapsiperhetyön palvelut ovat ainakin tois-
taiseksi asiakkaille maksuttomia palveluita. (Kotka.fi, 2015b.)

Kotkassa toimii **perheneuvola**, jossa autetaan kriisi tai ongelmatilanteissa olevia perheitä terapeuttisilla menetelmillä. Perheneuvolan asiakkaina ovat alle 13-vuotiaat nuoret sekä heidän vanhempansa tai huoltajansa. Perheneuvolasta perhe voi saada esimerkiksi kasvatusneuvontaa, psykologin palveluita sekä terapiaa. Kotkassa perheneuvolalla on kaksi toimipistettä. Päätoimipiste sijaitsee Kotkansaarella ja toinen pienempi yksikkö Kotkan Metsolassa. (Kotka.fi, 2015c.) Vuonna 2014 **vatupassi** toimintaa (varhaisen tuen palveluiden toiminta) on laajennettu perustamalla nuorten vatupassi, joka vastaa nuorten ja heidän perheiden psykososiaalisiin tarpeisiin (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 24). Kotkassa järjestetään myös ryhmätoimintaa lapsiperheiden tueksi. Vauvaperheille suunnatussa vanhempainryhmässä vanhemmat pääsevät jakamaan omia kokemuksiaan ja saavat vertaistukea toisiltaan. Ryhmä on tarkoitettu perheille, joissa on alle 1-vuotias vauva. Iloa vanhemmuuteen – ryhmässä alle 13-vuotiaiden nuorten vanhemmat voivat jakaa kokemuksiaan sekä tunteitaan lapsen kasvatuksesta. Lasten eroryhmä on suunnattu 8-11-vuotiaille lapsille, joiden vanhempien erosta on kulunut vähintään 6 kk. Kotkassa järjestetään myös jälleenrakennusseminaareja vanhemmille, jotka ovat käyneet läpi avioeron tai harkitsevat puolisoistaan eroamista. (Kotka.fi, 2015d.)

Lastensuojelu on lakisääteistä lapsen edunvalvontaa. Lastensuojelu huomioi perheessä lapsen tarpeet ja tekee tarvittaessa erilaisia tukitoimia. (Kotka.fi, 2015e,f.) Vuonna 2014 lastensuojelun palvelutakuu ei toteutunut käsittelyaikojen tiimoilta. Lastensuojelun tavoitteellinen asiakasmäärä ylittyi 2,7%:a. Vuonna 2014 lastensuojelun piirissä oli 10,7%:a koko ikäluokasta. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 20.) Kotkassa lastensuojeluilmoituksen voi tehdä internetissä. Huostaanoton kokeneille vanhemmille on lastensuojeluun palkattu kokemusasiiantuntija toimimaan heille vertaistukihenkilönä. (Hyvinvointikertomus 2014, 34.) Kiireellisissä, virka-ajan

ulkopuolella tapahtuvissa lastensuojeluasioissa tulee ottaa yhteyttä tukikeskus Villa-Jenseniin. **Villa-Jensen** on Kotkassa toimiva sosiaali- ja kriisipäivystyksen tukikeskus. (Kotka.fi, 2015,f.) Kriisipäivystyksessä oli 999 asiakasta ja 1650 yhteydenottoa vuonna 2014. Kriisipäivystykseen otettiin yhteyttä pääasiassa lastensuojeluasioissa sekä elämän kriisitilanteissa. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 24.) Villa-Jensen tarjoaa kriisi- ja tukipäivystyksen lisäksi turvaanottopalvelua. Villa-Jenseniin voi hakeutua mihin aikaan vuorokaudesta tahansa. (Kotka.fi, 2015e,f.) Vuonna 2014 turva-asumisen asiakkaita oli 200, joista lapsia 89. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 24). Kotkassa toimii kolme lastenkotia: Taimela, Kotomäki sekä Koivula. Lastenkodeissa on yhteensä 20 hoitopaikkaa vastaamaan Kotkan tarpeisiin. (Kotka.fi, 2015g.)

Kotkan **nuorisotyöryhmän** tavoite ja tarkoitus on ehkäistä ennalta nuorten syrjäytymistä sekä tukea hyvinvointia. Nuorisotyöryhmästä saavat ohjausta ja apua murrosiässä olevat nuoret sekä heidän vanhempansa. Nuorisotyöryhmän erityisperhetyön tarkoitus on Kotkassa ehkäistä nuoren sijoittamista kodin ulkopuolelle. (Kotka.fi, 2015h.) Nuorisotyöryhmän erityisperhetyön asiakkaina vuonna 2014 oli 153 perhettä, joissa oli yhteensä 279 lasta. Asiakasmäärät pysyivät samana kuin vuonna 2013. Kotkassa vuonna 2014 kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia on noin 1,5% koko ikäryhmästä (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 21-25.) Intensiiviperhetyö on puolestaan mukana silloin, kun selvitetään lastensuojelutarvetta tai ollaan lastensuojelun alkuvaiheessa. Kotkassa järjestetään nuorille myös tukiasuntoja. Tuki-asunnot ovat tarkoitettu 16-21-vuotiaille nuorille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa sekä lastensuojelun piirissä. (Kotka.fi, 2015h.) Kotkassa ylläpidetään myös vertaistukiryhmää vanhemmille, joiden lapsi on otettu huostaan tai sijoitettu kodin ulkopuolelle. Ryhmä on osallistujille maksuton. (Kotka.fi, 2015i.)

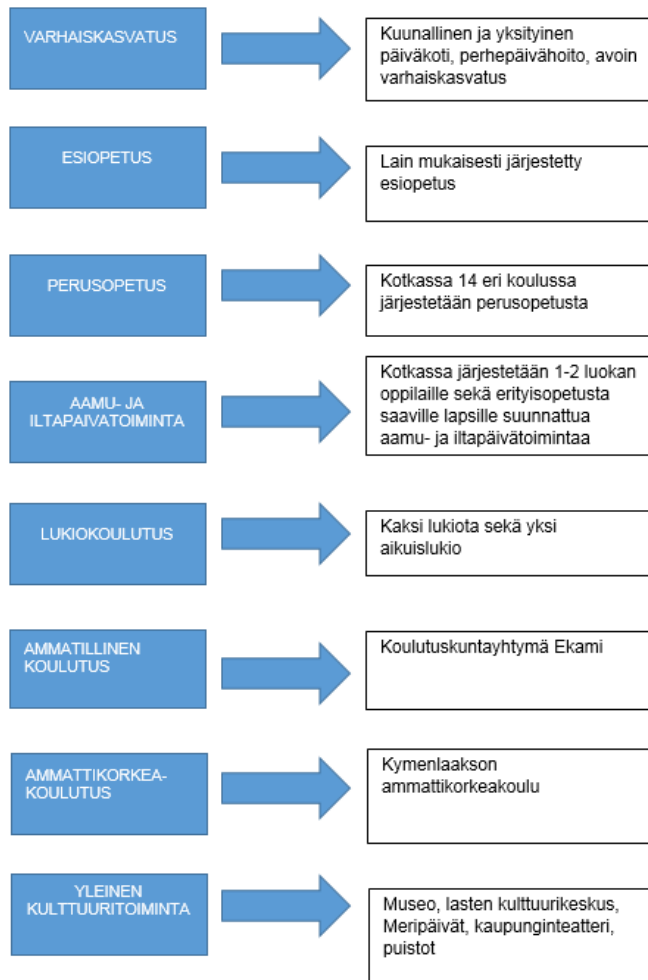
Kotkassa toimii väkivaltatyön palvelukeskus **Pysäkki**. Pysäkki ottaa hoitaakseen perhe- ja lähisuhdeväkivalta asioita sekä niiden uhkatilanteita. Pysäkillä voi hakeutua ilman lähetettä ja se on asiakkaalle maksutonta palvelua. (Kotka.fi, 2015j.) Kotkan kaupungissa toimii moniammatillinen MARAK-toimintamalli, jolla ehkäistään perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Työryhmä kokoontuu Kotkassa neljän viikon välein. (Hyvinvointikertomus 2014, 38.)

Vammaispalveluiden tavoitteena Kotkan kaupungissa on edistää vammaisten henkilöiden terveyttä ja hyvinvointia. Tähän pyritään vammaisen tarpeiden mukaisten palveluiden ja tukitoimien turvin. Vammaiset voivat saada apua ja tukea asumisjärjestelyissä sekä tarvittaessa henkilökohtaisen avustajan auttamaan päivittäisissä toimissa. Kotkassa toimii myös apuvälinelainaamo ja kuljetuspalvelut, jotka turvaavat vammaisten turvallisen liikkumisen. Kotkassa vammaisille on kehitetty kolme asumisyksikköä. Vaikeavammaisille kotkalaisille asumispalvelut ostetaan erikseen palvelun tuottajalta. (Palveluverkkoselvitys ja palvelustrategia 2020, 23.) Carealta ostettavia vammaisten laitospaikkoja on vähennetty minkä vuoksi asiakasmäärät ovat asumispalveluissa olleet noususuuntaiset. Kuljetuspalveluissa ja henkilökohtaisen avun palveluissa on asiakasmäärät myös lisääntyneet. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014 sosiaali- ja terveyslautakunta, 30.) Kotkassa vaikeavammaiset henkilöt saavat uimahalliin erityisuimakortin (Hyvinvointikertomus 2014, 32).

Kotka on ollut läpi historiansa kansainvälinen kaupunki hyvien satamayhteyksien vuoksi. Kotkassa asuu noin 4500 vieraskielistä kuntalaista. Kotkaan muuttaville pakolaisille sekä kuntapaikan saaneille kuuluvat kotouttamislain mukaiset **kotouttamispalvelut**. Kotouttamispalveluista vastaa Kotkan maahanmuuttotoimisto. (Kotka.fi, 2015k.) Kotkan **vastaanottokeskus** on toiminut vuodesta 1999 lähtien. Vastaanottokeskus tarjoaa peruspalveluita henkilöille, jotka hakevat Suomesta turvapaikkaa. Kotkassa toimii vastaanottokeskuksen aikuisyksikkö, jossa on tarjolla 250 paikkaa. Alaikäisyksikössä on lapsille ja nuorille Kotkassa 21 asiakaspaikkaa. (Kotka.fi, 2015m.) Kotkan kaupungissa toimii myös monikulttuurinen toimintakeskus Mylly, joka auttaa maahanmuuttajia Suomeen kotoutumisessa. Mylly järjestää esimerkiksi erilaisia suomenkielisiä tilaisuuksia ja tapahtumia, joissa kantaväestö sekä maahanmuuttajat voivat tutustua keskenään. (Kotka.fi, 2015k.)

10.3 Opetus- ja kulttuuripalveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ

Opetus- ja kulttuuripalveluiden terveyttä edistävät lakisääteiset tehtävät on esitelty kuvassa 14.



Kuva 16 Opetus- ja kulttuuripalveluiden lakisääteiset terveyttä edistävät tehtävät

Varhaiskasvatus Kotkassa on jaettu kolmeen päivähoito-alueeseen, jotka ovat Kotkansaari, Mussalo ja Karhula. Kotkassa on tarjolla varhaiskasvatusta kunnallisessa ja yksityisessä päiväkodissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa. (Kotka 2015l.) Vuonna 2014 henkilöstömitoitukset Kotkan päivähoitoyksiköissä 100%:n tavoitetaso ei ole täyttynyt, mutta varhaiskasvatuksen erityisopettajien osalta tavoitteet ovat täyttyneet (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 14-15).

Kotkassa järjestetään perustuslain mukaista, 1-2 luokan oppilaille sekä erityisopetusta saaville lapsille suunnattua **aamu- ja iltapäivätoimintaa**. Kotkassa toimintaa järjestävät kaupunki, Kotka Svenska Samskola sekä seurakunnat. (Kotka2015a.) Kotkassa on tarjolla kuudessatoista eri paikassa aamu- ja iltapäivätoimintaa (Kotka2015b). Toiminnan tarkoituksena on tukea lapsen turvallista kasvuympäristöä, kehitystä sekä luoda lapselle ajatus siitä, miten voisi viettää vapaa-aikaa (Kotka2015c).

Kunnilla on lakiin perustuva velvoite järjestää **esiovetusta**. 1.8.2015 alkaen myös lapsilla on velvoite osallistua esiovetukseen ennen oppivelvollisuuden aloittamista. (Kunnat.net 2015b.) Kotkassa on tavoitteena, että lapsi aloittaa esiovetuksen siinä koulussa, missä hän aloittaa myös perusopetuksen (Kotka2015e).

Perusopetusta Kotkassa on neljässätoista eri koulussa, joista neljä toimii pelkästään yläkouluna ja yksi on yhtenäiskoulu. Kotkan opetustoimen tavoitteena on kehittää oppivaa, osaavaa, sivistynyttä ja hyvinvoivaa Kotkan kaupunkia. (Kotka2015f.) Kotkan kaupungin esi- sekä peruskouluissa kiinnitetään huomiota lasten turvalliseen kasvu-ympäristöön huomioimalla lasten sekä perheiden mielenterveys- ja päihdeasiat. Näin pystytään ennaltaehkäisemään ja tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia. (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 10.) Kotka Samskola on Kotkassa toimiva ruotsinkielinen oppilaitos, jonka toiminta on kaupungin tukemaa. Oppilaitos järjestää esi- ja perusopetusta sekä lukio-opetusta ruotsiksi (Kotka2015f). Kaikissa Kotkassa sijaitsevilla peruskouluilla on aktiivisessa käytössä **Ki-Va Koulu-ohjelma**, jonka tarkoituksena on vähentää kouluissa tapahtuvaa kiusaamista (Kotka2015d; tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten lautakunta 2014, 7). Kotkalaisille 9-luokkalaisille oppilaille pidettiin vuonna 2014 kysely, jonka mukaan Kotkassa oppilailla on parempi terveystiedon tuntemus muuhun maahan verrattuna. Kotkassa koulupäivien liikunnallistamista on pyritty laajentamaan. Vuonna 2014 tavoitetaso on toteutunut ja toiminta laajentunut. Monissa Kotkan kouluissa on pyritty peruskorjaushankkeisiin sisäilmaongelmien vuoksi, koska oppilaille on tullut terveydellisiä haittoja. Tästä syystä Karhuvuorenkoulu on uudisrakennettu ja rakennuksen pitäisi suunnitelman mukaan valmistua vuoden 2015 loppuun mennessä. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 2-11.)

Kotkassa toimii kaksi **lukiota** sekä yksi **aikuislukio** (Kotka2015g). **Ammattiopetusta** Kotkassa tarjoaa koulutuskuntayhtymä Ekami, joka koostuu viidestä kunnasta: Hamina, Kotka, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti (Ekami2015a). Kotkan kaupunki tarjoaa myös kurssimuotoista opetusta eri aiheisiin liittyen Kotkan opistossa (Kotka2015h). Kotkassa on myös Lasten- ja nuorten palveluiden alainen yksikkö Luontokoulu Haili, mikä on tarkoitettu perusopetuksessa oleville nuorille lisäkoulutukseksi (Kotka2015i).

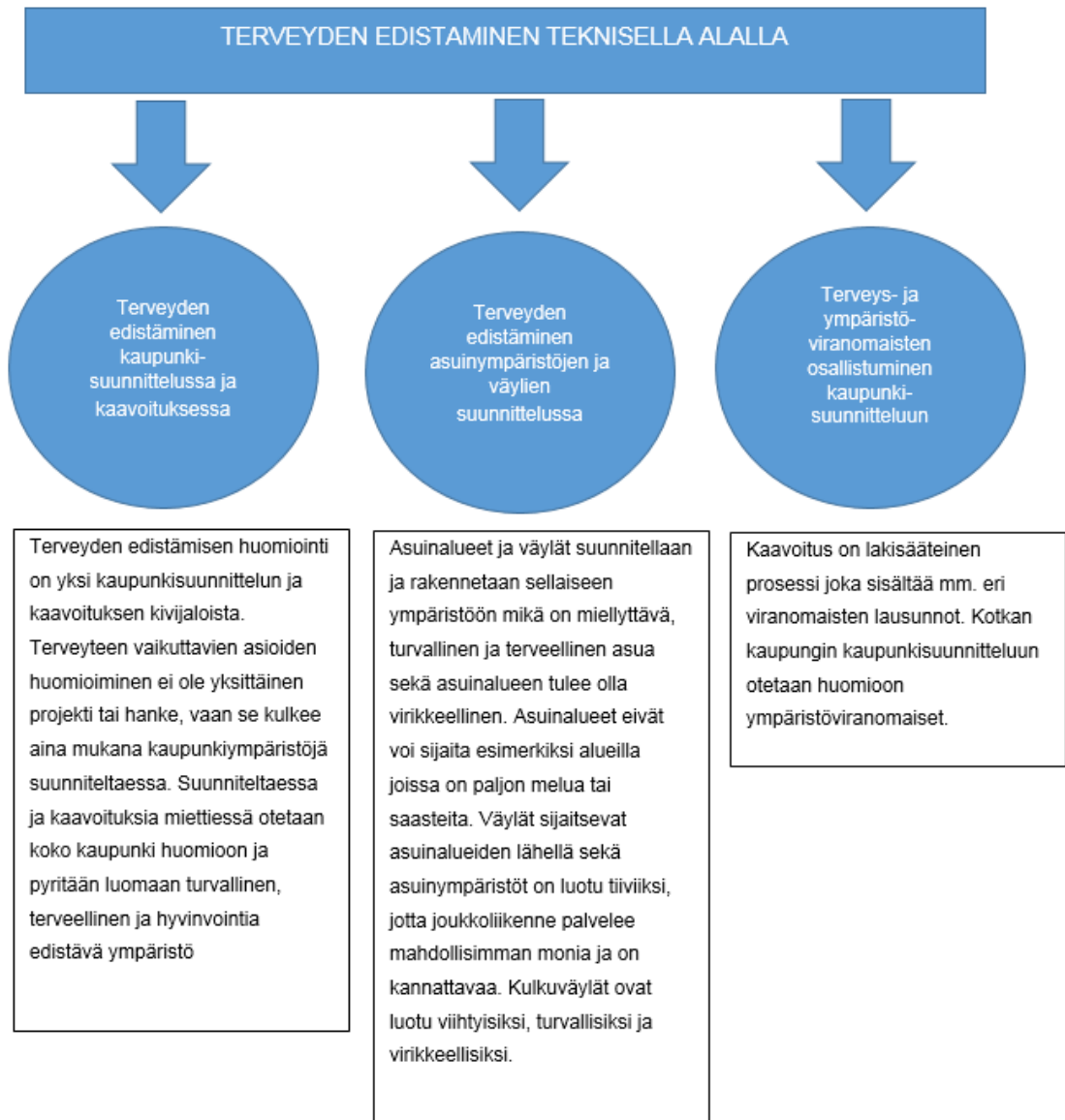
Kotkassa toimii viisi **kirjastoa** eri puolilla kaupunkia. Kotkan pääkirjastossa on järjestetty toimintaa lapsille ja nuorille. Kirjasto tarjoaa muun muassa nukketatteria, satutunteja sekä erilaisia tietokilpailuja. (Hyvinvointikertomus 2014, 23.)

Kulttuuritoiminta Kotkassa on monipuolista. Erilaiset tapahtumat niin urheiluun kuin musiikkiin liittyen ovat osa Kotkan monipuolista kulttuuritarjontaa. (Kotka2015j.) Kotkassa toimii **Kymenlaakson museo**, joka on kaupungin ylläpitämä. Sen toiminta-alueeseen kuuluu seitsemän kuntaa. (Kotka2015k). Kotkassa on hyvin aktiivinen **lasten kulttuurikeskus**, ja koska kulttuuri kuuluu myös lapsille ja nuorille, on Kotkassa panostettu tähän. Lapsille ja nuorille on paljon tarjottavaa ja tavoitteena olisi, että jokainen kotkalainen lapsi tai nuori pääsisi edes kerran vuodessa osallistumaan johonkin kulttuuritapahtumaan. Kotkassa järjestettävät Lasten meripäivät ovat yksi suurimmista lastentapahtumista, mitä Suomessa järjestetään. (Kotka2015m.) Kotkassa järjestetään vuosittain **Kotkan Meripäivät**, jotka tarjoavat kaikenlaista kulttuuriin liittyvää tapahtumaa. Meripäivät on järjestetty Kotkassa nyt 49 kertaa ja tapahtuma levitetytyy koko Kotkan keskustan alueelle. (Meripäivät2015a.) Nuoret otetaan myös mukaan erilaisten kulttuuritapahtumien suunnitteluun sekä toteuttamiseen. Lapset ja nuoret ovat mukana esimerkiksi Meripäivien järjestämisessä. (Hyvinvointikertomus 2014, 23.)

Musiikin suhteen Kotkalla on pitkä historia, se mainitaan ensimmäisen kerran historiankirjoissa vuonna 1801. Kotkan musiikkihistoriaan mahtuu paljon tunnettuja muusikkoja, Juha Vainiosta Marita Taavitsaiseen. Kotkassa on myös ainutlaatuinen **sinfoniaorkesteri**, joka on ollut toiminnassa jo vuodesta 1999. (Kotka2015n.) **Kotkan kaupunginteatteri** on alun perin perustettu 1908, josta se on kehittynyt nykyiseen muotoonsa. Kotkan kaupunki omistaa koko teatterin osakekannan. Ensimmäiset esitykset nykyisessä kaupungin teatterissa esitettiin vuonna 1985. (Kotkan teatteri 2015a.) Kotkassa toimii myös **Kyminlinnan kesäteatteri**. (Kotka2015o). Meren rannalla sijaitsevassa Sapokan puistossa järjestetään kesäaikana puistokonsertteja, jotka ovat kuulijoille ilmaisia. (Kotka2015p). Kotkassa toimii myös **nuorisoteatteri**. (Kotka2015q).

10.4 Teknisten palveluiden terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ

Kuvassa 16 on esitelty Kotkan kaupungin teknisten palveluiden terveyttä edistävää työtä. Kuvan tiedot on saatu haastattelemalla Kotkan kaupunkisuunnitteluarkkitehti Jarkko Puroa (kts. kpl 9).



Kuva 17 Teknisten palveluiden terveyttä edistävä työ

Kotkassa on tavoitteena että kaupunkirakenteen toimivuus sekä viihtyisä ja turvallinen ympäristö parantaa kuntalaisten hyvinvointia ja kaupungissa viihtyvyyttä. Viihtyisä ja turvallinen ympäristö yhdessä muiden tekijöiden kanssa vahvistaa Kotkan elinvoimaisuutta. Kuntalaisille suunnatut palvelut pyritään rakentamaan sellaisille sijainneille missä ne vastaavat kuntalaisten tarpeita. Kotkan kaupunkirakennetta pyritään kehittämään toimivammaksi ja tiiviiksi,

mikä edesauttaa ja parantaa kuntalaisten arjen sujuvuutta. Liikennejärjestelmät pyritään luomaan ja kehittämään siten, että ne kannustaisivat kuntalaisia kestäväan liikkumiseen. (Kaupunkistrategia 2012-2016, 2-8.) Kotkassa kuitenkin julkisen liikenteen käyttö on vähentynyt jatkuvasti (Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, tekninen lautakunta). Kaupunkisuunnittelussa otetaan aktiivisesti huomioon luonnonsuojelu ja kaupunkiympäristön terveyttä edistävä kehittäminen. (Kaupunkistrategia 2012-2016, 8.)

11 YHTEENVETO KOTKAN KAUPUNGIN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄSTÄ TYÖSTÄ

Asiakirjojen sisällönanalyysin perusteella Kotkan terveyttä edistävä työ toteutuu lakisääteisten tehtävien puitteissa. Terveyttä edistävässä työssä on kuitenkin parannettavaa ja kehitettävää kaikilla hallinnonaloilla. Kaikki terveyttä edistävät palvelut eivät asiakirjojen perusteella täytä sosiaali- ja terveysministeriön suosituksia eikä kuntalaisten tarpeita.

Terveydenhuoltopalvelut

Kotkassa terveydenhuoltopalveluiden lakisääteiset terveyttä edistävät palvelut toteutuvat. Taulukossa 4 on esitelty sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositusten toteutumista.

Taulukko 4 STM:n laatusuositusten toteutuminen terveystalveissa, kts kpl 9.1

Laatusuositukset terveystalveille	Toteutuminen Kotkan kaupungissa
Työmenetelmien kehittäminen	Työmenetelmiä on kehitetty. Esimerkiksi terveystalveiden vastuuhoitajalääkäri työparimalli
Terveyttä edistävien toimintamuotojen kehittäminen	Hyvinvointipuiston rakentaminen suunnitteilla
Terveystalveiden osaajat ylläpitävät ja edistävät myös muiden alojen terveyden edistämistä	Ei tietoa asiakirjoista
Työntekijöiden kouluttaminen	Ei tietoa asiakirjoista
Päätöksentekoon osallistuminen	Ei tietoa asiakirjoista
Terveystalvet omaksuvat kokonaisvaltaisen käsityksen terveyden edistämisestä	Ei tule ilmi asiakirjojen pohjalta

Liikuntapalvelut	Kotkassa on monipuoliset liikunta- mahdollisuudet
------------------	--

Haasteita terveyttä edistävien palveluiden tuottamiselle ja toiminnalle aiheuttavat terveyskeskusten lääkäripula. Lääkäripulan myötä hoitajien merkitys ja ammattitaito mielenterveys- ja päihdepotilaiden kohtaamisessa on viime vuosina kasvanut. (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 3-21.) Asiakirjoissa ei kuitenkaan käy ilmi miten Kotkassa hoitajien ammattitaitoa on kehitetty ja järjestetäänkö hoitajille mielenterveys- ja päihde lisäkoulutuksia. Terveysasemien päihdetyön osaamista on vahvistettu palkkaamalla kaikille Kotkan terveysasemille psykiatrinen sairaanhoitaja. (Hyvinvointikertomus 2014, 25.) Asiakirjoissa ei kuitenkaan käy ilmi, että onko yhden sairaanhoitajan panos riittävä vai tarvitaanko tähän työhön enemmän hoitajia. Päihteiden käyttö ja erilaiset mielenterveysongelmat ovat kuitenkin olleet kasvussa viime vuosien ajan. (Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016, 3-21.) Kotkassa terveysasematyötä on lähdetty kehittämään ottamalla käyttöön vastuuhoidaja-lääkäri työparimalli (Kotka.fi 2015g,h). Hoitajan ja lääkärin tiivis yhteistyö parantaa hoitoa sekä potilaan hoitoon sitoutumista (Pitkänen, Surakka 2009, 3). Lääkäripulan lisäksi Kotkassa on täyttämättömiä puheterapeutin virkoja minkä vuoksi puheterapiapalvelut ovat puutteelliset (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten- ja nuortenpalveluiden lautakunta 2014, 20-21). Kotkan terveydenhuollossa tehdään yhteistyötä monien eri toimijoiden kanssa, jossa toimii Carea sekä eri Kymenlaakson kunnat. Tämä turvaa potilaan sujuvan ja saumattoman hoidon. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 2.)

Asiakirjojen sisällönanalyysin perusteella ei tule esille kuinka näkyvää terveydenhoitajien ennaltaehkäisevä työ kouluissa on. Kouluterveydenhoitajan rooli kouluissa on merkittävä lasten ja nuorten terveyden sekä hyvinvoinnin edistäjänä. Kouluissa terveydenhoitajat tukevat sekä tarkkailevat lasten ja nuorten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja puuttuvat tarvittaessa ongelmatilanteisiin. (Tukkikoski 2009, 2.) Lasten- ja nuorten palveluiden tilinpäätös- ja toimintakertomuksen mukaan laajat terveystarkastukset eivät ole toteutuneet täysin 100%:sesti peruskouluissa (2014, 2). Asiakirjoissa ei myöskään

tule selville onko terveydenhoitajien määrä riittävä suhteessa opiskelijamäärään. Kotkan kouluissa terveydenhoitaja on tavattavissa keskimäärin kahdesta kolmeen päivään viikossa (Kotka.fi, 2015c).

Päihdehuollon erityispalveluista Kotkassa huolehtii A-klinikkatoimi, jossa on ollut lomautuksia. Tästä johtuen käyntitavoitteet jäivät vajaiksi ja asiakasjonot kasvoivat. Kotkassa ja Kouvolassa sijaitsevia selviämis- ja katkaisuasemia pidettiin vuorotellen auki ja tämän seurauksena asiakkaan sitoutuminen hoitoon vaikeutui sekä psykiatrianpoliklinikka ja Kuusankosken psykiatrinen sairaala kuormittui asiakkaista jotka hakeutuivat hoitoon määrittelemättömän psykoosin vuoksi. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 24.)

Kotkan suun terveydenhuolto on mukana Savuton Kunta - toimenpideohjelmassa. Jokaiselta yli 12 vuotiaalta kysytään tupakoinnista vastaanottokäynnillä ja näin kannustetaan nuoria tupakoimattomuuteen. (Hyvinvointikertomus 2014, 40.)

Terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisyyn vaikuttavat suuresti kaupungin tarjoamat liikuntapalvelut ja Kotkassa onkin monipuoliset liikuntamahdollisuudet kaikille ikäluokille. Liikuntapaikkoja onkin lisätty ja parannuksia tehty jotta määrä vastaisi kysyntää. (Hyvinvointikertomus 2014, 21-32.)

Hoiva-asumisessa vanhusten toimintakykyä ylläpidetään ja edistetään kuntouttavalla hoito-otteella sekä hoivapalveluissa ja kotihoidossa on käytössä Ikinä - toimintamalli, jolla kartoitetaan kaatumisriskiä. (Hyvinvointikertomus 2014, 31). Kuitenkin Karhuvuorikodin kotikuntoutusosasto on lakkautettu, joten Kotkan kaupungin lyhytaikaiset kuntoutuspaikat ovat vähentyneet, vaikka kaupungin tavoitteena on ollut lisätä kuntoutuspaikkoja kotkalaisille (Palvelustrategia ja palveluverkkoselvitys 2020, 20).

Sosiaalihuoltopalvelut

Kotkassa sosiaalihuollon lakisääteiset terveyttä edistävät palvelut toteutuvat. Kuvassa 5 on esitelty sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen toteutuminen.

Taulukko 5 STM:n laatusuosituksen toteutuminen sosiaalipalveluissa, kts kpl 9.2

Sosiaalipalveluiden laatusuositukset	Toteutuminen Kotkan kaupungissa
--------------------------------------	---------------------------------

Eri elämänvaiheissa olevien ihmisten tukeminen	Kotkassa on omat kohdennetut palvelut eri ikäluokille sekä eri elämäntilanteissa oleville kuntalaisille
Varhainen puuttuminen ongelmiin	Vuonna 2014 hyvinvointineuvoloiden painoalueena oli varhaisen tuen palveluiden kehittäminen
Varhaiskasvatuksessa opetetaan lapsille terveellisen elämän perusta	Asiakirjoissa ei mainintaa
Syrjäytymisen ehkäisy	Kotkassa on kohdennettuja palveluita riskiryhmien syrjäytymisen ehkäisyyn
Oman alan asiantuntijoina sosiaalipuolen työntekijät osallistuvat terveyden edistämiseen	Osallistuvat kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseen ja ennaltaehkäisyyn
Työntekijöiden jatkuva koulutus ja työnohjaus	Asiakirjoissa ei mainintaa

Kotkan kaupunki järjestää kunnan tarjoamia lapsiperhetyö palveluja kuten Pikku-Villa ja Mussukka, jotka edistävät perheen toimintakykyä ja turvallisuutta. Vatupassitoimintaa (varhaisen tuen palveluiden toiminta) on laajennettu perustamalla nuorten vatupassi, mikä pyrkii ehkäisemään nuorten syrjäytymistä yhteiskunnasta. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten- ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 24.) Varhaisen tuen palveluihin on Kotkassa viime vuosina panostettu ja pyritty ehkäisemään lasten- ja nuorten syrjäytymistä yhteiskunnasta. Tästä huolimatta vuonna 2014 lastensuojelun tavoitteellinen asiakasmäärä kuitenkin ylittyi ja lastensuojelun piirissä oli 10,7% koko ikäluokasta sekä nuorisotyöryhmän erityisperhetyön asiakkaina 279 lasta. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus sosiaali- ja terveyslautakunta 2014, 21-25.)

Kotkassa järjestetään myös eri elämäntilanteissa oleville kuntalaisille ryhmätoimintaa. Näissä ryhmissä niin lapset kuin aikuisetkin pääsevät jakamaan kokemuksiaan ja saavat vertaistukea toisiltaan. (Kotka.fi, 2015d.) Vertaistukiryhmistä saadaan henkistä tukea samassa elämäntilanteessa olevilta tai saman elämäntilanteen kokeneilta. Vertaistukiryhmät on todettu olevan tehokkaampi auttamiskeino verrattuna ammatilliseen apuun. (Saviranta, Åhlberg 2010,2.)

Opetus- ja kulttuuripalvelut

Opetus- ja kulttuuripalveluiden lakisääteiset tehtävät toteutuvat. Sosiaali- ja terveysministeriön terveyden edistämisen laatusuositusten toteutumista on esitelty taulukossa 6.

Taulukko 6 STM:n laatusuositusten toteutuminen opetus- ja kulttuuripalveluissa, kts kpl 9.3

Opetus- ja kulttuuripalveluiden laatusuositukset	Toteutuminen Kotkan kaupungissa
Terveysosaaminen	Kiinnitetään huomiota lapsen ja perheen hyvinvointiin
Valtakunnalliset tavoitteet terveyden edistämisen opetuksessa	Kotkalaisten yläastelaisten terveys-tiedon tuntemus vuonna 2014 muuta maata parempi
Koulutettu henkilökunta tunnistaa oppilaiden ongelmat ja puuttuu niihin sovituin toimintatavoin	Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki ongelmien ratkaisussa
Koulun fyysinen ympäristö turvallinen	Monissa kouluissa peruskorjaushankkeisiin on ryhdytty sisäilmaongelmien vuoksi
Koulun terveystalvelut vastaavat tarvetta	Joka koululle on nimetty terveydenhoitaja sekä vastuulääkäri

Jokaisessa peruskoulussa on aktiivisesti käytössä Ki-Va Koulu - ohjelma. Tämän tarkoituksena on vähentää koulukiusaamista. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten- ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 7). Koulukiusaamisella voi olla vakavat ja pitkäkestoiset vaikutukset kiusatun elämässä. Koulukiusaaminen heikentää henkistä hyvinvointia ja altistaa erilaisille mielenterveysongelmille. (MML.fi 2014.) On tärkeää että koulukiusaamista ehkäistään ja sen myötä parannetaan kotkalaisten lapsien ja nuorten henkistä hyvinvointia.

Kotkan kouluissa on pyritty peruskorjaushankkeisiin sisäilmaongelmien vuoksi. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus lasten ja nuorten palveluiden lautakunta 2014, 2-11). Asiakirjoissa käy ilmi, että karhuvuorenkoulu on uudisrakennettu, mutta ei kerrota mikä muiden koulujen tilanne tällä hetkellä on ja tarvitaanko muissa kouluissa peruskorjaushankkeita.

Tekniset palvelut

Teknisten palveluiden kunnan lakisääteiset tehtävät täyttyvät. Sosiaali- ja terveysministeriön terveyden edistämisen laatusuosituksen toteutumista on esitelty taulukossa 7.

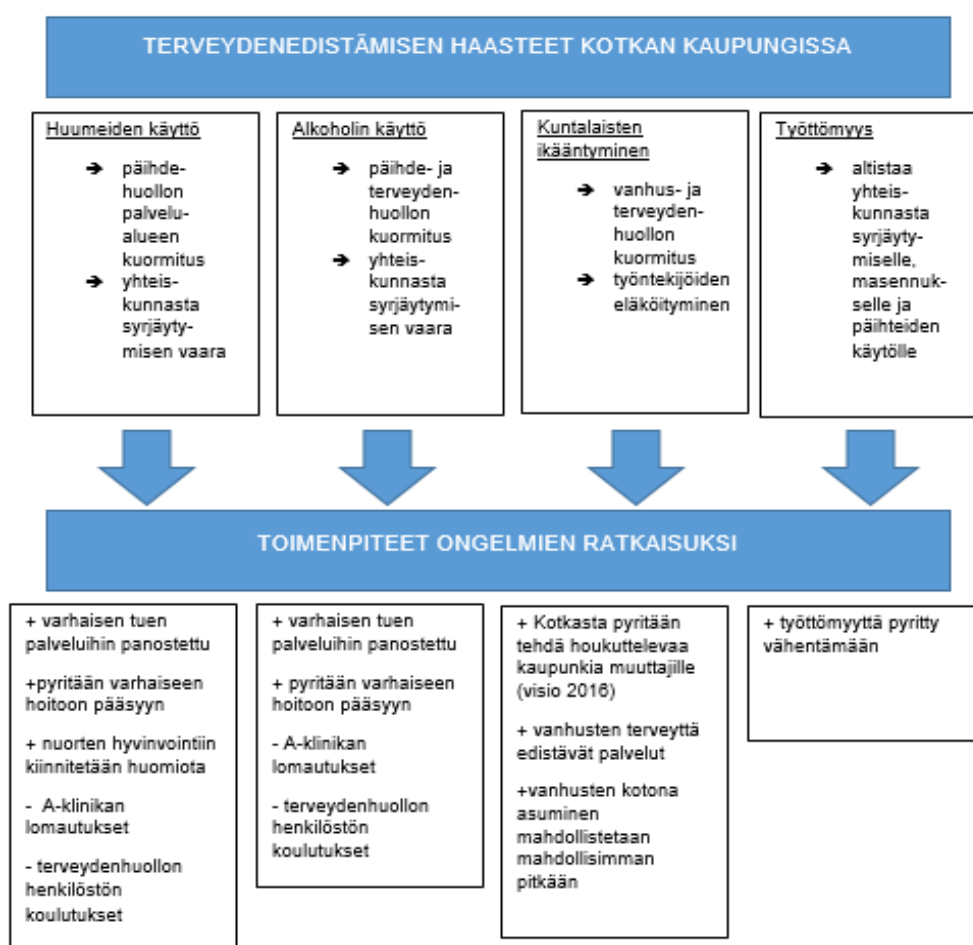
Taulukko 7 STM:n laatusuosituksen toteutuminen teknisissä palveluissa, kts kpl 9.4

Teknisten palveluiden laatusuositukset	Toteutuminen Kotkan kaupungissa
Turvalliset kevyen liikenteen väylät	Paikoittain kevyen liikenteen väylät Kotkassa huonossa kunnossa, mikä heikentää turvallisuutta
Yhdyskuntasuunnitteluun otetaan mukaan ympäristö- ja terveystoimikunnan omaiset	Kotkassa yhdyskuntasuunnitteluun otetaan aktiivisesti mukaan ympäristöviranomaiset, mutta harvemmin terveystoimikunnan omaiset
Kaavoituksessa ja kaupunkisuunnittelussa terveysvaikutusten huomiointi	Kotkassa terveyttä edistävät vaikutukset otetaan huomioon kaupunkisuunnittelussa
Viihtyisät ja turvalliset asuinalueet	Toteutuu osittain
Esteettömyys vanhusten ja vammaisten kotona pärjäämisen turvaamiseksi	Huomioitu

Kotkan kaupunkisuunnittelussa terveysvaikutukset otetaan huomioon päätöksiä tehdessä ja kaupunkia kehittäessä. Kaupunkisuunnittelun avulla Kotkasta pyritään tekemään elinvoimaisempi ja houkuttelevampi kaupunki. Kotkassa panostetaan kaupungin viihtyvyyteen sekä asuinalueiden turvallisuuteen. (Kaupunkistrategia 2012-2016, 8.) Turvallisissa kevyenliikenteen väylissä Kot-

kassa on parannettavaa, koska pyörätiet ovat monin paikoin huonossa kunnossa ja vaatisivat korjauksia. Kotkassa tavoitteena on parantaa pyöräily- sekä kävelyreittien laatua sekä lisätä polkupyörien säilytys- ja parkkipaikkoja, mikä kannustaisi kuntalaisia liikkumaan auton sijaan pyörällä (Hyvinvointikertomus 2014, 27.)

Kotkan kaupungin terveyttä edistävät palvelut eivät kaikilta osin vastaa kuntalaisten tarpeita. Osaa palveluista ei ole järjestetty riittävän laajana suhteutettuna kuntalaisten ongelmiin. Kuvassa 18 on esitelty Kotkan kaupungin terveyden edistämisen haasteita sekä sitä miten kaupunki on niihin vastannut.



Kuva 18 Terveyttä heikentävät tekijät Kotkan kaupungissa (Kaupunkistrategia 2013-2016, 4-6; Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014 sosiaali- ja terveyslautakunta, 27; Mietippä Etelä-Kymenlaakson mielenterveys- ja päihdestrategia, 14-18.)

Kotkassa mielenterveys- ja päihdeongelmia sairastetaan enemmän verrattuna muuhun maahan. Päihde- ja mielenterveysongelmat liittyvät usein toisiinsa. Tutkimusten mukaan alkoholiongelmallisista 40%:lla on myös alkoholista riippumattomia mielenterveysongelmia. (Päihdelinkki 2009.) Kotkassa kuntalaisille tarjotaan terveysasemilla matalan kynnyksen mielenterveysneuvontaa

psykiatriselta sairaanhoitajalta, jolla pyritään ongelmien varhaiseen tunnistamiseen. (Hyvinvointikertomus 2014, 7, 14). Mielenterveysongelmat puhkeavat usein jo nuorena, mutta hoitoon hakeudutaan vasta aikuisiällä. Viive sairauden puhkeamisen ja hoitoon hakeutumisen välillä on keskimäärin lähes kymmenen vuotta. Terveystieteiden ammattilaisten varhaisella puuttumisella ongelmiin pyritään nopeuttamaan hoidon aloittamista. (Aalto, Bäckmand, Lönnqvist, Marttunen, Melartin, Partanen, Partonen, Seppä, Suomalainen, Suokas, Suvisaari, Viertiö, Vuorilehto. 2009, 6.) Kotkassa tavoitteena vuonna 2014 oli kerätä tietoa kotkalaisten työikäisten mielenterveys- ja päihdepotilaiden kiinnostuksesta ja tarpeesta vertaistuelle. Tämä tavoite on kuitenkin asiakirjojen mukaan jäänyt täyttymättä. (Hyvinvointikertomus 2014, 34.) Vertaistuen järjestäminen mielenterveys- ja päihdekuntoutujille on äärimmäisen tärkeää, koska se esimerkiksi lievittää sairastuneen ahdistuneisuutta ja pelkoja (mielenterveystalo 2015).

Pitkäaikaistyöttömyys on ollut jatkuvassa kasvussa Kotkassa viime vuosien aikana. HAKO on Hamina-Kotka seudun kuntakokeiluhanke, jossa on kehitetty erilaisia malleja työttömien parissa työskenteleville. 267 pitkäaikaistyöttöä kotkalaista oli ollut mukana toiminnassa 2014. Tulevaisuus Tukevasti Työssä hanke on työllistänyt korttelikoteihin vuosittain noin 140 henkilöä. Näistä noin 35% on maahanmuuttajia. (Hyvinvointikertomus 2014, 13-14.)

Kotkassa kuntalaisten välisiä terveyseroja on pyritty vähentämään lisäämällä vähävaraisten kuntalaisten hyvinvointia. Yhteistyössä on toiminut Kotkan kaupungin terveydenedistämisyksikkö yhdessä seurankunnan ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. (Hyvinvointikertomus 2014, 14.)

Hoivakoteja on rakennutettu Kotkassa lisää, jotta hoivapaikat vastaavat kuntalaisten tarpeita. Hoivakoteihin kaivataan enemmän viriketoimintaa jonka avulla pystyttäisiin myös vähentämään vanhusten masentuneisuutta. (Hyvinvointikertomus 2014, 15.)

12 POHDINTA

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimustyönä, jossa selvitettiin mitä terveyttä edistävää työtä Kotkan kaupungin eri hallinnonaloilla tehdään. Työn aihe ja rajaukset saatiin työn tilaajalta, Kotkan kaupungin terveydenedistämisyksiköltä.

Työssä aiheen rajaus on hyvin laaja, koska se käsittää kaikkien hallinnonalojen terveyttä edistävän työn. Opinnäytetyöstä haluttiin yhtenäinen kokonaisuus, jossa kaikkien hallinnonalojen panostus terveyttä edistävään työhön tulee esille.

Opinnäytetyön alussa kerättiin teoretietoa terveydestä ja hyvinvoinnista sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävän työn suosituksista, laeista, hankkeista ja ohjelmista. Tutkimus toteutettiin Kotkan kaupungin asiakirjojen ja internet sivujen deduktiivisella sisällönanalyysilla sekä yhdellä teemahaastattelulla. Asiakirjojen ja internet sivujen sisällönanalyysilla saatiin kattavaa tietoa terveys-, sosi-aali-, opetus- ja kulttuuripalveluiden terveyttä edistävästä työstä, mutta kaupunkisuunnittelun osalta tieto jäi vajavaiseksi. Tästä johtuen päätettiin toteuttaa yksi teemahaastattelu Kotkan kaupungin kaupunkisuunnitteluarkkitehdille.

Työn tuloksena huomattiin, että terveyden edistäminen otetaan Kotkassa huomioon kaikilla hallinnonaloilla. Kaikkien hallinnonalojen asiakirjoista löytyi tietoa terveyttä edistävästä toimista tai palveluista. Kunnissa hyvinvointivastuu - käsite koskee kaikkia hallinnonaloja, jolloin terveyden edistämisen huomiointi tulee näkyä myös hallinnonalojen asiakirjoissa (Perttilä, Orre, Koskinen, Rimpelä 2004, 9). Vuonna 2015 79% Suomen kunnista oli luonut hyvinvointikertomuksen, jossa käsitellään mm. kuntalaisten hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. (Ståhl, Wiss, Hakamäki, Saaristo 2015, 2). Kotkan kaupungissa viimeisin hyvinvointikertomus on luotu vuodelta 2014 ja se on nähtävillä kaupungin internet sivuilla. Hyvinvointikertomuksen avulla pystytään nostamaan esille kuntalaisten tarpeita, jolloin ne tulevat myös kunnan ylimmän johdon tietoon (Perttilä ym 2004, 10.) Terveyttä edistävien näkökulmien huomiointi kunnan päätöksenteossa on velvollisuus, joka koskee kaikkia kaupungin päättäjiä (Haapala 2008, 2).

Kotkan tiukka taloustilanne aiheuttaa omat haasteensa terveyden edistämiseksi. Kotkan lainakanta vuoden 2014 lopussa oli 4886e/asukas, kun keskimääräinen kunnan lainamäärä oli 2694e/asukas (kunnat.net 2015b). Kotkan kaupunginjohtaja kirjoittaa blogissaan, että Kotkassa lakisääteiset palvelut turvataan tulevaisuudessakin, mutta muuten palveluiden tasosta joudutaan tinkimään, jotta talous saadaan tasapainoon ja laadukkaita palveluita pystytään tarjoamaan kuntalaisille jatkossakin (Lindelöf 2015). Kotkan huonon työllisyys- tilanteen vuoksi Kotkassa oli vuoden 2015 lopulla 1600 pitkäaikaistyötöntä.

Työttömyys aiheuttaa kunnalle maksettavia ns. Kela-sakkoja, joita Kotkalle kertyi vuonna 2015 maksettavaksi yhteensä 7,7 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisyöttömien työllistäminen on Kotkan talouden korjaamisessa avainasemassa. (Anttila 2015.) Tutkimusten mukaan työttömien on todettu voivan henkisesti huonommin ja olevan sairaampia verrattuna työssä käyviin ihmisiin (Hult 2014, 3). Näin ollen Kotkassa pitkäaikaistyöttömien työllistämällä pystyttäisiin myös vähentämään terveydenhuollon kuormitusta.

Kotkassa kuntalaisten välisiä terveyseroja on pyritty kuroma umpeen parantamalla vähävaraisten kotkalaisten hyvinvointia (Hyvinvointikertomus 2014, 14). Sosiaaliryhmien välisten terveyserojen kaventamisella pystytään lisäämään kaupungin elinvoimaisuutta. Terveyseroihin vaikuttamalla voidaan esimerkiksi vähentää terveyspalveluiden kuormitusta. (THL 2015.) Terveysten kannalta haitalliset tekijät usein kasautuvat elämänkaaren aikana niin, että huono asuinympäristö ja huonot asumisolot liittyvät usein heikkoon tulotasoon. Tutkimusten mukaan huono sosioekonominen tilanne altistaa ihmisen huonoille elintavoille ja vaikuttaa näin sairastuvuuteen. (Alastalo 2013, 1.) Kunnat pystyvät vähentämään eriarvioisuutta vaikuttamalla mm. heikkoihin asumisympäristöihin sekä huomioimalla riskiryhmään kuuluvat kuntalaiset (THL 2015).

Asiakirjojen sekä kaupungin internet sivujen sisällönanalyysin perusteella ei saatu vastausta siihen, miten osa sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksista on huomioitu tai toteutettu (kts taulukot 4, 5, 6, 7). Epäselväksi jäi, että onko osa laatusuosituksista jäänyt kokonaan huomioimatta vai ovatko ne huomioitu, mutta jääneet raportoimatta asiakirjoihin. Asiakirjojen sisällönanalyysiä tehdessä yllättäväksi ilmiöksi nousi se, että hallintokuntien strategioissa tulee ilmi paljon terveyden edistämisen kehittämistarpeita sekä suunnitelmia terveyden edistämisen tehostamiseksi ja parantamiseksi. Toimintasuunnitelmista ja päätöspöytäkirjoista oli kuitenkin haastavaa löytää tehtyjä ja toteutettuja toimenpiteitä strategioiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmiöstä voi päätellä, että Kotkassa tehdään paljon hyviä suunnitelmia kuntalaisten terveyden edistämiseksi, mutta suunnitelmat eivät johda aina toteutukseen asti.

Kaupungissa kaikki terveyttä edistävät palvelut eivät vastanneet kotkalaisten tarpeita. Kotkassa tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomioita päihde- ja mielenterveyspotilaisiin. Henkilöstön erityisosaamista tulisi vahvistaa päihde- ja

mielenterveysasioissa. Mielenterveys- ja päihdepotilaiden kuntoutumiseen tulisi kiinnittää myös entistä enemmän huomiota tulevaisuudessa.

Opinnäytetyö on kokonaisuus Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä. Tutkimuksen avulla terveyden edistämisen merkitys ja sisältö tuodaan ilmi kaupungin virkamiehille. Työ tarjoaa tietoa eri hallintokuntien terveyttä edistävästä työstä sekä kehitystarpeista Kotkassa.

Kotkan kaupungissa terveydenhuollon palvelut tulevat muuttumaan vuosina 2015-2018. Kotkassa on suunnitteilla hyvinvointipuisto johon kaikki palvelut ovat keskitettynä. (Palveluverkkoselvitys ja palvelustrategia 2020,19.) Terveydenhuollon palvelut organisoidaan uudelleen, minkä seurauksena työssä esitellyt terveyttä edistävät palvelut tulevat muuttumaan. Hyvinvointipuiston suunnittelussa ja toteutuksessa palvelut voidaan toivottavasti järjestää niin, että ne edistävät kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia paremmin kuin aiemmin.

12.1 LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön edetessä luotettavuuskysymys on otettu huomioon työn jokaisessa vaiheessa alusta loppuun asti. Luotettavuuskysymyksen on tärkeää kulkea mukana työn suunnitteluvaiheesta toteutukseen, jotta opinnäytetyön tuloksia voidaan pitää luotettavina. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on haastavampaa verrattuna kvantitatiiviseen tutkimukseen. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi on tutkijan varassa, minkä vuoksi laadullisella tutkimuksella ei voida päästä täysin objektiiviseen luotettavuuteen. (Kananen 2014, 152.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittarit on esitelty kuvassa 19.



Kuva 19 Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit (Kananen 2014, 151)

Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä ei ole aiemmin tehty samankaltaista tutkimusta, minkä vuoksi tutkimustuloksia ei voida vahvistaa aikaisemmasta tutkimuksesta tai muusta lähteestä (Kananen 2014, 152). Tutkimustulokset ovat saatu Kotkan kaupungin asiakirjojen deduktiivisesta sisällönanalyysistä sekä yhdestä teemahaastattelusta. Työssä lähdettiin selvittämään mitä terveyttä edistävää työtä kaupungin asiakirjojen mukaan Kotkassa tehdään. Tietoa terveyttä edistävästä työstä etsittiin deduktiivisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi tehtiin Tuomin ja Sarajärven ohjein (kts. Tuomi, Sarajärvi 2009, 113-114). Opinnäytetyön sisällönanalyysin analyysirungot rakennettiin työn teoriaosan pohjalta (Kananen 2014, 149). Sisällönanalyysin analyysirungot luotiin strukturoidusti, eli aineistosta etsittiin ainoastaan analyysirunkojen mukaisia asioita. Strukturoidut analyysirungot varmistivat sen, että työn tulokset vastaavat tutkimusongelmiin. Sisällönanalyysi tehtiin tarkasti analyysirunkoja noudattaen mikä vahvistaa työn validiteettia. (Kananen 2014, 148.) Sisällönanalyysissä edettiin ennalta suunnitellun aikataulun mukaisesti, jolloin varmistettiin, että jokaiseen työvaiheeseen jää riittävästi aikaa laadukaana lopputuloksen saamiseksi (Tuomi, Sarajärvi 2009, 142). Tutkimuksessa on dokumentoitu miten sisällönanalyysi on tehty. Tarkka sisällönanalyysin dokumentointi mahdollistaa sen, että tutkimus on toistettavissa siten, että lopputuloksena saadaan samat tutkimustulokset. Sisällönanalyysi on tehty kahden tutkijan yhteistyönä ja tutkijat kävivät sisällönanalyysin aineiston yhdessä läpi. Useamman tutkijan yhteinen sama lopputulos parantaa tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2014, 153.)

Opinnäytetyössä tehtiin yksi teemahaastattelu koskien Kotkan kaupungin kaupunkisuunnittelun terveyden edistämistä. Haastattelimme kaupungin kaupunkisuunnitteluarkkitehtiä joka kuuluu myös Kotkan hyvinvointityöryhmään. Haastateltavan perehtyneisyys terveyden edistämiseen lisää haastattelun tulosten luotettavuutta. Ennen haastattelun toteutusta tehtiin haastattelun teemat, jotka pohjautuivat työn teoriaosaan. Hyvän haastattelurungon luominen vahvistaa haastattelun tulosten luotettavuutta. Ennen haastattelun toteutusta haastattelurunko käytiin läpi useamman kerran, jolla varmistettiin että haastattelijat olivat ymmärtäneet asiat samalla tavalla. Haastattelun aikana on haasteellista keskittyä haastattelemiseen sekä haastattelun kirjaamiseen. Tämän vuoksi haastattelu päädyttiin nauhoittamaan ääninauhurilla, jonka avulla haastattelu pystyttiin kuuntelemaan uudelleen varsinaisen tilanteen jälkeen. (Hirsijärvi, Hurme 2010, 184-185.)

Työn luotettavuutta olisi voitu parantaa tekemällä useampi teemahaastattelu. Teemahaastatteluita olisi voitu tehdä yksi jokaista hallinnonalaa kohden, jolloin olisi voitu vertailla sisällönanalyysin sekä haastattelun tuloksia. Yhtenevät tulokset haastatteluista sekä sisällönanalyysistä olisivat parantaneet työn luotettavuutta. (Kananen 2014, 152.) Tässä työssä tulokset pohjautuvat asiakirjojen sisällönanalyysin eikä tuloksille saada vahvistusta mistään muusta lähteestä. Työssä on otettava huomioon myös se, että osa asiakirjojen tiedoista saattaa olla vanhentuneita. Tilinpäätös- ja toimintakertomukset ovat vuodelta 2014, joten palveluissa on voinut tapahtua muutoksia viime vuoden aikana. Tämän vuoksi opinnäytetyössäkin saattaa olla vanhentunutta tietoa. Kotkan kaupungissa on myös tulossa muutoksia esimerkiksi päihdepalveluiden suhteen. Kotkan kaupunki ei enää tulevaisuudessa osta päihdepalveluita A-klinikalta. Asiakirjoista ei kuitenkaan tule ilmi miten päihdepalvelut tullaan jatkossa Kotkassa järjestämään. Sopimus A-klinikan kanssa loppui vuoden 2015 lopussa. (Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014, 28.) Työssä tieto on hankittu asiakirjojen ja internetsivujen sisällönanalyysistä sekä yhdestä teemahaastattelusta. On mahdollista että työssä ei ole mainittu kaikkia Kotkan kaupungin terveyttä edistäviä palveluita tai toimia, jos niistä ei ole ollut mainintaa asiakirjoissa.

12.2 EETTISTEN PERIAATTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tutkimusta kirjoittaessa on otettava huomioon työhön liittyvät eettiset kysymykset. Tutkijan vastuulla on tietää ja tuntea tutkimuksen tekoon liittyvät eettiset periaatteet sekä toimia niiden mukaisesti. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2008, 24.)

Työssä on kunnioitettu lähteiksi valikoitujen tutkimusten tutkijoita sekä tutkimustuloksia. Työssä ei ole suoria lainauksia, mutta asiasisältöjä on lainattu muista tutkimuksista, julkaisuista ja kirjoista. Lähdeviitteet on merkattu tekstiin sekä täydelliset lähdemerkinnät löytyvät lähdeluettelosta. (Hirsijärvi ym 2008, 26.)

Tämän opinnäytetyön tulokset koskevat ainoastaan Kotkan kaupunkia. Työn tuloksia terveyttä edistävästä työstä ei voida yleistää valtakunnalliselle tasolle. Työssä on tuotu esille työn rajaus eikä tutkimustuloksia ole yleistetty koskemaan muita paikkakuntia. Tutkimustulokset on saatu asiakirjojen sisällönanalyysillä sekä yhdellä teemahaastattelulla. Asiakirjoille tehty sisällönanalyysi on toteutettu työssä raportoidulla tavalla, mikä mahdollistaa samojen tulosten saamisen jos tutkimus tehtäisiin uudelleen. (Hirsijärvi ym 2008, 26.)

13 KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA JATKOTUTKIMUSAIHEET

Suomalaisten terveys sekä hyvinvointi ovat keskimäärin viime vuosien aikana vahvistuneet. Tästä huolimatta terveyttä ja hyvinvointia edistävän työn kehittäminen on tulevaisuudessa tärkeää, koska samaan aikaan väestön riskiryhmien terveys ja hyvinvointi ovat olleet laskusuuntaisia. Suomessa esimerkiksi eri väestöryhmien elinolot poikkeavat paljolti toisistaan. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen ongelmana nykyisyydessä on, että väestön keskimääräinen hyvinvointi vie huomion pois niistä väestöryhmistä jotka jatkuvasti kamppailevat terveyden ja hyvinvoinnin ongelmien kanssa. (Puska 2012, 2.)

Kotkan kaupungin terveyttä edistävä työ on äärimmäisen laaja aihe, minkä vuoksi työtä voidaan pitää vain pintaraapaisuna kaikesta kaupungissa tapahtuvasta terveyttä edistävästä työstä. Alla on listaus jatkotutkimusaiheista tälle opinnäytetyölle.

- Jatkossa tietoa Kotkan terveyttä edistävästä työstä voisi hankkia eri hallinnonalojen virkamiesten haastatteluilla, jolloin voisi tulla ilmi sellaisia asioita joita asiakirjoista ei löydy.
- Jokaisen hallinnonalan terveyttä edistävästä työstä voisi tehdä oman tutkimuksen jolloin tiedosta saataisiin paljon syvällisempää. Kotkan kaupungin terveyttä edistävästä työstä voisi antaa opinnäytetyöaiheita myös sosionomiopiskelijoille sekä teknisenalanopiskelijoille, jolloin opiskelijat voisivat käyttää oman alansa tuntemusta hyödyksi työn tekemisessä.
- Kotkan kaupungin väestön terveyserojen kaventamisesta voisi tehdä oman tutkimuksensa, jossa pystyttäisiin keskittymään tarkasti kaikkiin terveyseroja kaventaviin toimenpiteisiin ja palveluihin Kotkassa.
- Kuntalaisille voisi järjestää kyselyn koskien kaupungin terveyttä edistäviä palveluita. Kyselyssä voitaisiin selvittää mitä palveluita kuntalaiset kokevat tarvitsevansa ja onko heidän mielestään palvelut järjestetty kuntalaisten tarpeiden mukaisesti.

14 KOTKAN KAUPUNGIN TERVEYTTÄ EDISTÄVÄN TYÖN TULOSTEN ESITTELY

Opinnäytetyö saatetaan loppuun tulosten julkaisulla (Hirsijärvi ym 2008, 231). Tämän opinnäytetyön tulokset esitellään Kotkan kaupungin hyvinvointityöryhmän kokouksessa 23.5.2016 sekä kaupungin valtuuston kokouksessa 30.5.2016.

LÄHTEET

KIRJALÄHTEET

Hirsijärvi,S., Hurme,H. 2010. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytöntä. Gaudeamus.

Hirsijärvi,S., Remes,P., Sajavaara,P. 2008. Tutki ja kirjoita. Otavan kirjapaino Oy.

Kananen,J. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. 2014. Suomen yliopistopaino.

Perttilä,K. 1999. Terveiden edistäminen kunnan tehtävänä. Stakes

Pietilä,A-M. 2010. Terveyden edistäminen – teorioista toimintaan. WSOYpro Oy

Rautava-Nurmi,H., Westergård,A., Henttonen,T., Ojala,M., Vuorinen,S. 2013. Hoitotyön taidot ja toiminnot. Sanoma pro

Reivinen,J., Vähäkylä,L. 2012. Kansan terveys ja yksilön hyvinvointi. Gaudeamus Oy

Sihto,M., Palosuo,H., Topo,P., Vuorekoski,L., Leppo,K. 2013. Terveyspolitiikan perusta ja käytännöt. Suomen yliopistopaino.

Taipale,V., Lehto,J., Mäkelä,M., Kokko,S., Muuri,A., Lahti.T. 2004. Sosiaali- ja terveydenhuollon perusteet. WSOY.

Tuomi,J., Sarajärvi,A. 2009 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Vertio,H. 2003. Terveyden edistäminen. Tammi

TIETEELLISET TUTKIMUKSET JA JULKAISUT

Aalto,M., Bäckmand,H., Haravuori,H., Lönnqvist,J., Marttunen,M., Melartin,T., Partainen,A., Partonen,T., Seppä,K., Suomalainen,L., Suokas,J., Suvisaari,J., Viertiö,S., Vuori-lehti,M. 2009. Mielenterveys- ja päihdeongelman varhainen tunnistaminen. Yliopistopaino.

Alastalo,M. 2013. Verotusta koskevat hallitukset esitykset eduskunnalle hallituskaudella 2007-2010 sosioekonomisten terveyserojen kaventamisen näkökulmasta – onko esitysten terveysvaikutuksia huomioitu?. Pro-gradu tutkielma. Tampereen yliopisto.

Anttila,E. Kotka aikoo tarttua tosissaan pitkäaikaistyöttömien vähentämiseen. Kymen Sanomat. 28.10.2015. Internetjulkaisu. Saatavissa: <http://www.kymensanomat.fi/Online/2015/10/28/Kotka%20aikoo%20tarttua%20tosissaan%20pitk%C3%A4aikaisty%C3%B6tt%C3%B6myyden%20v%C3%A4hent%C3%A4miseen/2015319775929/4> [viitattu 17.3.2016]

Haapala,H. 2008. Terveyden edistämisen sisältö ja merkitys. Pro-gradu tutkielma. Kuopion yliopisto.

Hult,M. 2014. Työttömien terveys ja hyvinvointi – haastattelututkimus. Pro-gradu tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.

- Melkas, T. 2013. Terveys kaikissa politiikoissa –periaate Suomen terveystaloudessa. Yhteiskuntapolitiikka 2013/78.
- Perttilä, K., Hakamäki, P., Hujanen, T., Ståhl, T. 2009. Terveystalouden edistämisen taloudellinen arviointi kunnissa: TEVA-hankkeen väliraportti terveyden edistämisen taloudellisesta arvioinnista. THL-raportti 2011/11.
- Perttilä, K., Orre, S., Koskinen, S., Rimpelä, M. 2004. Kuntien hyvinvointikertomus. Hankkeen loppuraportti. Aiheita 7/2014.
- Pitkänen, S., Surakka, T. 2009. Hoitaja-lääkäri työpari. Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu.
- Puska, P. 2012. Terveystalouden ja hyvinvoinnin kehitysnäkymät ja –mahdollisuudet ovat edelleen myönteiset mutta haasteita riittää. THL. Saatavissa: https://www.thl.fi/documents/10531/110691/THL_ennakointiraportti_esite.pdf [viitattu 6.3.2016]
- Sallinen, M., Kandolin, I., Purola, M. 2007a. Psykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Duodecim julkaisu.
- Sallinen, Mikael, Kandolin, I., Purola, M. 2007b. Fyysinen hyvinvointi. Duodecim julkaisu.
- Saviranta, A., Åhlberg, K. 2010. Vertaistuen kokemukset ja merkitys eri asiakasryhmissä.. Opinnäytetyö. Diakonia ammattikorkeakoulu
- Simonsen, N. 2013. Health promotion local contexts and enabling factors. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma Kaste 2012-2015.
- Ståhl, T., Wiss, K., Hakamäki, P., Saaristo, V. 2015. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumien kunnassa – rankenteet, vastuut, seuranta ja voimavarat. Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tukkikoski, T. 2009. Terveystalouden rooli ja yhteistyömuodot kouluterveydenhuollossa. Pro Gradu. Tampereen yliopisto.

ASIAKIRJAT

Kotkan kaupunki. Ennaltaehkäisevien palveluiden yhteenveto 2014. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/17634_Yhteenveto.pdf [25.10.2015]

Kotkan kaupunki. Etelä-Kymenlaakson mielenterveys ja päihdestrategialuonnos 2012-2016. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/21240_Etela-Kymenlaakson_mielenterveys-ja_paihdestrategialuonnos_2012-20161.pdf [viitattu 24.10.2015]

Kotkan kaupunki. Hyvinvointikertomuksen arviointi 2014 ja suunnitelma 2015. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/24530_Hyvinvointikertomuksen_arviointi_v._2014_ja_suunnitelma_v._2015.pdf [viitattu 24.10.2015]

Kotkan kaupunki. Hyvinvointikertomus 2012. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/19561_Kotka_hyvinvointikert_liitt_2012-net.pdf [viitattu 24.10.2015]

Kotkan kaupunki. Hyvinvointikertomus 2014. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/24530_Hyvinvointikertomuksen_arviointi_v._2014_ja_suunnitelma_v._2015.pdf [viitattu 12.1.2016]

Kotkan kaupunki. Kaupunkistrategia 2013-2016. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/19663_Kaupunkistrategia_2013-2013_hyvaksytyy.pdf [viitattu 16.1.2016]

Kotkan kaupunki. Kotkan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/23116_LASU_2014-2017.pdf [viitattu 10.12.2015]

Kotkan kaupunki. Lasten ja nuorten palveluiden strategia 2011-2016. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/19662_kotka_Lanu-strategia2011-LTK.pdf [viitattu 20.12.2015]

Kotkan kaupunki. MIETIPPÄ - Mielenterveys- ja päihdestrategia 2012-2016. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/21240_Etela-Kymenlaakson_mielenterveys-_ja_paihdestrategialuonnos_2012-20161.pdf [viitattu 12.1.2016]

Kotkan kaupunki. Palveluverkkoselvitys ja palvelustrategia 2020. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/19657_Kotka_palv-verkkoselv_palvstrat_valt151012.pdf [viitattu 1.2.2016]

Kotkan kaupunki. Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014. Kaupunkisuunnittelulautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/25745_Kala_tilinpaaotos_2014.pdf [viitattu 5.1.2016]

Kotkan kaupunki. Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014. Kulttuurilautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/25746_Kula_tilinpaaotos_2014.pdf [viitattu 5.1.2016]

Kotkan kaupunki. Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014. Lasten ja nuorten palveluiden lautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/25748_Lanula_tilinpaaotos_2014.pdf [viitattu 15.12.2015]

Kotkan kaupunki. Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014. Liikuntalautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/25747_Liila_tilinpaaotos_2014.pdf [viitattu 15.12.2015]

Kotkan kaupunki. Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014. Sosiaali- ja terveyslautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/25749_Sotela_tilinpaaotos_2014.pdf [viitattu 1.12.2015]

Kotkan kaupunki. Tilinpäätös- ja toimintakertomus 2014. Tekninen lautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/25750_Tela_tilinpaaotos_2014.pdf [viitattu 5.3.2016]

Kotkan kaupunki. Vanhustenhuollon strategia 2008-2015. Saatavissa: http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/19658_1421-Vanhustenhuollon_strategia_2008_-_2015_1_.pdf [viitattu 12.1.2016]

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:16. Terveystiedot. Saatavissa: http://stm.fi/documents/1271139/1359643/terveydenlaatusuositus_1.pdf/adcbaf5-7cad-4e36-86bc-77fac9769466 [viitattu 25.10.2015]

INTERNET LÄHTEET

A-klinikka. 2012a. Yhteystiedot, Etelä-Suomen palvelualue. Saatavissa: <http://www.a-klinikka.fi/yhteystiedot/a-klinikkasaation-toimipaikkojen-yhteystiedot#etela-suomen-palvelualue> [viitattu 22.10.2015]

A-klinikka. 2012b. Kiviniemikoti. Saatavissa: <http://toimipaikka.a-klinikka.fi/ita/hoitopalvelut/asumispalvelut/kiviniemikoti> [viitattu 22.10.2015]

A-klinikka. 2012c. Valkama yhteisö. Saatavissa: <http://toimipaikka.a-klinikka.fi/ita/hoitopalvelut/asumispalvelut/valkama-yhteiso> [viitattu 22.10.2015]

A-klinikka. 2012d. Leporannan palvelutalo ja kesärantakoti. Saatavissa: <http://toimipaikka.a-klinikka.fi/ita/hoitopalvelut/asumispalvelut/leporannan-palvelutalo-ja-kesarantakoti> [viitattu 22.10.2015]

Carea. 2014. Keskussairaala. Saatavissa: <http://www.carea.fi/fi/Sairaalat%20ja%20palvelut/Keskussairaala/> [viitattu 22.10.2015]

Ekami. 2015. Jäsenkunnat. Saatavissa: <http://www.ekami.fi/ekami/kotkan-haminan-seudun-koulutuskuntayhtyma/jasenkunnat> [viitattu 29.10.2015]

Huttunen 2015. Mistä terveys syntyy? Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00928 [viitattu 12.11.2015]

Kaakko135° 2014. Kotka. Saatavissa: www.kaakko135.fi/kotka [viitattu 30.10.2015]

Kaakko135° 2015. Liikenneyhteydet. Saatavissa: www.kaakko135.fi/liikenneyhteydet [viitattu 30.10.2015]

Kotka 2015a. Kaupunginvaltuuston tehtävät. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/kaupunginhallitus [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015b. Kaupungin johto. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/kaupungin_johto/ylin_virkamiesjohto [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015c. Lautakunnat. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015d. Keskusvaalilautakunnan tehtävät. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/keskusvaalilautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015e. Tarkastuslautakunnan tehtävät. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/tarkastuslautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015f. Kaupunkisuunnittelulautakunnan tehtävät. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/kaupunkisuunnittelulautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015g. Sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävät. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/sosiaali_ja_terveyslautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015h. Liikuntalautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/liikuntalautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015i. Lasten ja nuortenpalveluiden lautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/lasten_ja_nuorten_palveluiden_lautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015j. Kulttuurilautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/kulttuurilautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015k. Tekninen lautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/tekninen_lautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015l. Ympäristölautakunta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/lautakunnat/ymparistolautakunta [viitattu 20.10.2015]

Kotka 2015m. Muut toimielimet. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/muut_toimielimet [viitattu 20.10.2015]

Kotka2014. Merikaupunki Kotka. Saatavissa: www.kotka.fi/tietoa_kotkasta [viitattu 30.10.2015]

Kunnat.net 2013. Kuntaliiton listaus kunnan lakisääteisistä tehtävistä yleisellä tasolla toimialoittain. Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/kunnat/kunnan-tehtavat/lakisaateiset-tehtavat/Documents/Kuntaliiton%20listaus%20kunnan%20lakis%C3%A4%C3%A4teisist%C3%A4%20teht%C3%A4vist%C3%A4.pdf> [viitattu 7.12.2015]

Kunnat.net 2015a. Esiopetus velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen. Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2015/Sivut/Esiopetus-velvoittavaksi-1.8.2015-alkaen.aspx> [viitattu 29.10.2015]

Kunnat.net 2015b. Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2014 tilinpäätökset. Saatavissa: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/kuntatalous/kuviot/tilinpaatokset/Documents/TP2014%20suomi%20marraskuu.pdf> [viitattu 17.3.2016]

Lindelöf, H. 29.4.2015. Kotkan eväät nousuun. Blogijulkaisu. Saatavissa: http://www.kotka.fi/tietoa_kotkasta/kaupunkikehitys_ja_viestinta/blogit/henry_lindelof [viitattu 17.3.2016]

Meripäivät 2015. Medialle. Saatavissa: <http://www.meripaivat.com/fi/Medialle/> [viitattu 29.10.2015]

Mielenterveystalo 2015. Vertaistuki. Saatavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/psykoosi/Pages/vertaistuki.aspx> [viitattu 11.3.2016]

mml.fi 2014. Kiusaamisen seuraukset. Saatavissa: <http://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaiseminen/kiusaamisen-seuraukset/> [viitattu 6.3.2016]

Päihdelinkki.fi 2009. Kaksoisdiagnoosi. Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-mielenterveys/kaksoisdiagnoosi> [viitattu 11.3.2016]

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014c. Elintavat ja elinympäristö. Saatavissa:

<http://stm.fi/elintavat-ja-elinymparisto> [viitattu 6.9.2015]

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014d. Terveyserojen kaventaminen. Saatavissa:

<http://stm.fi/terveyserot> [viitattu 6.9.2015]

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014e. Tartuntatautien torjunta. Saatavissa: <http://stm.fi/tartuntataudit> [viitattu 6.9.2015]

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014a. Terveiden edistäminen. Saatavissa: <http://stm.fi/terveyden-edistaminen> stm 2014 [viitattu 2.10.2015]

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014b. Kaste. Saatavissa: <http://stm.fi/kaste> [viitattu: 2.10.2015]

Suomi.fi 2015. Kunnat ja kunnallishallinto. Saatavissa: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/valtio_ja_kunnat/kunnat_ja_kunnallishallinto/index.html [viitattu 20.10.2015]

Sydänliitto. 2015. Neuvokas-perhe. Saatavissa: <http://sydanliitto.fi/neuvokas-perhe> [viitattu 24.10.2015]

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2014a. Mikä on THL? Saatavissa:

<https://www.thl.fi/fi/thl/mika-on-thl/thl2014> [viitattu 2.10.2015]

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2014b. Kuntaorganisaatio. Saatavissa:

<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/toimijat/kuntaorganisaatio> [viitattu 2.10.2014]

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2015. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen kunnassa kannattaa. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/yhteistyo/kunnat> [viitattu 17.3.2016]

Tilastokeskus 2013. Kotka. Saatavissa: www.tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatie-dot/285.html [viitattu 30.10.2015]

WHO. 2013. The 8th conference on health promotion. Saatavissa:

<http://www.who.int/healthpromotion/conferences/8gchp/background/en/> [viitattu 5.9.2015]

WHO. 2015a. Health promotion. Saatavissa: <http://www.who.int/healthpromotion/about/en/> [viitattu 5.9.2015]

WHO. 2015b. Areas of work. Saatavissa: <http://www.who.int/healthpromotion/areas/en/> [viitattu 5.9.2015]

WHO. 2015c. Issues and challenges. Saatavissa: <http://www.who.int/healthpromotion/about/challenges/en/> [viitattu 5.9.2015]

WHO. 2015d. The Ottawa charter for Health promotion. Saatavissa: <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en/> [viitattu 5.9.2015]

Väestötietojärjestelmä 2015. Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. Saatavissa: <http://vrk.fi/default.aspx?docid=8868&site=3&id=0> [viitattu 30.10.2015]

LÄHTEET KOTKAN KAUPUNGIN INTERNET SIVUJEN SISÄLLÖNANLYYSISTÄ

TERVEYSPALVELUT, LÄHDE KOTKAN KAUPUNGIN INTERNET SIVUT

Kotkan kaupunki. 2015a. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/virastot_ja_laitokset/sosiaali-_ja_terveyspalvelut [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015b. Hyvinvointineuvola. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvinvointineuvola> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015c. Kouluterveydenhuolto. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvinvointineuvola/koulu-_ja_opiskeluterveys/kouluterveydenhuolto [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015d. Neuvolatoiminta. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvinvointineuvola/neuvolatoiminta> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015e. Perhesuunnittelu. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvinvointineuvola/neuvolatoiminta/perhesuunnittelu> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015f. Lastenneuvola. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvinvointineuvola/neuvolatoiminta/lastenneuvola> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015g. Terveysasemat. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/terveysasemat> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015h. Terveysasemat, hoitajien vastaanotto. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/terveysasemat/hoitajien_vastaanotto [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015i. Terveyskioski. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/terveyskioski> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015j. Terveyden edistäminen. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/terveyden_edistaminen [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015k. Karhulan sairaala. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/sairaalat/karhulan_sairaala [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015l. Muistipoliklinikka. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/sairaalat/muistipoliklinikka> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015m. Mielenterveys. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/mielenterveys> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015n. Psykiatrian poliklinikka. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/mielenterveys/palvelut/psykiatrian_poliklinikka [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015o. Mieku-kuntoutumisyksikkö. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/mielenterveys/palvelut/mieku-kuntoutumisyksikko> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015p. Hammashuolto. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/terveyspalvelut/hammashuolto> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015q. Vanhuspalvelut. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015r. Hoivapalvelut. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/hoivapalvelut/ostopalvelu> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015s. Karhulan kotihoitoalue. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/kotihoito/karhulan_kotihoitoalue [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015t. Kotkansaaren kotihoitoalue. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/kotihoito/kotkansaaren_kotihoitoalue [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015u. Länsi-Kotkan kotihoitoalue. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/kotihoito/lansi-kotkan_kotihoitoalue [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015v. Kotiutustiimi. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/kotihoito/kotiutustiimi> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015x. Kotisairaala. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/kotihoito/kotisairaala> [viitattu 22.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015y. Ennaltaehkäisevät palvelut. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/vanhuspalvelut/ikaihmistennaltoaehkaisevat_palvelut [viitattu 22.10.2015]

SOSIAALIPALVELUT, LÄHDE KOTKAN KAUPUNGIN INTERNET SIVUT

Kotkan kaupunki. 2015a. Perhe- ja sosiaalipalvelut. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015b. Lapsiperhetyö. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_tukeminen/lapsiperhetyo [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015c. Perheneuvola. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvintointineuvola/varhaisen_tuen_palvelut/perheneuvola [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015d. Ryhmätoiminta. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/hyvintointineuvola/varhaisen_tuen_palvelut/ryhmatoiminta [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015e. Lastensuojelu. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/lastensuojelu [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015f. Turvakoti. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/turvakoti [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015g. Lastenkodit. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/lastensuojelu/sijaishuolto/lastenkodit [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015h. Nuorisoryhmä. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/nuoret/nuorisoryhma [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015i. Voikukka-vertaistukiryhmä. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/lastensuojelu/voikukkaa-vertaistukiryhma [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015j. Väkivallan pysäyttäminen. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/turvallisuus_ja_jarjestys/lahisuhde-ja_perhevakivallan_toimintamalli/vakivallan_pysayttaminen [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015k. Maahanmuuttajat. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015l. Saatavissa: http://www.kotka.fi/maahanmuuttajat/maahanmuuttajat/monikulttuurinen_toimintakeskus_mylly [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015m. Vastaanottokeskus. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/vastaanottokeskus [viitattu 23.10.2015]

Kotkan kaupunki. 2015n. Nuorisoryhmä. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/perhe-ja_sosiaalipalvelut/nuoret/nuorisoryhma [viitattu 23.10.2015]

OPETUS- JA KULTTUURIPALVELUT, LÄHDE KOTKAN KAUPUNGIN INTERNET SIVUT

Kotka 2015a. Aamu- ja iltapäivätoiminta. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Opetustoimi/P%C3%A4ivitt%C3%A4inen%20koulunk%C3%A4ynti/Aamu-%20ja%20iltap%C3%A4iv%C3%A4toiminta/> [viitattu 28.10.2015]

Kotka 2016b. Aamu- ja iltapäivätoiminta. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Opetustoimi/P%C3%A4ivitt%C3%A4inen%20koulunk%C3%A4ynti/Aamu-%20ja%20iltap%C3%A4iv%C3%A4toiminta/> [viitattu 28.10.2015]

Kotka 2015c. Toiminnan järjestäminen. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Opetustoimi/P%C3%A4ivitt%C3%A4inen%20koulunk%C3%A4ynti/Aamu-%20ja%20iltap%C3%A4iv%C3%A4toiminta/Toiminnan%20j%C3%A4rjest%C3%A4minen/> [viitattu 28.10.2015]

Kotka 2015d. KiVa-Koulu. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Opetustoimi/P%C3%A4ivitt%C3%A4inen%20koulunk%C3%A4ynti/KiVa%20Koulu/> [viitattu 28.10.2015]

Kotka 2015e. Esiopetus. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Opetustoimi/Opetus/Esiopetus/> [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015f. Perusopetus. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/> [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015g. Lukiot. Saatavissa: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Lukiot/> [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015h. Kotkan opisto. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/koulutus_ja_opiskelu/kotkan_opisto [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015i. Luontokoulu Haili. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/koulutus_ja_opiskelu/luontokoulu_haili [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015j. Kulttuuripalvelut. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/kulttuuripalvelut> [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015k. Kymenlaakson museo. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/kulttuuripalvelut/kymenlaakson_museo [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015l. Kunnalliset päiväkodit. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/paivahoito/kunnalliset_paivakodit [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015m. Lastenkulttuuri. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/lastenkulttuuri> [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015n. Musiikki. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/kulttuuripalvelut/musiikki> [viitattu 29.10.2015]

Kotka 2015o. Teatteri. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/kulttuuripalvelut/teatteri> [viitattu 29.10.2015]

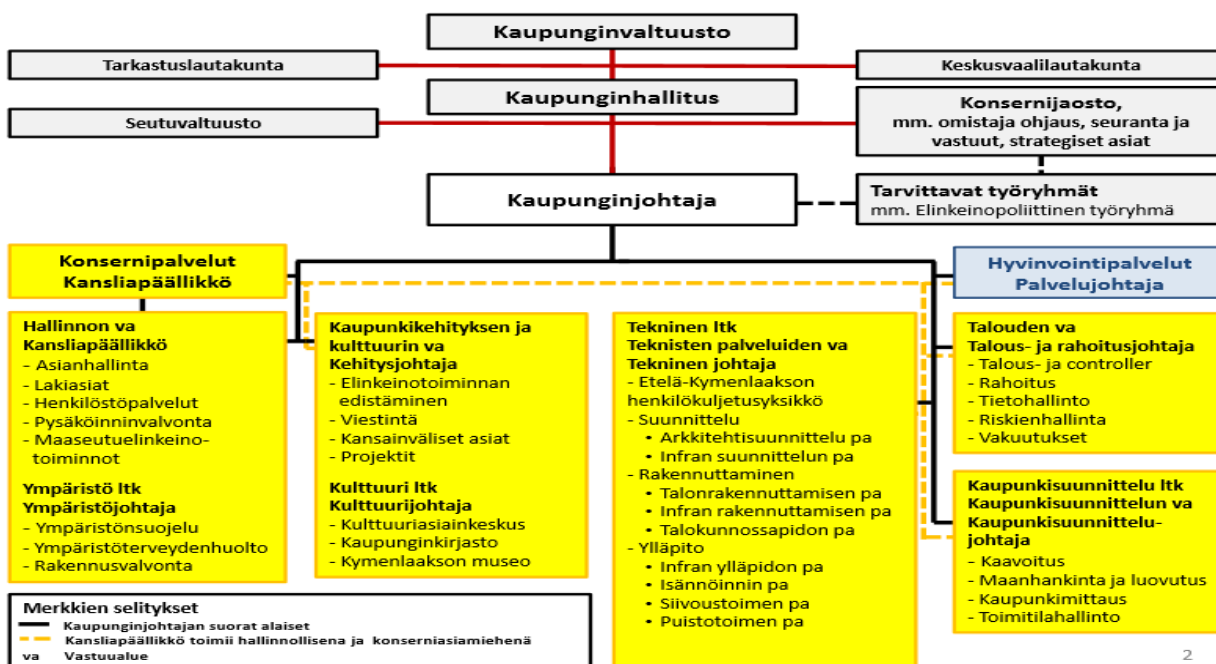
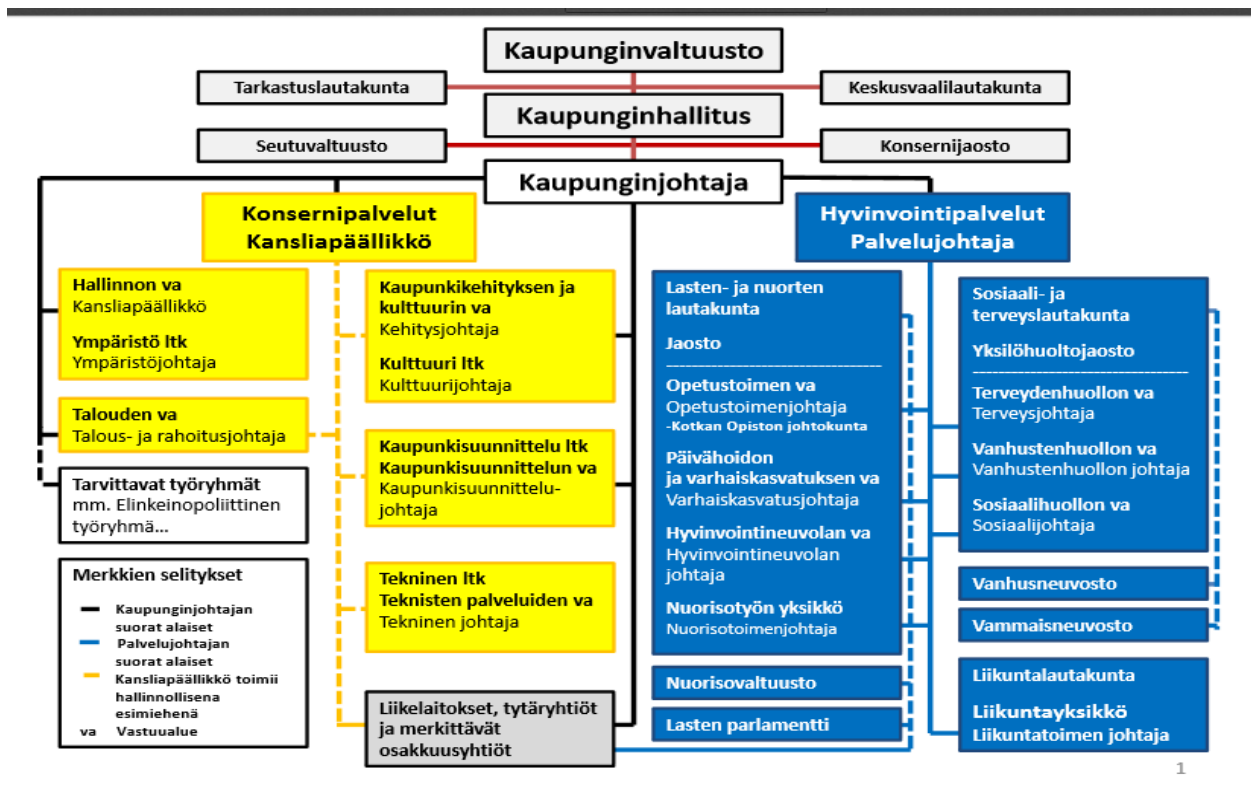
Kotka 2015p. Puistokonsertit. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/kulttuuripalvelut/puistokonsertit> [viitattu 29.10.2015]

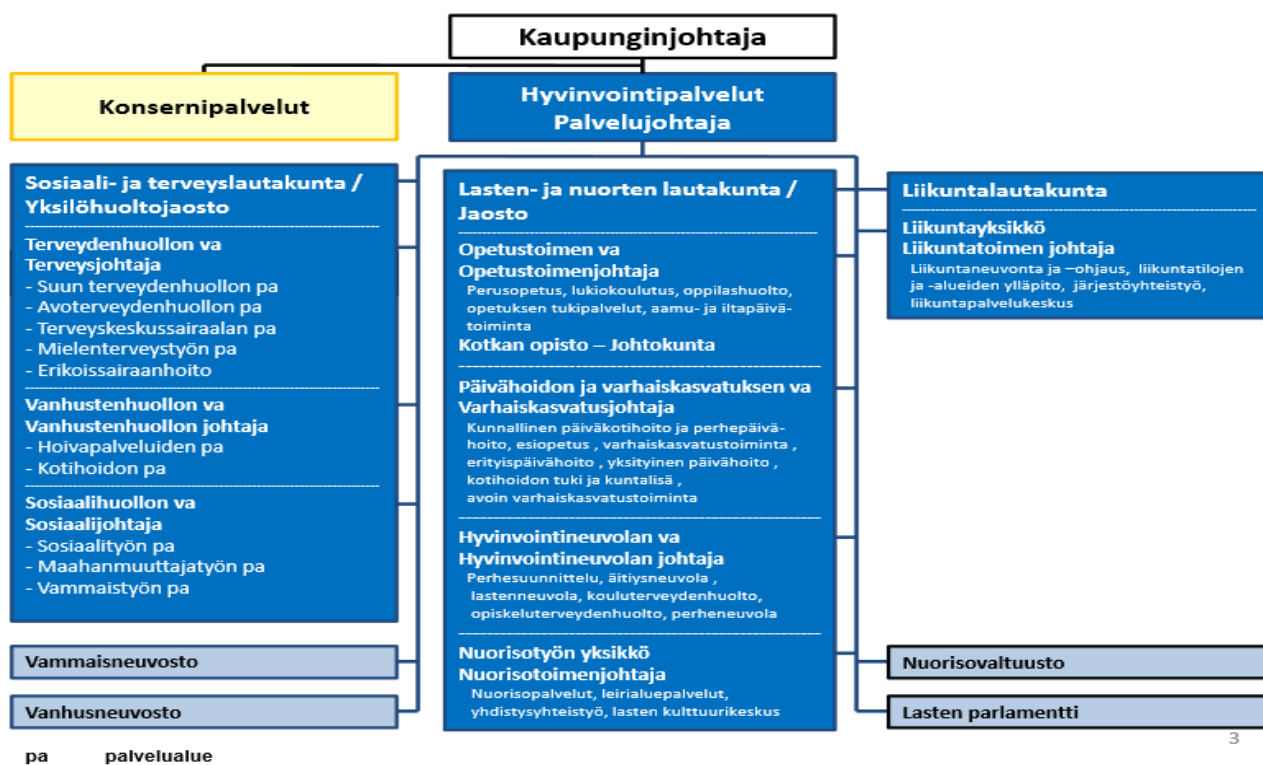
Kotka 2015q. Teatterikuraattori. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/kulttuuripalvelut/teatterikuraattori> [viitattu 29.10.2015]

Tutkimuksen tekijä(t), tutkimuksen nimi, julkaisu vuosi	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	Tutkimusmenetelmä	Tutkimusalue/otos	Tulokset/pohdinta
Anna Räsänen: Kuntatoimijoiden ja päättäjien näkemyksiä terveyden edistämisestä 2011 opinnäytetyö Jyväskylän ammattikorkeakoulu, kuntoutusohjauksen ja suunnittelun ko.	Tutkimuksen tarkoitus selvittää miten käsittävät terveyden edistämisen ja mitä kehitysideoita heillä on terveydenedistämiseen.	Laadullinen tutkimus, teemahaastattelut.	11kpl avainhenkilöhaastatteluja, 8kpl ryhmähaastatteluja,	Terveys ja terveyden edistämisen käsitettiin melko laajasti. Terveyden edistäminen koettiin yhteiskunnan vastuuksi. Kehittämistä tarvitsee päätöksenteko, seuranta, asenteet ja resurssit.
Heli Pellinen: Terveyden edistäminen kunnassa – johtamisen näkökulma 2010 Saimaan ammattikorkeakoulu, terveyden edistämisen koulutusohjelma, ylempi ammattikorkeakoulu	Tutkimuksen tarkoitus kuvata Imatran kaupungin terveyden edistämisen työryhmän käsityksiä terveyden edistämisen johtamisesta.	Laadullinen tutkimus, teemahaastattelut	Imatran kaupungin terveyden edistämisen työryhmä	Toiminnan seuranta ja arviointi puutteellista. Kehittämistarvetta myös käsitteiden määrittelyssä.
Monto Tiina: Terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin näkyminen kunnallisen päätöksenteon asiakirjoissa Kouvolassa 1.1.2009-	Tutkimuksessa selvitetään miten terveyden edistäminen näkyy kunnallisen päätöksenteon	Sisällön analyysi virallisten asiakirjojen pohjalta	Pöytäkirjoja yht 218 kappaletta	Terveyden edistäminen näkyy laatusuosituksen mukaisesti asiakirjoissa.

31.12.2009. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, terveyden edistämisen koulutusohjelman, YAMK	asiakirjoissa vuonna 2009			
Marja-Liisa Vainionpää: Hyvinvointistrategioista kuntayhtymä kaksineuvoisen toimintamalliksi 2010 Jyväskylän ammattikorkeakoulu, terveyden edistämisen ko. YAMK	Tarkoitus tuottaa toimintamalli terveyden edistämiseksi Kaksineuvosen kuntayhtymälle.	Sisällönanalyysi	Hyvinvointistrategiat	Terveyden edistämässä tärkeää varhainen tuki, sairauksien ehkäisy sekä tuloerojen kaventaminen
Järvinen Kaisa: Hyvinvointi kokonaisvaltaisena kokemuksena ja yksilön vastuuna – nuorten, aikuisten naisten kokemuksen hyvinvoinnista Helsingin yliopisto sosiaalipsykologian laitos, pro gradu	Mitkä ovat nuorten naisten käsitykset hyvinvoinnista. Mitä hyvinvointi on nyky-yhteiskunnassa.	Teemahaastattelut ja kirjallisuuskatsaus	Teemahaastatteluja tehtiin 12. Tutkittavat 12-28 vuotiaita.	Hyvinvointiin vaikuttaa omat valinnat, itsestään huolehtiminen sekä itsestään riippumattomat asiat. Hyvinvointi nähtiin kokonaisuutena.
Nina Simonsen: Health promotion in local contexts and enabling factors, Helsingin yliopisto, terveystieteiden instituutti, väitöskirja 2013	Tutkimuksessa tarkastellaan terveyden edistämistä ja siihen liittyviä tekijöitä.	laadullinen tutkimus	aineistot koottiin neljästä keskisuuresta Etelä-Suomalaisesta kunnasta kyselyillä. Kyselyt lähetetty perus- ja terveydenhuoltoon, vapaaehtoisjärjestöille, kunnan hallituksen jäsenille sekä kaikille	Terveyden edistämisestä oltiin kiinnostuneita. Terveyden edistäminen vaatii yhteistyötä kaikilta kunnassa työskenteleviltä tahoilta.

			kunnan rekisteröidyille yhdistyksille.	
Haapala Heli: Terveyden edistämisen sisältö ja merkitys Kuopion yliopisto Hoitotieteiden laitos pro gradu 2008	kartoittaa kuntien luottamus- henkilöiden käsitäkyksiä terveyden edistämisestä sekä toiminoista ja vastuista.	laadullinen tutkimus, sisällön analyysi	teemahaastattelut ryhmähaastatteluina. Kuusi ryhmähaastattelu.	terveyttä ja terveyden ylläpitämistä arvostetaan. Asiantuntijuuden ja osaamisen jakaminen tärkeää terveyden edistämisen kannalta. Terveyden edistäminen tulee ottaa huomioon kunnallisessa päätöksenteossa.





Kotkan kaupungin organisaatio, 2015. Saatavissa: http://www.kotka.fi/hallinto_ja_talous/organisaatio [vitattu 28.10.]

Dnro D/3029/13.00.00/2015

Tutkimuslupa, Eerikäinen Outi, Hovi Kaisa-Maija ja Sutinen Anna

Valmistelija: Johdon assistentti Seija Pusila

Tutkimuksen nimi: Terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä työ kuntalaisille Kotkan kaupungissa.

Tutkimuksen luonne: Kotkan kaupungin eri hallinnonalojen strategioiden, toimintasuunnitelmien ja päätöspöytäkirjojen sisällönanalyysi sekä mahdolliset teemahaastattelut virkamiehille.

./ Tutkimuslupahakemus ja opinnäytetyö ovat päätöksen liitteenä.

Päätös: Päätän myöntää tutkimusluvan.

Kansliapäällikkö

Koivisto Jarmo

Toimeenpano:

Ote: Outi Eerikäinen, Kaisa-Maija Hovi ja Anna Sutinen

Oikaisuvaatimusohjeet

Tämä viranhaltijan päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä kirjaamossa 5.1.201

